

Ik huil niet pappa, kijk maar, ik huil niet!

*Het verhaal over een kind dat via een
pleeggezin, mijn gezin, zijn weg vindt in
de jeugdhulpverlening.*

Door: Lia Muller-Charité
Mei 2002.

Scriptie ten behoeve van het afstuderen in de studie Psychosociaal
Werk bij de SPSO te Utrecht.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1. De voorbereiding op het pleegouderschap	6
De Voorbereiding- en selectiecursus aspirant pleegouders.....	7
Hoofdstuk 2 De plaatsing van Michael	12
Mei 2000.....	12
De kennismaking met Michael	15
Juni 2000.....	16
De gewenningsperiode	16
Hoofdstuk 3 Zijn verblijf.....	21
September – december 2000.....	21
Eind december 2000 – maart 2001	28
De eerste crisis.....	28
Overleg met de voogd en plaatsingsbegeleider over intensievere hulp.....	30
Hechting.....	31
Sociale vaardigheden.....	33
April – juni 2001.....	35
De tweede crisis.....	35
Gedragstherapie, ruimte verkleinen en ordenen door middel van schema's.....	37
Kennismaking met de moeder van Michael	39
Nieuwe voogd.....	40
Uitbarstingen	40
De Therapeutische gezinsverpleging.....	41
De observatie van Michael	41
Terugmelding observaties door de kinder- en jeugdpsychiater.....	41
Kennismaking met de maatschappelijk werkster	42
Terugblik op de wachttijd.....	43
Overleg bij TGV	43
De voorbereiding op de vakantie.....	44
Juli – september 2001	45
De derde crisis, de zomervakantie	45
Thuiskomst: overleg met de voogdes	49
De observatieperiode	50
Michael gaat weer naar huis	52
Het evaluatiegesprek over de observatieperiode	52
Hoofdstuk 4 Het afscheid.....	54
Oktober 2001 – januari 2002.....	54
Hoofdstuk 5. Rouwverwerking.....	58
Hoofdstuk 6. Hoe voegde Michael zich in ons gezin en wat betekende dit voor de andere gezinsleden	60
De invloed van zijn oorspronkelijke gezin en cultuur.....	61
Grenzen en structuur.....	62
De relatie met de pleegmoeder	62
De relatie met de pleegvader	63
De relatie met de pleegzuster.....	63
De relatie met de pleegbroer.....	63
Tweedeling	63
Niet kunnen terugvallen op anderen	64
Samenvatting invoegen.....	64

Hoofdstuk 7. Ziektebeeld	65
Het syndroom van Gilles de la Tourette	65
Hoofdstuk 8. Het hulpverleners circuit.....	67
De hulpverleners van pleegzorg:	67
De hulpverleners van jeugdzorg:	68
De hulpverleners van het Internaat waar Michael woonde:	68
De hulpverleners van het eerste medisch kleuterdagverblijf (MKD), op het terrein van het internaat:	69
De hulpverleners van het tweede medisch kleuterdagverblijf:.....	69
De hulpverleners van de telefonische Hulpdienst.	70
De hulpverleners van de Therapeutische gezinsverpleging (T.G.V.).....	70
De hulpverleners van het orthopedagogisch internaat:.....	71
De hulpverleners van het Orthopedagogisch Internaat, waar het zusje van Michael woont:	71
De hulpverleners in de medische hoek:	72
De intensiteit van de begeleiding.....	72
Hoofdstuk 9. Waarom deze matching?.....	74
Wat zijn wij voor een gezin?	74
Wat had Michael nodig?	74
Hoofdstuk 10. Wat was mijn rol als psychosociaal werkende	76
Hoofdstuk 11 Conclusies en aanbevelingen.	79
Nawoord	81
Bijlage 1. Observatieverslag geschreven na de eerste crisis, januari 2001.	82
Probleem	82
Rustige fase.....	82
In rustige en in geëxciteerde fase	83
Geëxciteerde fase.....	83
Relatie met moeder, vader	84
Hulpvraag	84
Bijlage 2. Brief uit de vriendenkring.	85
Literatuurlijst	86

Voorwoord

De gedachte om de plaatsing van mijn pleegzoon als onderwerp te kiezen voor mijn scriptie is een half jaar na zijn komst ontstaan. Gedurende het eerste half jaar van zijn verblijf kwam ik veel onderwerpen /problematiek tegen die tijdens de opleiding zowel in de colleges als tijdens de weekendtrainingen zijn behandeld.

Ik heb tijdens zijn verblijf getracht door het maken van observatieverslagen aan de hulpverleners duidelijk te maken wat het zo moeilijk maakte voor ons om onze pleegzoon Michael in ons gezin te laten functioneren.

Het is mijn bedoeling via deze scriptie de plaatsing van een pleegkind inzichtelijk te maken voor alle hulpverleners die betrokken zijn bij pleegkinderen. Ook pleegouders kunnen wellicht profijt hebben van deze uitgebreide casus.

Uiteindelijk belandt Michael na zijn verblijf in ons gezin via de Therapeutische Gezinsverpleging in een gespecialiseerd internaat. Het schrijven van deze scriptie heeft mij ook geholpen bij de verwerking van de gebeurtenissen tijdens zijn verblijf, in het bijzonder van zijn afscheid.

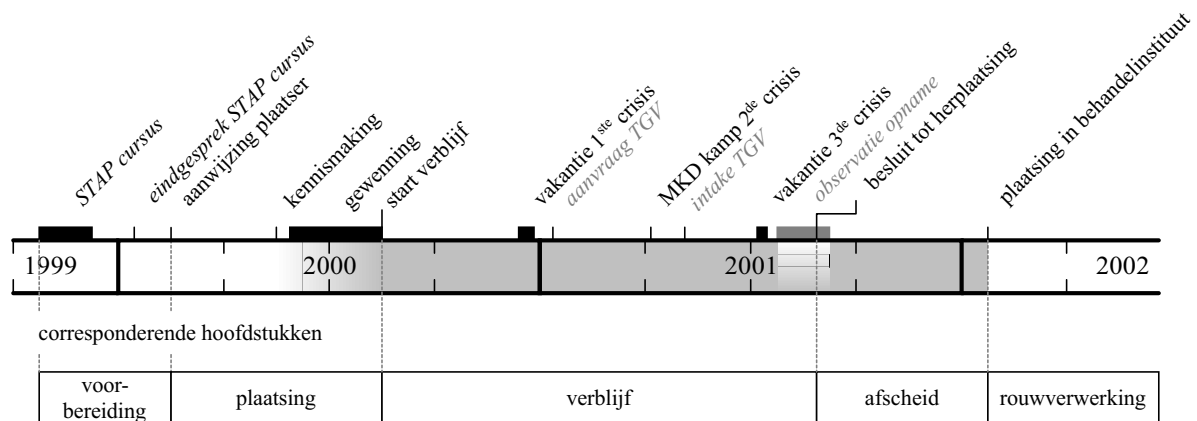
De titel van mijn scriptie: “Ik huil niet pappa, kijk maar, ik huil niet” was een uitspraak van onze pleegzoon toen hij bij het gespecialiseerd internaat afscheid van ons nam. Door deze uitspraak was duidelijk dat hij met zijn pleeggezin en in het bijzonder met zijn pleegvader een sterke hechting is aangegaan. Hij liet voor het eerst zien dat hij probeerde om te gaan met afscheid nemen wat voor hem zo moeilijk is. Hij wilde sterk blijven om zijn pleegvader te troosten en om zelf weer te kunnen incasseren.

Langs deze weg wil ik mijn scriptiebegeleidster Mevrouw A. van Diepen nog eens extra bedanken voor de steun die zij mij gaf. Aphra, je was een prima klankbord voor mij, fantastisch!

Inleiding

Deze scriptie beschrijft de casus van Michael, een pleegkind, die van midden 2000 tot januari 2002 in mijn gezin heeft gewoond.

De hoofdstukken 1 tot en met 5 beschrijven de gebeurtenissen chronologisch vanaf onze aanmelding bij Pleegzorg tot en met de rouwverwerking over het vertrek van ons eerste pleegkind. Figuur 1 geeft een schematisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in die periode en de corresponderende hoofdstukken.

Figuur 1 Chronologisch overzicht en de daaraan verbonden hoofdstukken

De hoofdstukken 6 tot en met 10 belichten ieder een specifiek thematisch onderwerp, respectievelijk:

Hoofdstuk 6: Hoe voegde het pleegkind zich in mijn gezin in?

Hoofdstuk 7: Ziektebeeld

Hoofdstuk 8: Het hulpverleners circuit

Hoofdstuk 9: Waarom deze matching

Hoofdstuk 10: Wat was mijn rol als psychosociaal werkende

Hoofdstuk 1. De voorbereiding op het pleegouderschap

De gedachte aan pleegkinderen ontstond toen mijn echtgenoot en ik in de wachtkamer van de huisarts waren. Onze ogen vielen op een foldertje van pleegzorg en tegelijkertijd knikten wij naar elkaar. Onze eigen kinderen, een dochter en een zoon geboren in 1988 en 1990, waren nog klein. De vraag rest dan “wanneer begin je aan zoiets”? Voor mijn echtgenoot en ik verder dachten aan het opnemen van een pleegkind in ons gezin hebben wij hier eerst met onze eigen kinderen over gepraat.

Uiteindelijk waren onze kinderen 8 en 10 jaar oud toen wij ons aanmeldden. Mijn dochter gaf aan dat ze het wel leuk vond dat er pleegkinderen kwamen onder de voorwaarde, dat de pleegkinderen jonger zouden zijn dan zijzelf. Ze wilde niet haar plaats als oudste afstaan en de tweede in de rij worden. Mijn zoon zei dat hij er geen moeite mee had als er een ouder kind bij zou komen dan hijzelf. Hij gaf wel aan dat hij absoluut geen druk kind in het gezin erbij wilde. Deze laatste opmerking heeft te maken met een schoolgenootje, een jongen, die ook bij onze kinderen op de basisschool zat. Deze jongen was van de ZMLK school naar groep 7 van de gewone basisschool overgeplaatst. Het was een kind met ADHD die met opzet zijn medicijn niet innam en in pauzes de school onveilig maakte met zijn wilde en drukke gedrag.

Met deze achtergrond zijn wij naar de voorlichtingsavond gegaan van pleegzorg. Wij kregen ter plekke informatie over de werkwijze van het Centrum van Pleegzorg.

Er werd aandacht besteed aan een aantal onderwerpen, zoals: welke vormen van pleegzorg zijn er en hoe komt een plaatsing van een pleegkind in een pleeggezin tot stand. Waar vooral de nadruk op werd gelegd op deze avond was de informatie:

- U “krijgt” geen kind van ons. Een pleegkind heeft eigen natuurlijke ouders, waarmee de kinderen een band hebben. Naast de band met de ouders hebben ze ook vaak nog broertjes, zusjes en verdere familie.
- U krijgt bij de meeste pleegkinderen met hun familie te maken. De ouders mogen de kinderen bezoeken en vaak hebben de kinderen ook nog contact met een familielid waarmee ze een sterke binding hebben, zoals een lievelingstante.
- Regelmatig komen er bij u hulpverleners over huis om over het pleegkind te praten.
- Pleegkinderen zijn over het algemeen kinderen die een stuk moeilijker zijn, m.n. door al hetgeen zij hebben meegemaakt. Ze kunnen hierdoor gedragsproblemen of een achterstand in hun ontwikkeling hebben.
- Bij binnenkomst gedragen pleegkinderen zich meestal heel aangepast. Als ze zich na verloop van tijd veilig voelen dan kunnen ze ook minder gewenst gedrag laten zien.
- Pleegkinderen zijn er uit alle lagen van de bevolking.
- Veel pleegkinderen bezoeken een school van het bijzonder onderwijs
- Een groot percentage van de pleegkinderen zijn nog niet volledig zindelijk en plassen nog in bed.
- Een pleegkind mag je niet slaan. Het kind heeft vaak al veel achter de rug, sommigen ook veel slaag. Vaak kan het kind zich zodanig gedragen, dat het probeert een tik uit te lokken. Als dit lukt dan vindt het kind de bevestiging: “zie je nou wel, mijn pleegouders zijn ook al zo”. Als dit gebeurt lopen de pleegkinderen nog meer schade op. Het is van wezenlijk belang dat pleegouders deze cirkel doorbreken.
- Het is de bedoeling dat de pleegouders tijdens de opvoeding de pleegkinderen helpen hun ongewenste gedrag te veranderen in gewenst gedrag.” Er werd een voorbeeld gegeven van een kindje van anderhalf jaar oud dat bij pleegouders werd geplaatst. Als

- het kindje bij een van de pleegouders op schoot zat, dan sloeg zij de pleegouder in het gezicht. De pleegouders leerden het kindje in het gezicht te aaien in plaats van de slaan.
- Pleegouder zijn kan ook heel frustrerend zijn. Net op het moment dat het goed gaat met het pleegkind, komt er een verzoek van de eigen moeder om terugplaatsing van haar kind. De moeder heeft een nieuwe vriend en dient een verzoek in of er bekeken kan worden of de situatie thuis weer stabiel genoeg is.

Vanuit de zaal kwam er een vraag waaruit mij duidelijk werd, dat mensen van tevoren al een wens voor een bepaald pleegkind kunnen hebben en zich hiermee melden.

Er was een echtpaar aanwezig die zelf een zoontje hadden van drie jaar oud. Toen de vader van het driejarige jongetje hoorde dat een pleegkind niet geslagen mocht worden kwam er vanuit hem toch een vraag. Hij wilde er nog een jongetje van een jaar of drie bij op zo'n fietsje, want dat leek hem zo leuk. Zijn zoontje had zijn karakter en had dus wel eens een tik nodig om hem tot de orde te roepen. Het leek hem niet juist als zijn zoon een tik kreeg voor iets en het pleegkind op een andere manier werd behandeld. De conclusie was dat er een concurrentiepositie zou ontstaan als er een jongetje van drie bijgeplaatst zou worden. Deze plaatsing zou dus niet een passende keuze zijn in het gezin. De oplossing zou bijvoorbeeld de plaatsing van een meisje van veertien jaar kunnen zijn en ook erg leuk. Een dergelijke situatie wordt er dus vrij snel uitgefilterd. Dit voorbeeld geeft naar mijn idee aan hoe goed er naar een gezin gekeken moet worden om een plaatsing te doen, die zowel voor het pleegkind als voor de rest van het pleeggezin passend en acceptabel is.

Deze avond was bedoeld als een selectie voor de deelnemers: ik ga door of ik niet door.

Om door te kunnen gaan naar de volgende ronde, de voorbereiding- en selectiecursus aspirant pleegouders, zijn voor iedere cursist de volgende intake criteria vereist:

- Een medische verklaring
- een justitiële verklaring
- de aspirant-pleegouder moet ouder zijn dan 21 jaar
- een bezoek thuis van een maatschappelijk werker die een eerste screening afneemt o.a. aan de hand van een vragenlijst. Daarnaast doet deze een algemene indruk op van het gezin. Het is van belang dat pleegouders in staat zijn voldoende ruimte te bieden aan een pleegkind. Dit is moeilijk op een moment dat er in het gezin sprake is van turbulente ontwikkelingen, zoals een aanstaande verhuizing, zwangerschap of het overlijden van een familielid. Hier let bovengenoemde hulpverlener ook op.

De Voorbereiding- en selectiecursus aspirant pleegouders

Met de plaatsing van een kind in een pleeggezin wordt een grote verantwoordelijkheid gelegd bij de pleegouders. Het doel van deze groepsgewijze voorbereiding is, zoals ons werd verteld, dat aspirant-pleegouders zich bewust worden van deze verantwoordelijkheid.

De voorbereiding bevatte in het jaar dat wij deze cursus volgden 4 wekelijkse bijeenkomsten van 3 uur. Er werd veel tijd van de cursisten gevraagd om na te denken over pleegzorg. Wij kregen iedere week huiswerk mee in de vorm van schriftelijk vragen om te beantwoorden en opdrachten om verder uit te werken. Deze werden gesteld naar aanleiding van de behandelde stof.

De voorbereiding omvatte een aantal elementen, zoals:

- kennis krijgen over de vele aspecten die pleegzorg met zich meebrengt
- inzicht krijgen in de opvoedingsproblematiek van pleegkinderen
- ervaring opdoen in het omgaan met de belevingswereld van het pleegkind
- zelf antwoord vinden op de mogelijkheden en onmogelijkheden voor het pleegouderschap.
- Hierna volgt een beoordeling van de mogelijkheden van de deelnemers en hierover wordt een advies voorgelegd aan het Centrum van Pleegzorg.

Een aantal selectiecriteria voor het pleegouderschap zijn: [1]

- Pleegouders moeten in staat zijn positieve contacten met eigen familie, leerkrachten, artsen en anderen in de omgeving te onderhouden. Ze moeten dit ook kunnen met de pleegkinderen en de familie van de pleegkinderen.
- Ze moeten goed kunnen luisteren, vertellen wat ze meemaken, vragen kunnen stellen, problemen kunnen verduidelijken en uit kunnen komen voor hun gevoelens.
- Zij moeten informatie kunnen uitwisselen met mensen die anders denken dan zichzelf en die een andere kijk hebben op het leven.
- Zij moeten in staat zijn het ouderschap met de instelling en de eigen ouders te delen. Gebeurt dit niet via contacten dan via de gevoelens van het kind over zijn familie.
- Zij moeten de kinderen helpen een aantal belangrijke personen in hun leven een plaats te geven.
- Ze moeten samen kunnen werken met derden die nodig zijn om het kind te helpen.
- Ze moeten de kinderen helpen een positieve kijk op zichzelf te ontwikkelen. Diverse oorzaken in het verleden hebben er vaak toe geleid dat de kinderen negatief over zichzelf denken.
- Pleegouders helpen de kinderen hun levensgeschiedenis te begrijpen. Ze gaan er niet op een veroordelende manier mee om en helpen de kinderen zich goed te voelen over zichzelf.
- Pleegouders helpen de kinderen hun gedrag te veranderen zonder lichamelijk te straffen.
- Pleeggezinnen laten zien dat zij in staat zijn in te schatten wat de gevolgen zijn van de komst van een nieuw gezinslid op de bestaande gezinsrelaties.
- Pleegouders kunnen omgaan met verlies. Ze hebben verlies in hun eigen leven ervaren en verwerkt. Daardoor zullen de spanningen in het gezin niet worden vergroot door de verliezen die het pleegkind heeft geleden.

In het hiernavolgende wil ik aandacht besteden aan de beleving die ik heb ervaren tijdens de oefeningen en huiswerkopdrachten van de cursus.

- Tijdens de eerste avond werd gevraagd of een van de deelnemers een foto had meegenomen van de eigen kinderen. Het was de bedoeling om deze te gebruiken voor het doen van een oefening. Tussen de deelnemers waren geen stellen met eigen kinderen. Er was wel een alleenstaande moeder aanwezig, maar zij had geen foto bij zich. Ik had er toevallig twee in mijn portemonnee van mijn twee kinderen en ik legde deze op tafel. De foto van mijn dochter werd eruit gehaald en ging de kring rond. Ik kreeg de vraag toegespeeld of ze mijn dochter voor een poos in een pleeggezin mochten plaatsen. Ik gaf hiervoor mijn toestemming en het spel werd met mij gespeeld. Er werden mij allerlei vragen gesteld zoals: wat zou je graag over de pleegouders willen weten, welke informatie zou je nog aan de pleegouders willen geven over je dochter,

mogen de ouders streng zijn of gelovig zijn, hoe wil je dat ze met je dochter omgaan, moet ze van jou iedere dag in bad?

Het voelde voor mij als heel ongrijpbaar dat mijn dochter door anderen in een gezin werd geplaatst zonder ook maar iets van deze familie te weten. Mijn eerste vraag was dan ook dat ik het belangrijk vond om iets meer over de achtergrond van de pleegouders te weten. Welk beroep heeft de pleegvader en /of pleegmoeder. Hoe gaan de gezinsleden onderling met elkaar om en waaraan besteden ze hun vrije tijd? Er was een belangrijk punt dat in mij op kwam en dat was dat ik het van groot belang achtte dat mijn dochter een eigen mening mocht hebben. Streng zijn vond ik prima, maar daarin moest wel plaats zijn voor een eigen mening. Het hebben van een eigen mening en het maken van eigen keuzen zal ze in de toekomst nodig hebben om op haar eigen benen te kunnen staan. Ik zou niet graag willen dat ik mijn dochter, door een andere denkwijze en opvoedingsmethode waar ik niet achter sta, vervormd of nog erger misvormd weer terug zou zien. Gelovig mochten de pleegouders wel zijn zolang ze hun geloof niet opdrongen aan mijn dochter. Naast het dieetvoorschrift dat ik ze zou geven kon mijn dochter verder gewoon meelopen met het gezin. Ik had nogal wat eisen. Ik heb gevoeld wat het betekent om je eigen kind voor een poos aan de zorgen van andere onbekende mensen te moeten toevertrouwen.

- Een belangrijke opdracht was om een aantal verlieservaringen uit je eigen leven te beschrijven en te vertellen hoe je daarmee om bent gegaan.
Een aantal situaties die ik heb beschreven wil ik in het kort weergeven en ik wil erbij vermelden wat deze ervaringen met mij in het leven hebben gedaan.
De rode draad ik door deze verliezen heen zie is dat ik iedere keer weer mijn leven op poten ga zetten wat een enorme groei bevordert. Ik ervoer dat een verlies ook winst kan betekenen.
De verlieservaringen waar het hier om gaat zijn te vinden in een vertrouwelijke bijlage.
- De grootste opdracht was om een profielformulier in te vullen, bestaande uit 22 pagina's met vragen geclusterd naar onderwerp, die door iedere cursist afzonderlijk moest worden ingevuld, die dwars door je eigen leven heen gaan. Het was een intensieve opdracht, omdat deze binnen twee weken gemaakt moest worden. In zeer korte tijd ging er een groot gedeelte van je eigen leven aan je voorbij gaat, waarbij alle emoties naar boven kwamen en er op zere plekken werd gedrukt. De bedoeling van deze opdracht is om na te denken wat pleegzorg voor jezelf betekent, in je eigen situatie. Anderzijds krijgen de cursusleiders hierbij een beetje een inzicht in de ervaringen van de cursist en hoe deze daarmee omgaat.
- Een aantal vragen hieruit zijn o.a.:
- Wat is de eigen motivatie om pleegouder te worden, hoe is dit in het gezin besproken, hoe was de reactie van andere mensen in de omgeving
- hoe is de woonomgeving en welke sociale contacten zijn in de buurt
- Wat is het gedrag en de karakters van de eigen kinderen, welke rol hebben de eigen kinderen in de gezinssamenstelling
- Vragen over de eigen geschiedenis, het ouderlijk huis, karakters van de eigen ouders, de gezinssamenstelling, de taakverdeling thuis, goede en/ of slechte ervaringen uit de jeugdijaren en hoe bent u er mee omgegaan.
- Vragen over opleiding en beroepsloopbaan, wat betekende vriendschap voor u in uw jeugdijaren
- wat betekent het uiten van emoties voor u, welke plaats neemt dit in uw relatie in?
- Hoe gaat u met seksualiteit om?

- Vragen over de huidige situatie, welke type gezin heeft u, hoe staat het eigen gezin in de omgeving
- Hoe gaat u met problemen om in de opvoeding
- Welke huisregels en gewoonten zijn in uw gezin?
- Wat verwacht u van een pleegkind? Wat wilt u een pleegkind zelf bieden, wat verwacht u van de begeleiding binnen pleegzorg, wat zou uw eigen inbreng kunnen zijn in deze samenwerking, wat verwacht u van contacten met de eigen ouders/ familie van een pleegkind?
- Vragen over kinderloosheid indien hier sprake van is.

Op een van de vragen wil ik nader ingaan en dit is mijn motivatie om een aanbod te doen om pleegouder te worden. Mijn motivatie bestaat uit een combinatie van een aantal drijfveren. Ik noem er hier een aantal:

- Ik wil graag een kind helpen die in een moeilijke situatie verkeert en ik hoop hiermee ook de ouders te kunnen helpen. Hiervoor heb ik een persoonlijke reden, zie de vertrouwelijke bijlagen.
- Ik hoop naast de extra problemen en stress dat de aanwezigheid van een pleegkind oplevert wij er ook een stuk gezelligheid in ons gezin voor terug te krijgen.
- Ik heb altijd affiniteit gehad met het werk met kinderen. Voor de studie heb ik vijf jaar lang vrijwilligerswerk gedaan met groepen kinderen, waarbij ik mijn eigen kinderen meenam.
- Nog een laatste drijfveer is dat ik dankzij pleegkinderen denk een stuk persoonlijke groei door te maken.
- Bij de opdracht om een sociogram te maken over de activiteiten die de cursist bezig houdt gedurende de week en de personen met wie deze worden gedeeld schrok ik hoe druk ik het had. Eigenlijk zou een moeder zonder baan met schoolgaande kinderen alle tijd van de wereld moeten hebben. Ik was alleen maar hulpmoeder op school, deed alleen maar een studie, zorgde door de week alleen maar voor een alleenstaande vriendin met kanker, ik had alleen maar de zorg voor twee kinderen en ik had alleen maar de zorg voor een zeer groot huis. Daarnaast waren er de activiteiten met het gezin en de familie, mijn sport, mijn vriendinnen, het kopje koffie bij de burens en het onderhoud van de tuin om niet te vergeten. Ik werd er nadrukkelijk op gewezen dat ik met de komst van een pleegkind goed op mijn grenzen moest letten.
- Regelmatig werd er tijdens de bijeenkomsten gesproken over de hulp die een pleegouder aan een pleegkind zou kunnen bieden om zijn /haar gedrag te veranderen. Ons werd gevraagd na te denken over moeilijk gedrag, zoals agressief gedrag, overmatig druk /teruggetrokken gedrag, liegen of stiekem gedrag. Ik heb aangegeven dat ik de meeste moeite zou hebben met stiekem en leugenachtig gedrag, omdat dit gedrag tegengesteld aan mijn eigen gedrag. Ik heb daar veel moeite mee, omdat ik daar zelf hoge normen op na houd. Ik gaf aan dat ik agressief gedrag ook moeilijk vond, maar dat een kind met dit gedrag zo zichtbaar naar buiten komt met een behoefte dat het gedrag op dat moment open is. Aan de hand van de behoeftecirkel, welk behoefte zit er op dit moment achter dit gedrag, zal ik proberen te achterhalen wat er aan de hand is. Ook gaf ik aan dat ik hiermee om kan gaan zolang het kind geen fysiek geweld gebruikt tegen de andere gezinsleden en met name naar mijn eigen kinderen.

Aan het einde van de cursus werd ons gevraagd om een aanbod te doen voor een bepaalde vorm van pleegzorg. Er zijn zoveel vormen van pleegzorg, zoals crisisopvang, perspectief

biedende zorg, weekend pleeggezin/ en of vakantiepleeggezin, een koppelplaatsing, midweekpleeggezin e.a. Dit in combinatie met de vraag welk type kind met welke achtergrond passend zou zijn: mag het een kind zijn dat speciaal onderwijs volgt, uit een andere cultuur komt, een lichamelijke handicap heeft, een kind met als achtergrond verslavingsproblematiek alcohol of drugs, een kind dat is mishandeld lichamenlijk of geestelijk, seksueel of combinatie daarvan.

Het aanbod dat wij deden werd uiteindelijk een perspectief biedende vorm. Verder een schoolgaand kind van minstens 4 jaar oud en minimaal een jaar jonger dan onze oudste dochter. Vele situaties waren voor ons bespreekbaar. Echter geen kind met een geestelijke handicap of een kind met een handicap zoals autisme, ADHD of een andere gelijkende stoornis. Ook gaven wij aan dat wij met een niet te moeilijk kind wilden beginnen om zo in het pleegouderschap kunnen groeien.

Tijdens het eindgesprek thuis met de cursusleiders werd ons verteld dat wij zeer goed door de screening waren gekomen. Er zou een pleegouderverslag worden gemaakt en dit zou ter advisering worden voorgelegd aan het Centrum van Pleegzorg. Gedurende dit gesprek werd ons ook nog gevraagd of wij wilden opteren voor een koppelplaatsing. Na enig nadenken gaven wij aan dat dit ook kon.

Ik vond het moeilijk om afscheid te nemen van deze twee mensen, die ons als echtpaar redelijk goed had leren kennen. Het liefste had ik gezien dat een van beide cursusleiders, die ook gezinnen begeleiden, de plaatsing van ons eerste pleegkind had gedaan en ons hierin had begeleid.

Als ik nu terug kijk naar de eerste plaatsing dan zie ik hier nu het belang van in. Natuurlijk wordt alles beschreven en kan de volgende aangewezen plaatsingsbegeleider alle belangrijke gegevens die op papier staan nalezen. Echter door alleen lezen van beschreven stukken leert een hulpverlener een gezin niet kennen. De beschrijving op papier is een sterk verschaalde versie van wat eerder interactief is uitgewisseld. Het geschrevene kan eenzijdig geïnterpreteerd worden met het risico van misinterpretaties. Een voorbeeld: wij hadden aangegeven dat het voor ons moeilijker was om te gaan met een stiekem kind dan met een kind dat agressieve uitingen heeft en hierbij open is. In het gesprek komen een heleboel nuances ter sprake over agressiviteit en openheid die niet tot uitdrukking komen in de bovenomschreven voorkeur. Het is jammer dat het beeld en inzicht dat is opgebouwd van een gezin moet worden overgedragen aan een volgende hulpverlener die bijna toch weer opnieuw moet beginnen met het opbouwen van een beeld. In de praktijk krijgt de volgende hulpverlener hier niet echt de tijd voor.

Een maand later zat ons gezin in de databank van het Centrum voor Pleegzorg. Twee maanden hierna kwam onze nieuwe plaatsingsbegeleider zich voorstellen in ons gezin. Twee maanden later werden wij gebeld door onze plaatsingsbegeleider, dat hij over een jongetje wilde komen praten.

Hoofdstuk 2 De plaatsing van Michael

Mei 2000.

De plaatsingsbegeleider kwam met een omschrijving van het kind en met de vraag of wij interesse hadden voor een ontmoeting met het kind. Hij vertelde:

Michael, geb. 1995, komt uit een zeer moeilijke gezinssituatie. Zijn ouders kom en oorspronkelijk van de Nederlandse Antillen. Het gezin bestaat uit een vader, een moeder en drie kinderen. Zijn zusje Eunice, geb. 1993, is twee jaar ouder en zijn broertje Richenel, geb. 1996, is 14 maanden jonger dan Michael. De moeder heeft in totaal vier kinderen. Haar oudste zoon, geb. 1988 uit een eerder huwelijk, woont bij familie in de Nederlandse Antillen.

Ook Eunice is een kind uit een andere relatie van moeder. De (natuurlijke) vader heeft Michael en Richenel niet officieel erkend. Hij woonde op een eigen flat en was regelmatig in het gezin aanwezig. De ouders zijn drugsverslaafd. De kinderen zijn veel alleen gelaten en zeer ernstig verwaarloosd geweest.

Michael werd op drie-jarige leeftijd samen met zijn zusje en broertje uit huis geplaatst en kwamen in een internaat terecht. Het jongste broertje Richenel werd zeer kort hierna bij pleegouders geplaatst. Michael en Eunice bleven samen in het internaat wonen.

Op mijn vraag wat de reden was dat het jongste kind in een pleeggezin was geplaatst en de andere twee niet kreeg ik als antwoord dat het gebruikelijk is bij kinderen van deze leeftijd om ze eerst in een internaat te plaatsen.

Michael gaat iedere dag naar het Medische Kleuterdagverblijf op het terrein van het Internaat. Het is een jongen met wel wat gedragsproblemen die mogelijk te verklaren zijn door de verwaarlozing thuis. Hij kan heel druk zijn, maar ook heel rustig zijn. Hij kan ineens heel erg boos worden en dan moet hij geholpen worden om eruit te komen. Wij noemen dit een uitbarsting. In het internaat waar hij al twee jaar verblijft, is hij al behoorlijk geconditioneerd. Hij begrijpt het ritme van de dag. In het begin begreep hij niet wat zoveel keer per dag de bedoeling van een gedekte tafel was, maar nu wel. Hij is bang om alleen gelaten te worden. Hij moet het gevoel hebben dat hij erbij hoort, omdat hij zich anders in de steek gelaten voelt.

Ik wilde weten hoe de hechting van Michael is verlopen. De plaatsingsbegeleider kon hier geen antwoord op geven. Hij wist wel dat Michael een beetje hechting had met zijn moeder en verder niet. Hij ging gewoon met iedereen mee en daar zouden wij alert op moeten zijn.

Op mijn vraag wat de reden is dat hij op een Medisch Kleuterdagverblijf zit in plaats van op een kleuterschool van het Basisonderwijs kreeg ik als antwoord dat hij een achterstand had opgelopen in zijn ontwikkeling.

De kinderen zijn definitief uit huis geplaatst en zullen niet meer thuis worden teruggeplaatst. In dit gezin zie ik veel wat Michael nodig heeft. Een huis met veel ruimte, een grote tuin en pleegouders die enerzijds een duidelijke structuur kunnen bieden en anderzijds ruimte bieden. Zou Michael in een gezin worden geplaatst waar alles iedere dag volgens een vaste lijn verloopt dan zou dit voor een poos goed kunnen gaan, maar het zou zeer waarschijnlijk rond zijn tiende of twaalfde jaar tot een uitbarsting kunnen komen.

Mijn echtgenoot, ik en de kinderen gaven aan dat wij Michael graag een keer wilden ontmoeten. De plaatsingsbegeleider vertelde dat hij contact zou opnemen met de voogd om samen een keer langs te komen. Tijdens dit bezoek vertelde de voogd zijn kant van het verhaal:

Oorspronkelijk kom ik uit het gevangeniswezen en heb ik meer dan 15 jaar met gedetineerden gewerkt. Ik ben als voogd voor deze kinderen aange wezen, vanwege de achtergrond van de vader. De vader zit regelmatig gedetineerd vanwege drugshandel en andere zaken. Ik ben in de ogen van de vader de boosdoener, want ik heb zijn kinderen uit huis gehaald. Dit is een reden voor de vader om mij regelmatig te bedreigen met o.a. messen. De pleegouders van Richenel hebben het erop gewaagd om hem in huis te nemen. Tot op heden heeft hij de pleegouders nooit lastig gevallen. Ik ben de kop van jut. Mocht de vader ooit aan de deur komen en om zijn kind vragen geef het kind gewoon mee. Bel ons direct of de politie. Ga niet in discussie. Ik zeg dit als regel tegen alle pleegouders. Dit stuk achtergrond hoort er ook bij en als de situatie jullie afschrikt vertel dit dan.

De voogd vroeg aan mijn echtgenoot en mij om iets over onze achtergrond te vertellen. Hij vroeg mij of ik werkte. Ik vertelde dat ik derdejaars studente was aan een Hbo-opleiding richting Psychosociaal Werk. Hij reageerde hier heel positief op en ik kreeg zeker niet het gevoel dat hij mij als een betweterige indringer zag. Hij zei dat hij het op prijs stelde als ik met hem mededacht en een stuk inbreng bracht. Ik vertelde hem dat ik de kans wel groot achtte dat ik na mijn afstuderen een baan zou gaan vinden.

Ik ben met het gezin in contact gekomen door klachten van het Medisch Kleuterdagverblijf waar het zusje op zit. Eunice kwam al een geruime tijd heel onverzorgd op school. Haar haren waren zo geklit dat deze niet meer uit te kammen waren. Op school kreeg ze een ontbijt, omdat ze meestal nog niet gegeten had. Haar kleren zaten vol etensresten en werden nauwelijks verwisseld. Na schooltijd worden de leerlingen van het Medisch Kleuterdagverblijf met de bus weer naar huis gebracht en dan trof de chauffeur regelmatig niemand thuis om Eunice in ontvangst te nemen. De chauffeur bracht haar dan weer terug naar school. Ook heeft ze een aantal nachten doorgebracht in een crisispleeggezin, omdat moeder dagen niet bereikbaar was.

Toen ik voor de eerste keer op bezoek kwam bij Michael thuis bleef ik met mijn schoenen aan het tapijt vastplakken en kreeg ze niet meer los. De vuile was lag vanaf de trap naar boven door het gehele huis verspreid en werd niet gedaan. In het huis was er bijna niets aanwezig. In de keuken stond een tafeltje met een kopje erop zonder oor. Verder waren er geen potten, pannen, bestek of ander huisraad aanwezig. Ik en mijn collegae kregen om beurten koffie uit dat ene kopje. Eunice vond mij een aardige meneer, ging direct bij mij op schoot zitten en begon mij te aaien. Toen ik vroeg of ze met mij mee wilde maakte ze aanstalten om mee te gaan. Ik dacht bij mijzelf: "dit is foute boel". Mogelijk is hier sprake van een hechtingsproblematiek bij het zusje. De moeder zette voor de kinderen een mandje met wat schoongemaakt fruit neer. De kinderen rennen hierop af en smeten het fruit door de woonkamer heen.

De moeder nam een keer op zondagavond telefonisch contact met mij op, omdat ze een probleem had wat ze zelf niet kon oplossen. Bij aankomst bleek dat de drie kinderen op een kamer zaten opgesloten en ze kreeg ze er niet meer uit. Ze was vrijdagavond voor een weekend weggegaan en had aan de vader gevraagd op ze te letten. Mogelijk heeft de vader ze op een kamer gezet en de deur afgesloten. Ik heb de deur geforceerd en de kinderen eruit gehaald. Ze hebben zo mogelijk daar een lang weekend gezeten zonder eten en drinken. Er was verder geen eten in huis. Ik ben eten voor ze gaan halen en heb dit uit eigen zak betaald. De kinderen werden vaak hele dagen alleen gelaten.

Uiteindelijk is de moeilijke beslissing genomen om de kinderen uit huis te plaatsen. De kinderen zullen niet meer worden teruggeplaatst, omdat ze niet nog een keer mogen meemaken wat ze al een keer hebben moeten doorstaan.

Bij de uithuisplaatsing zei ik tegen Eunice: "jij gaat nu met mij mee" Ze gaf mij een hand en liep met mij mee naar buiten zonder om te kijken naar haar moeder. Michael pakte ik in mijn armen beet en hij begon te huilen. Hij overstreekte zich en werd zo stijf als een plank.

Wij hebben de kinderen eerst medisch moeten laten behandelen, omdat ze open beet wonden hadden. De kinderen hadden elkaar om welke reden dan ook open gebeten.

De kinderen zijn onder een maatregel geplaatst. Dit betekent dat de kinderen onder toezicht zijn gesteld. De voogdij is nog bij de ouders, maar wij zijn druk doende met een ontheffing. Wij moeten deze aanvragen bij de rechter, waardoor de moeder uit de ouderlijke macht wordt gezet. Een van de redenen hiervan is dat het heel moeilijk is om samen te werken met de ouders. In de afgelopen twee jaar heb ik de moeder twaalf keer opgeroepen voor een gesprek en daarvan is ze een of twee keer verschenen. Tijdens het gesprek heeft ze misschien twee zinnen gezegd en verder heeft ze opzij naar beneden zitten kijken. Zonder tegenbericht liet ze de andere afspraken aan zich voorbij gaan. Als ik moeder oproep komt ze gewoon niet.

De moeder heeft gedurende een uur per maand bezoeksrecht. Dit bezoek vindt plaats onder toezicht in de school op het terrein van het internaat. Het eerste jaar van de uithuisplaatsing is moeder op de helft van de bezoeksdagen niet verschenen. De afgelopen tijd komt ze toch vaker wel dan niet. Als ze niet verschijnt laat ze dit niet weten. Ik begrijp dat het voor de pleegouders niet leuk is om er voor niets heen te rijden, want het is niet dicht in de buurt.

De kinderen zijn vanaf de plaatsing in het internaat door deskundigen geobserveerd en getest. Uit het onderzoek kwam naar voren dat Richenel gezien zijn leeftijd een kans maakt om te slagen in een pleeggezin. Over Michael wisten ze dit nog niet. Eunice maakte geen kans meer in een pleeggezin, omdat ze al te ver beschadigd is. Achteraf bleek dat zij vaak tijdens de afwezigheid van moeder de zorg voor broertjes op zich nam. Ik heb aan de pleegouders van Richenel gevraagd of zij Michael erbij wilden hebben, maar zij gaven aan dat ze het met Richenel al druk genoeg hadden. We hebben geprobeerd na verloop van tijd om de twee kinderen samen in een therapeutisch pleeggezin te plaatsen. Eunice zou hierdoor misschien een stuk verder kunnen komen en Michael zou van de gegeven structuur in het gezin dingen op kunnen pakken. Eunice was voor deze vorm van pleegzorg ook al niet meer geschikt. We hebben er toen voor gekozen broer en zus bij elkaar te houden.

Het is een knap jongetje om te zien. Hij heeft een fijn gezicht net zoals Michael Jackson, die zanger. Ik heb Michael tijdens de bezoeken in het internaat goed leren kennen. Hij heeft een heel lief innemend gezicht en met zijn lieve ogen weet hij mensen naar zijn hand te zetten. Pas hier goed voor op. Het is ook een moeilijk jongetje. Hij heeft ook een hele goede kant in zich. Hij kan heel goed en hulpvaardig voor anderen zijn. Dat is een reden voor ons om toch te proberen of hij in een gezin kan functioneren.

Het gaat het afgelopen half jaar niet goed met Michael in het Internaat. Zijn ontwikkeling staat stil en hij daalt steeds verder af. Misschien dat wij hem, door hem in een gezin te plaatsen, verder kunnen stimuleren in zijn ontwikkeling. Volgens de laatste test zou hij geschikt zijn voor het gewone basisonderwijs.

Wij vertelden dat wij niet terugschrikten van de achtergrond van Michael en een ontmoeting wilden.

Mocht Michael in september al bij jullie wonen dan is het misschien verstandig hem nog een aantal maanden op zijn huidige school te laten. Twee overstappen is heel wat voor een kind. Als hij een aantal maanden bij jullie verblijft dan kan de overstap gemaakt worden naar het gewone basisonderwijs hier in het dorp.

Er zal een ontmoeting met Michael en zijn mentor geregeld worden. Hiervoor zal de plaatsingsbegeleider een afspraak maken met de mentor van Michael in het Internaat.

De kennismaking met Michael

Op de dag van de ontmoeting werd ons verteld dat Michael nog niet op de hoogte was dat hij mogelijk in een pleeggezin zou worden geplaatst. Wel werd hem verteld dat er een meneer en een mevrouw op bezoek kwamen die heel belangrijk voor hem waren. Hij had de dag ervoor geoefend om netjes een hand te kunnen geven.

Voor dit gesprek hadden wij al heel wat gesprekken gehad met hulpverleners. Iedere keer konden we weer antwoord geven op dezelfde vragen zoals: wat is uw motivatie voor een pleegkind, hoe kijken uw eigen kinderen hier tegen aan, mevrouw, werkt u ook, weet u wat een pleegkind allemaal kost? Iedere keer konden wij bij de ontmoeting van een volgende hulpverlener opnieuw ons verhaal vertellen. Zo ook deze keer. Wij hadden ze verrast, want wij hadden onze eigen kinderen ook meegenomen.

Voor de ontmoeting met Michael gaf de mentor ons informatie over zijn functioneren in de groep en op school. Het was een jongen die wel eens een uitbarsting heeft. Zo had hij in een boze bui een ruitje ingeslagen. Hij ging alleen de ochtenden naar school, omdat hij erg moe was. Hij had (en heeft nog steeds) een ingewikkeld dieet, een anti-candida dieet.

Heel toevallig heb ikzelf en nog een ander lid in ons gezin hetzelfde dieet gevolgd. Ik weet dat het met een aantal vervelende voedselallergieën te maken heeft. De moeheid ervan heb ik zelf ervaren dus ik wist uit eigen ervaring hoe hij zich moest voelen.

Na dit gesprek kregen wij Michael even te zien. Wij stelden ons voor met onze voornaam. Hij was heel verlegen en zwaaide wat met zijn hemd op en neer en liet zijn blote buik zien.

Na de korte kennismaking werden er data geprikt voor een gewenningsprogramma voor Michael bij ons thuis. Het gewenningsprogramma was opgebouwd van een middag met de mentor op bezoek komen naar een keer alleen komen, een nachtje blijven slapen, een aantal weekenden komen logeren tot en met een aantal dagen per week verblijven tot aan de plaatsing.

Na afloop werden wij uitgenodigd om kennis te maken met de groep en de groepsleiding van Michael. De andere kinderen van de groep waren een stuk ouder dan Michael en ook een stuk slimmer. Michael werd al snel ingefluisterd: “psst jij krijgt pleegouders, jongen, kijk maar die mensen hebben ook kinderen bij zich. Jij gaat daar eerst slapen en dan wonen. Let maar op.”

De eerste keer kwam Michael op een zaterdagmiddag met zijn mentor op bezoek. Tussen de middag ging zij een wandeling naar het dorp maken, zodat wij even met hem alleen konden zijn. Voordat de mentor wegging zei ze tegen Michael dat als er iets was hij hiervoor naar Gerrit en Lia kon gaan. Wij vertelden hem dat hij mocht kiezen hoe hij ons wilde noemen: Gerrit en Lia of Oom Gerrit en Tante Lia. De kinderen hadden voor hem de duplo lego treinbaan opgezet, maar hij kon zich niet echt concentreren met spelen. Hij rende van de ene kant naar de andere kant van het huis. Uiteindelijk zag hij een keyboard staan en wilde daar op spelen. Ik riep hem om aan tafel te komen voor de lunch. Hij wilde niet komen, zei nee,

want hij was aan het spelen. Hij wilde niet stoppen. Toen ik hem vertelde dat hij na het eten weer als eerste aan de beurt was op het keyboard liep hij mee. Na de lunch is hij samen met de kinderen op onze slaapkamer televisie gaan kijken. Hij kroop onder het dekbed met de andere kinderen en ik zag hem genieten van dit stukje thuis.

Juni 2000.

De gewenningsperiode

De eerste keer dat wij Michael een zondagmiddag mochten meenemen viel het mij op dat hij in huis overal aankwam. Ieder voorwerp werd opgetild en betast. Hij raakte licht geïrriteerd als hem werd gevraagd om het voorwerp terug te zetten. Veel huishoudelijke artikelen leken nog vreemd voor hem, zoals een kruimeldief. Het was prachtig weer en wij zijn de rest de middag naar het bos gegaan, waar wij ons goed vermaakten op een terrasje met een speeltuin erbij.

Toen wij hem weer naar huis brachten mocht hij voorin de auto zitten, een bestelauto. Tijdens het rijden zat hij aan de versnellingsbak. Wij hebben hem uitgelegd dat hij in de auto van alle knopjes af moest blijven. Hij begon een liedje te zingen: “straf voor dit en straf voor dat en straf voor dat en straf voor dit”. Ik vroeg hem waar hij dit liedje had geleerd. Hij vertelde dat hij dit liedje zelf had bedacht, omdat hij en de kinderen in de groep altijd straf krijgen.

Als wij hem weer terugbrachten naar het Internaat was het daar de gewoonte met het Hoofd van de groepsleiding nog even na te praten hoe het was verlopen en zij probeerde wat tips of ondersteuning te geven.

Zij gaf aan dat wij duidelijk onze grenzen moeten neerzetten, want dat gebeurde ook in het Internaat. Tijdens de zomer was onze plaatsingsbegeleider een periode wegens vakantie afwezig en kwam deze begeleiding er min of meer voor in de plaats.

Op woensdagmiddag kreeg ik toestemming om Michael te bezoeken. Ik nam hem dan bijvoorbeeld mee met mijn kinderen naar het zwembad. Na afloop bleven wij nog een poosje bij hem. Bij het afscheid nemen was hij die ene keer in mijn armen gesprongen en legde hij zijn hoofd in mijn nek. Ik gaf hem een knuffeltje. Op dat moment rende het hoofd op mij af en beval mij dat ik het kind neer moest zetten. Ik moest veel meer afstand bewaren. Als ik hem weer bezocht en hij rende op mij af dan kwam het hoofd aangesneld om Michael op afstand een geforceerd handje te laten geven.

Michael nam het initiatief voor intiemer contact en ik reageerde hier intuïtief op. Achteraf gezien was dit de juiste intuïtie. De interventie door de groepsleider heeft het opbouwen van de relatie tussen Michael en mij vanaf de plaatsing lang dwars gezeten, doordat ik mij geremd voelde om verder een stukje intimiteit aan te gaan. Michael heeft dit bij mij aangevoeld. Dit vind ik eigenlijk heel kwalijk. Het heeft meer dan een half jaar geduurd om van deze remming af te komen.

De volgende keer dat wij hem ophaalden probeerden wij hem in de auto op weg naar huis uit te leggen dat wij huisregels hebben. Mijn echtgenoot vertelde hem dat wij met hem een afspraak wilden maken om niet overal aan te komen in huis, maar dit eerst te vragen. Zijn eerste reactie was: “Houd je rotkop”. Hij maakte in de auto schopbewegingen naar mijn echtgenoot en het bleek dat hij met de woorden “afspraak maken” niet overweg kon. Voor

deze woorden vonden wij een synoniem en dat maakte het voor Michael gemakkelijker om met een regel om te gaan.

Wij zijn die middag weer naar het bos gegaan. Tijdens het spelen kwam hij naar mij toe en wees naar zijn schoenveter en riep: “mamma, jij doen”. Ik schrok en wist even niet hoe ik hier mee om zou gaan. Ik zei: “Michael, jij mag mij ook Lia noemen, hoor!”. Hij zei: “nee, mamma en pappa.

In het nagesprek werd ons gevraagd goed na te denken over wat het voor onze gezinsleden betekent dat hij meteen pappa en mamma gaat zeggen. Wij vertelden dat wij ons hier erg door overvallen voelden en dit zeker niet zo snel verwacht hadden. Het hoofd was kritisch en terughoudend en vond dat er eigenlijk geen mamma en pappa gezegd mocht worden. Oom en tante was beter. Voor de rest was Michael in het Internaat ook een stevig mannetje, die het liefst alles zelf zou willen bepalen. Helaas doen wij dit voor hem, zei ze.

Het leek erop dat het hoofd van de unit het allemaal beter dacht te weten, maar was dit eigenlijk wel zo? Achteraf gezien denk ik van niet. Eigenlijk was ze heel dogmatisch en observeerde ze slecht. Ze voelde de kinderen niet aan en begreep niet waarom ze deden zoals ze deden.

Michael stotterde en kon niet goed uit zijn woorden komen. Dit was heel frustrerend voor hem en zeker als hij boos was en iets wilde uitleggen. Hij gebruikte korte zinnen bestaande uit drie of vier woorden om duidelijk te maken wat hij wilde. Als hij iets vroeg dan gebeurde dit in het taalgebruik dat hij mogelijk van zijn ouders heeft meegekregen: “watte, watte watte wat ik, ik wil.....”. Vele woorden die hij wel kende sprak hij verkeerd uit: televee (televisie), gekeerd (verkeerd) etc. Ik merkte een achterstand in zijn taalontwikkeling.

Ik vroeg aan de groepsleiding of hij al kon praten toen hij in het Internaat kwam wonen. Hij kon blijkbaar al goed praten en was ook nu door anderen goed te begrijpen. Hij was gaan stotteren, maar ze wisten niet waardoor dat kwam.

Deze groepsleidster vertelde dat zij de kinderen heeft zien binnenkomen. Zij vertelde dat ze die middag toevallig dienst had en ze zei het volgende: “Eunice was als eerste binnen gekomen vanuit school. Ik wist niet wat ik zag. Haar kleding was door en door vervuild. We hebben haar haren stukje voor beetje moeten uitkammen en wisten niet waar we moesten beginnen. Later werden de jongetjes binnen gebracht. Het was tijd voor het avondeten. De jongetjes waren vies en stonken zo erg dat de andere kinderen aan tafel er over klaagden. De kinderen schrokken het eten na binnen en de oudste twee kinderen hielden de oren van de pannen vast. Ze raakten in paniek toen wij de tafel wilden gaan afruimen. Wij hebben ze uitgelegd dat er de volgende dag ook weer eten komt. De jongens zijn daarna in bad gedaan. Ik wist niet wat ik zag toen ik ze uitkleedde. Ze waren zo mager, gewoon eng om te zien. Na het bad heb ik ze samen met mijn collega in bed gelegd. De kinderen sliepen niet tot middernacht, want dat waren ze mogelijk niet gewend geweest”.

De ouders zijn een keer op bezoek geweest in de groep. Ik vond het heel knap dat de moeder toch nog de moed had om op bezoek te komen. Ze zag er bont en blauw geslagen uit.

Tijdens het avondeten ging hij op zijn stoel staan om goed in de pannen te kunnen kijken. Hij wees met zijn vinger aan wat hij wel en niet lekker vond. Wat hij niet lekker vond werd door hem luidkeels afgekeurd. Door een slappe mondmotoriek spetterde hij hierbij in de pannen vol ongenoegen van de andere kinderen. Na het commentaar en gespetter zei hij vaak: “ik hoef dit niet, eten jullie dit maar op”. Als hij werd aangespoord om gewoon te gaan zitten en het toch te proberen, dan liep hij weg van tafel weg.

Spelenderwijs hebben wij geprobeerd om het gedrag van Michael aan tafel te veranderen. Als hij iets niet lustte, dan deed mijn echtgenoot samen met Michael een wedstrijd wie het eerste zijn bord leeg had. Na verloop van tijd vroeg Michael uit zichzelf als er weer iets op het menu stond dat hij niet lekker vond: “Pappa, zullen we maar weer een wedstrijdje doen”?

In het internaat, in de groep van Michael, aten de kinderen op een bepaalde manier. Eerst een stukje aardappel, dan een stukje vlees en daarna een stukje groente tot het bord leeg was. Als een kind een bepaalde groente echt niet lustte ging de helft eraf en eventueel daarna weer de helft eraf, maar de rest werd opgegeten. Een goede tip. Bij een eerste wangedrag ging de stoel vijf minuten naar achteren en daarna mocht het kind het weer proberen.

Tijdens de eerste weekenden die hij bij ons verbleef kwam hij midden in de nacht huilend en in paniek uit bed. Hij vertelde dan dat hij een nachtmerrie had gehad. Hij ging op mijn schoot zitten en vertelde over zijn ouderlijk huis en liet zijn emoties gaan. Meestal kwamen er angsten uit hem over brand, de brandweer en de politie. Ook uitte hij boosheid over het agressieve gedrag van zijn vader richting zijn moeder: “pappa deed vaak heel lelijk tegen mamma. Hij sloeg en schopte mamma. Hij plaagde haar dat het huis zo vies was”. Hij maakte zich druk over zijn vader die vaak domme dingen deed en niet goed voor zichzelf kon zorgen.

Het verbaasde de leiding dat hij zich uitte. Het hoofd zei: “ hij heeft hier met ons nog nooit over gepraat”. Hij is hier heel gesloten over zijn verleden.

Michael controleerde de zorgtaken. Zo vroeg hij regelmatig of wij niet wilden vergeten om hem op tijd naar bed te brengen. Bij iedere maaltijd vroeg hij of het een middagmaaltijd of een avondmaaltijd was. Hij hield precies bij hoeveel maaltijden hij al had gehad.

Met het schoppen, slaan en spugen van Michael maakten de eigen kinderen ook direct kennis. Als iets even anders liep dan hij gedacht had, wie zit er welke plek in de auto, was dit voor Michael meteen een aanleiding te schoppen. Zodra hij het gevoel had dat hij in de verdediging moest gaan, een welles nietes opmerking, begon hij er op los te slaan. Michael had snel het gevoel dat hij in de verdediging moest gaan.

Het hoofd vertelde dat zij een half jaar geleden op deze plek was komen werken. In het begin werd er tussen de jongens onderling veel geschopt. Zij heeft dit opgelost door regelmatig straf uit te delen. Na het eten gingen ze dan naar hun kamer. Mogelijk had hij het schoppen van de andere jongens overgenomen of vanuit de situatie thuis.

Als hij in de tuin aan het spelen was ging hij op zoek naar stokken. Ik zag hem dan met de stokken slaan, tegen de grond en tegen boomstammen. Als hij het gevoel kreeg dat hij weer in de verdediging moest gaan begon hij de andere kinderen met deze stokken te slaan. Hij probeerde de stokken ook mee naar binnen te nemen. Hij loste alles zelf op en het leek erop dat hij nooit geleerd heeft om volwassenen hierbij om hulp te vragen.

Een tweede voorval van verkeerde begeleiding:

Michael had er moeite mee om alleen te gaan slapen bij ons. Hij was bang en ik reageerde hierop door even bij hem op de slaapkamer te gaan zitten tot hij in slaap viel.

Dit moesten wij vooral niet doen volgens de leiding. Het waarom hiervan is mij nooit duidelijk geworden. Er werd gezegd: “ hier slaapt hij altijd zelf in en dat kan hij prima.”

Tijdens de zomerperiode is Michael mee gegaan met het kamp van het Internaat. Ze gaan dan een week naar een camping en dit betekent voor de kinderen een fijne tijd. Na terugkomst begreep ik dat het kamp voor Michael een verandering van omgeving betekende dat moeilijk was verlopen. Hij heeft op de camping veel staan vloeken en schelden waar de groepsleiders zich niet altijd raad mee wisten. Op een verzoek om hier onmiddellijk mee te stoppen reageerde hij niet en zette zijn gevloek voort. Ik vroeg aan een van de groepsleiders hoe ze hier dan toch mee om zijn gegaan. Ze kregen volgens deze groepsleider van de leiding het advies om hun hand voor zijn mond te houden, want zo zou hij wel leren dat het erin moest blijven. Ze leken zich niet af te vragen of er echt iets met Michael aan te hand was. Ik vertelde dat ik dit vloeken en schelden thuis ook herkende en dat wij een vieze woorden tijd hebben ingesteld. Ik zei dat ik het gevoel had dat Michael zich moest ontladen. Om half zeven, na de avondmaaltijd, kreeg hij een minuut de tijd waarin hij mocht schelden en vloeken zoveel als hij wilde.

Bij een van de nagesprekken vroeg een groepsleidster of wij de intentie hadden Michael echt te nemen of dat wij er toch op terug wilden komen. Wij zeiden dat wij hem wel namen, maar dat wij sterk het vermoeden kregen dat wij voor Michael gespecialiseerde begeleiding wilden hebben. De groepsleidster knikte alleen en zei: “prima”.

Na onze vakantie bleef Michael steeds meer dagen in de week bij ons. Ik bracht Michael voor het eerst naar zijn ouders voor het bezoekuur in het Internaat. Ik zag na afloop van het bezoekuur dat Michael helemaal overstuur raakte, omdat hij afscheid had moeten nemen van zijn moeder. Hij rende door de gangen van het gebouw heen en was ontroostbaar. Hij had, zoals ik zag, niet een beetje hechting met zijn moeder, maar had een sterke binding met zijn moeder. De mogelijke hechtingsproblemen die hij zou kunnen hebben vielen volgens mij nog wel mee.

Na schooltijd nam ik Michael mee naar een speeltuintje en ik zag voor het eerst hoe hij in zijn omgeving functioneerde. Hij kreeg het aan de stok met andere kinderen, doordat hij voor ging dringen door via de verkeerde stroom in een speeltoestel te betreden. Merkte hij de irritatie bij de andere kinderen dan werd hij agressief. Hij gebruikte fysiek geweld. Er begonnen kinderen te huilen en er kwamen gillende moeders aanrennen: “oh, mijn Tessa, oh mijn Anne.....”. Michael werd dan vaak agressief door de moeder/ vader benaderd en ik kreeg het met de ouders aan de stok.

Michael was de afgelopen twee jaren voor een groot deel geconditioneerd in het internaat en hij had daar veel structuur gekregen. Wat mij wel duidelijk werd was dat dit niet hetzelfde is als kinderen normen en waarden bijbrengen. Wij zagen het als een taak voor ons om zijn gedrag op termijn wel te gaan verankeren door middel van normen en waarden.

Michael verbleef vlak voor de definitieve plaatsing in september bij ons van woensdagmiddag tot zondagavond. Bij het terugbrengen op zondagavond raakte hij erg overstuur, omdat hij zoals hij dat zei: “bij mamma en pappa wilde blijven”. Ik merkte dat “afscheid nemen” hoe dan ook heel moeilijk voor hem was. Van de groepsleiding kreeg ik terug dat hij zo tekeer was gegaan, omdat hij bij zijn pleegouders wilde zijn. Met de verandering om iedere keer heen en weer van Internaat naar pleeggezin te moeten gaan kon hij niet omgaan. Hij raakte verschrikkelijk van streek. Wij hebben toen voorgesteld om hem dan wat eerder te nemen dan de gebruikelijke periode van gewenning die er voor staat.

Toen ik gezien had hoe Michael in zijn omgeving functioneerde kon ik mij nauwelijks voorstellen dat hij op een gewone basisschool in een groep van bijna dertig kleuters zou kunnen functioneren. Michael is zeker geen dom jongetje, maar zijn sociale vaardigheid moest eerst op een hoger niveau worden gebracht. Ik heb hierover contact opgenomen met de voogd. Hij stelde een overleg voor met de deskundigen van het Medisch Kleuterdagverblijf, waarbij Michael nog steeds verbleef. Hij functioneerde daar in een groepje van drie kinderen. Uit het gesprek werd mij duidelijk dat Michael het daar ook vaak moeilijk had. Hij had een sterke band opgebouwd met zijn leidster en hij zat bij haar veel op schoot. Hij kon zonder enige aanleiding ineens een uitbarsting krijgen in zijn klasje. De leidster nam hem dan even apart om erachter te komen wat er aan de hand was.

Ik vertelde in het overleg dat ik het belangrijk vond dat hij leerde:

- Om te functioneren in een grotere groep
- Om de aandacht van de juf te met de rest van de groep te delen
- Om te functioneren in zijn omgeving

Het schoolteam was het volledig eens met bovengenoemde punten. Zij zouden er voor gaan zorgdragen, dat Michael in een grotere groep van een ander MKD zou worden geplaatst met meer mogelijkheden voor ontplooiing.

Hoofdstuk 3 Zijn verblijf

September – december 2000.

Als snel werd mij in de loop van de maanden duidelijk dat Michael een rustige en een drukke periode in de maand had.

Tijdens de drukke periode vertoonde hij druk, brutaal, agressief gedrag en was hij ontoegankelijk. Als de rustige periode weer aanbrak was hij lief en behulpzaam, stond hij open voor het corrigeren van zijn gedrag en maakte hij positieve stappen in zijn ontwikkeling. Als ik met Michael op bezoek was geweest bij zijn moeder dan was hij na afloop ontroostbaar. Hij ging meestal naar de tuin om stokken te zoeken. Ik vertelde mijn kinderen om Michael dan met rust te laten, omdat hij het moeilijk had en zich zou kunnen afreageren op hen. Hij verviel dan weer in zijn drukke periode. Na twee weken ging het dan weer een stuk beter. Volgens mij en mijn echtgenoot was het bezoek aan en het afscheid nemen van zijn ouders de oorzaak van de moeilijke periode die wij in de maand met hem hadden.

Ik informeerde bij de pleegmoeder van Richenel of zij dit bij hem ook herkende. Dit was niet het geval. Richenel functioneerde na het bezoek weer net als anders en leek niet van slag te raken. Wel ging de pleegmoeder na het bezoek even iets anders doen met het jongetje zoals een boodschap doen of ergens een ijsje eten. Ook zijn zusje Eunice vertoonde geen aan het bezoek relateerde heftige reacties. Ik begreep inmiddels wel dat Eunice en Richenel zo hun eigen problemen hadden, maar deze leken niet op die van Michael.

De maatschappelijk werker die ons gezin begeleidde, de plaatsingsbegeleider, kwam iedere zes weken op bezoek. Samen bespraken wij de punten waaraan wij wilden gaan werken. Hij adviseerde ons om aan een of aan hooguit twee dingen tegelijk te werken en verder niet. Als wij aan meerdere dingen zouden werken dan zou Michael er dol ervan worden en wij ook. Dit betekende dat wij als pleegouders van Michael veel en soms heel veel door de vingers moesten zien.

Wij besloten te gaan werken aan het schoppen, slaan (met stokken), spugen en aan zijn gedrag aan tafel. Aan deze twee punten hadden wij onze handen vol. Hij werd hierin dagelijks doorlopend gecorrigeerd. Ook verlangden wij van hem dat hij bij een conflict in en om het huis ons om hulp kwam vragen en het niet zelf ging oplossen. Daarnaast stuurde ik hem bij in andere gedragingen. Hij was goed in het uitdelen van bevelen: “raap eens voor mij op”. Ik stuurde hem op de volgende manier bij: “hoe vraag je dit, Michael?”

De plaatsingsbegeleider vernam de ene keer als hij kwam dat het redelijk goed ging met Michael in ons gezin. Zes weken later vertelde ik hem dat Michael bijna niet te hanteren was.

In het begin van het volgende jaar zei de plaatsingsbegeleider: “De ene keer hoor ik dat het goed gaat en dan word ik hoopvol en de volgende keer hoor ik dat het totaal niet gaat. Dit is mijn valkuil hier in dit gezin”.

De oorzaak van de valkuil zat in de rustige en de drukke periode van Michael.

Zowel in de rustige als in de drukke periode vertoonde hij opvallend gedrag zoals moeite met autoriteit, alertheid en gedrag dat veroorzaakt werd door angsten en achterdocht.

Zijn worsteling met externe autoriteit uitte zich in oppositioneel gedrag wanneer hem bijvoorbeeld een grens werd opgelegd. Hij liet zich geen opdracht geven of grens stellen en reageerde hierop met schreeuwen, slaan, schoppen en met deuren slaan. Wij zochten naar

mogelijkheden om hem toch binnen ons gezin te laten functioneren. Op een gegeven moment merkten wij als wij hem een keuze gaven in een situatie dat hij dan wel met een stuk gezag kon omgaan. Als ik hem vertelde dat hij na het eten in bad moest, maar als hij niet wilde dat hij ook meteen naar bed mocht dan was de keuze voor hem niet zo moeilijk. Ook de keuze tussen twee minder leuke dingen was voor hem een keuze.

Het was onze gewoonte om de kinderen bij ongewenst gedrag in kleine escalerende stappen weer in het gareel te krijgen. Als eerste stap het waarschuwen van de kinderen, als tweede stap het op de gang zetten en als laatste stap op de eigen kamer blijven. Een paar keer kwam Michael na een escalatie in een soort trance terecht. In de gang ging hij in een onbereikbare toestand in een hoek zitten en begon dan te bibberen en te kwijlen. Typerend was dat hij hierbij zijn vingers in zijn mond had.

Hij vertoonde ook oppositioneel gedrag wanneer hem een plotselinge verandering te wachten stond. Als ik hem naar binnen riep omdat het tijd was, of ik vroeg hem om zijn pyjama aan te doen of om zijn jas en schoenen aan te doen was zijn primaire reactie altijd “nee”. Ik leerde op den duur dat ik hem altijd van tevoren moest waarschuwen als er iets ging gebeuren. Ik zei dan bijvoorbeeld: “Michael, ik heb geen aardappelen meer, dus over vijf minuten gaan wij even naar de winkel. Ik zal je wel waarschuwen als het tijd is om je schoenen aan te doen”. De meeste keren ging het wel goed. Zijn juf belde mij een keer met een vraag om advies. Een paar dagen van tevoren waren de kinderen erop voorbereid dat zij bij een klasgenootje thuis naar het nest met jonge poesjes zouden gaan kijken. Op de ochtend zelf werd nog uitgelegd wanneer zij zouden gaan. Toen het tijd was gingen de kinderen hun jas halen om te vertrekken. Alleen Michael weigerde. Zijn juf begreep niet waarom Michael na zoveel voorbereiding toch opstandig werd. Ik heb tijdens dit telefoongesprek uitgelegd wat ik thuis had geprobeerd als ik een boodschap wilde doen en later begreep ik dat dit middel op school ook had gewerkt.

Ook op school, zo begreep ik, had Michael behoefte aan duidelijke grenzen en regels. Tijdens het buiten spelen was hij tussen zijn klasgenootjes snel uitdagend. Hij heeft er een keer op los geslagen toen hij geplaagd werd. Hij liet zich door een ander klasgenootje opstoken het er niet bij te laten zitten en actie te ondernemen. Hierdoor sloeg hij het andere jongetje met een schep op zijn neus met alle gevolgen van dien. Toen hij er thuis over verteld had liet hij iets stoers zien: “Ik laat me niet kennen, ik zal ze dat even laten zien”. Wij hebben hem geprobeerd duidelijk te maken dat slaan met een schep nooit mag, dat hij bij ruzie naar de juf moet gaan en dat hij niet zomaar moet doen wat anderen hem opdragen. Dit laatste was misschien nog wat teveel van het goede, maar toch belangrijk op termijn.

Door het functioneren in een grotere groep leerde hij veel van de andere kinderen. Hij werd regelmatig door een meisje uit zijn klas gebeten. Ze trok Michael naar zich toe en liet blijken dat ze hem een kusje wilde geven. In plaats van een kusje beet ze hem in zijn wang. Hij leerde dat er kinderen zijn die nog slimmer zijn dan hij.

Michael was zo sterk als een beer. Alles wat hij in zijn handen kreeg, zijn eigen speelgoed of spullen van anderen, ging in zijn stevige handen kapot. Ook de klappen die hij uitdeelde kwamen hard aan. Hij sloopte alles en hij had van zichzelf geen stukje speelgoed meer dat nog heel was. Als ik tegen hem zei dat het toch zonde was om zijn nieuwe speelgoed kapot te maken dan kreeg ik als reactie dat het zijn spullen waren en dat hij daar mee mocht doen wat hij wilde. Hij kon niet stoppen als hij iets aan het kapot maken was, zelfs niet als hij werd gewaarschuwd. Hij ging door.

Naast de duidelijke structuur die Michael van ons kreeg had hij een sterke hang naar rituelen en vaste patronen. Hij raakte van slag als een ritueel werd overgeslagen. Hij protesteerde dan luidkeels totdat aan het ritueel werd voldaan. Hij ontleende er veiligheid, zekerheid en duidelijkheid aan en hij gaf deze behoefte ook aan.

Wat mij in het bijzonder opviel aan Michael was zijn angstige gedrag. Regelmatig mocht hij iets van zijn zakgeld in de speelgoedwinkel kopen. Hij kocht een plastic knuppel met een balletje en speelde er vaak mee in de tuin. Deze knuppel heeft een grote rol gespeeld voor Michael bij het invoegen in ons gezin en in het omgaan met zijn angsten. Michael heeft deze knuppel 7 maanden lang in huis gebruikt om zich te kunnen verdedigen.

Als hij uit school kwam had hij door de lange rit in de schoolbus meestal een natte broek en/of een poepbroek. Hij kon zijn plas niet lang ophouden. Ik vroeg hem om even mee te komen naar de badkamer en ik legde hem uit dat ik hem ging verschonen. Hij nam zijn knuppel mee en begon hard te huilen. Hij vroeg of hij straf ging krijgen. Hij vroeg ook telkens: “wat ga je met mij doen en wat gebeurt er hierna”. Hij vertelde dat hij in het internaat straf kreeg als hij overdag in zijn broek had geplast. De straf was daar meestal dat hij naar zijn kamer werd gestuurd en daar moest blijven. Het was voor hem een hele opluchting dat hij na het verschonen weer gewoon mocht spelen.

Als hij in bad moest nam hij ook zijn knuppel mee. Hij was altijd gewend geweest om zichzelf te wassen en te verzorgen. Ik ben hem zelf gaan afdrogen om wat extra contact met hem te krijgen. Hij liet zich dit welgevalen. Ik vertelde hem dat bijna alle moeders dat nog doen bij jongens van vijf jaar. Als ik per ongeluk met de handdoek over een genezen wondje veepte waar ooit een pleister had gezeten dan kreeg ik een mep met zijn knuppel. De knuppel had hij altijd in zijn hand. Michael en zijn knuppel waren onafscheidelijk. Op den duur maakte ik er wel eens een grapje over en dan zei ik: “Michael, vergeet je knuppel niet!”.

Zijn angsten waren ook gerelateerd aan de maandelijks bezoeken aan zijn familie. Na een aantal keren ging ik er toch opletten wat voor gedrag er iedere keer tevoorschijn kwam. Hij kreeg nachtmerries na het bezoek. Hij vertelde dat hij in deze nare dromen angst had voor vuur. Michael vertelde het volgende: “er was ooit brand in huis bij zijn moeder geweest. De deur werd ingetrapt en iedereen werd uit huis gehaald. De politie of brandweer had tegen zijn vader gezegd dat hij dit nooit meer mocht doen. Zijn vader werd door deze man die boos was naar buiten gebracht. Door deze brand had zijn moeder met de kinderen moeten verhuizen naar een ander huis”. Dit verhaal klonk mij heel gewelddadig in de oren.

Ook droomde hij over draken, die vanuit hun grote bek vuur naar hem spuugden en over enge beesten die hem achterna zaten. Ik heb hem gevraagd of hij de dromen wilde tekenen. (zie figuur 2). Angsten en dromen gingen samen. Hij was bang om in te slapen, want dan kwamen die nare dromen weer. Hij bouwde in zijn bed een bunker van grote kussens, vouwde zijn dekbed dubbel en verkleinde hierdoor zijn bed. Een groot bed was voor hem onoverzichtelijk en te angstig. Hij sliep in zijn bunker tussen de kussens.

Figuur 2. Een tekening van een van zijn dromen.

Michael kwam een keer uit bed, ging naar beneden en liet een van zijn knuffels zien. Hij had een beer bij de keel helemaal open gesneden ook langs de buik naar beneden. Hij huilde en vroeg aan mij of ik de beer weer dicht wilde naaien. Achteraf was hij er erg van geschrokken en vooral wat er met beer was gebeurd. Ook ik schrok hier erg van. Ik vroeg hem wat er gebeurd was. Tja, hij had hem opengesneden, maar wat de reden hiervan was wist hij niet. Ik beloofde hem dat ik de beer weer zou gaan maken als hij eenmaal weer sliep.

Hij kon ook huilend uit zijn bed komen, omdat hij zijn moeder of zusje miste. Hij vertelde dan dat hij liever bij zijn moeder of bij zijn zusje in het Internaat wilde wonen.

Van het Internaat begreep ik dat hij 's-nachts zijn bed niet uit en zijn kamer niet af mocht. Als hij ergens over wilde praten dan moest hij daar maar overdag mee komen. Ik vraag mij af of ze ooit iets gemerkt hebben van zijn angsten en de bijbehorende nachtmerries als hij die daar had, waarschijnlijk niet. Het deed mij in ieder geval zeer om Michael, toen hij eenmaal bij ons woonde, zo te zien vechten tegen zijn angsten.

Ook kon hij angsten hebben over iets wat mogelijk zou kunnen gebeuren. Hij vertelde dat hij bij zijn moeder uit huis werd gehaald door twee grote mannen die zo ineens het huis in kwamen. Hij wilde dat de deuren in zijn pleeggezin goed op slot bleven voor deze mannen.

Al voor Michael bij ons kwam wonen heb ik hem aangemeld voor zwemles. De eerste keer dat hij naar zwemles ging was voor hem een hele angstige ervaring. Hij vertelde na de les dat de andere kinderen zo naar hem gekeken hadden. Hij was bang dat hij de volgende keer door de andere kinderen in elkaar geslagen zou worden. Ik heb hem geprobeerd het volgende uit te leggen: "Michael, er is een plaats vrijgekomen, omdat een ander kind een diploma heeft behaald. De andere kinderen zien nu een ander kind en ze willen jou leren kennen. Zeg ze maar gewoon gedag. Slaan doen ze niet, want dat mag niet van de zwemjuf. Ik zit achter het glas in het restaurant en ik let de hele zwemles op jou." Iedere zwemles moest ik van Michael achter het glas blijven zitten en af en toe naar hem zwaaien. Met zekerheid en veiligheid achter zich durfde hij wel.

Als mijn zoon in het begin vrienden mee naar huis nam na schooltijd dan werd Michael ook heel angstig. Bij iedere jongen die binnen kwam vroeg hij zich af of hij die jongen wel aankon

als hij in elkaar geslagen werd. Ik legde dan uit dat als een kind die op bezoek komt hem in elkaar zou slaan, dat dit kind niet meer mag komen spelen. Hij leerde veel vrienden van mijn zoon kennen. Als er een festiviteit op de basisschool van mijn zoon was dan namen wij hem vaak mee. Ook ging hij op zaterdag regelmatig mee naar de voetbalvereniging, waar mijn zoon voetbalde. Hij leerde voornamelijk dat hij veilig was bij ons en dat andere kinderen niet altijd de intentie hadden hem iets te doen.

Michael was tijdens het spelen regelmatig bezig met seksualiteit. Hij liet dan twee poppetjes of twee dieren met elkaar “sexen”, zoals hij dit noemde. Hij legde op de grond of in een gebouwd huisje twee blote poppetjes op elkaar en deed voor hoe zijn ouders dit deden. Hij maakte er ook de bijbehorende geluiden bij. Hij heeft ons wel eens gevraagd: “pappa en mamma, doen jullie dit nooit?

De plaatsingsbegeleider vertelde dat er bij pleegkinderen het een en ander uit kan komen als ze zich eenmaal veilig voelen in een pleeggezin. Over de tekening zei hij dat het geen zin had om bij zo’n klein kind de nachtmerrie te analyseren. Hij zag zigzag lijnen rond de randen van de getekende objecten, die zouden kunnen duiden op iets wat eruit moest. Hij raadde ook aan om datgene wat het pleegkind vertelt niet verder te interpreteren.

Michael was en is nog steeds niet zindelijk. ’s-Nachts draagt hij nog een luier en overdag heeft hij af en toe een ongelukje. Op den duur merkte ik aan de mate van zijn incontinentie hoe gespannen hij was. Als hij op familiebezoek was geweest of na een andere spannende gebeurtenis was zijn luier de eerste twee nachten droog. Een aantal dagen later moest hij een aantal keren per nacht verschoond worden vanwege de grote hoeveelheden urine die hij verloor. Ik zie er een psychosomatisch patroon in. De schoolarts had hier geen verklaring voor. Urine moest volgens haar toch ergens heen dus waar zou het dan blijven als hij het ophield? Ik heb hier ook geen verklaring voor. Het viel mij alleen iedere keer weer op. Hij kon ook andere lichamelijke klachten hebben die vaak gerelateerd waren aan een familiebezoek.

Wat ook samen ging met zijn angsten waren zijn achterdocht en wantrouwen. Hij ging voor het eerst met ons mee voor een controle bij de tandarts. Ik had hem hier goed op voorbereid, maar hij werd achterdochtig en wantrouwig. Hij vroeg om de beurt aan mijn kinderen of zij ook naar de tandarts moesten. Hij vertelde dat hij bang was dat het alleen om hem zou gaan. Hij had in het verleden een van zijn voortanden bezeerd door een duw van een klasgenootje. De tandarts overwoog of hij de melktand er uit zou trekken. Nu was hij bang dat wij hem daarvoor weer meenamen. Ik heb hem verteld dat ik zo niet met hem omga en dat er alleen gaat gebeuren wat ik hem verteld heb, een controle met een spiegeltje. Hij moest leren om zijn pleegouders te vertrouwen en ervaren dat wij dat waard zijn.

Michael reageerde heel alert in zijn omgeving. Zo kon hij vanuit een ander vertrek in huis opeens naar de woonkamer komen rennen, omdat hij zijn naam daar hoorde noemen. Hij bleef dan op een afstand kijken wat er aan de hand was. Op zijn nieuwe school, het medisch kleuterdagverblijf, kon hij verschrikt opkijken als twee leidsters stonden te praten en hij daarbij zijn naam hoorde noemen. Hij keek dan op een manier van: “heb ik wat gedaan?”.

Naast zijn angsten kon hij ook heel prikkelbaar zijn. Hij kon bovenmatig reageren op irritaties en hij kon hierbij heel agressief uitvallen. De kinderen zaten meestal naast elkaar ieder op een aparte stoel televisie te kijken. Als een van de andere kinderen de stoel verzette en tegen zijn stoel aanstootte dan loste hij dit op door schoppen, slaan en uitschelden.

In deze periode was ik een verplicht werkstuk aan het maken over het onderwerp “omgaan met overspannen en getraumatiseerde mensen”, naar aanleiding van het studieboek: trauma en herstel van Judith Lewis Herman. [2]

In dit boek worden de gevolgen beschreven van geweld, van mishandeling thuis tot politiek geweld. Het boek laat ook zien wat het verschil is tussen een trauma, een posttraumatisch stresssyndroom en een complexe posttraumatische stressstoornis.

Ineens ging er een schrok door mij heen en voelde ik een verband tussen dit onderwerp en Michael. Het lijkt wel, zo dacht ik, alsof dit kind zo van een slagveld uit een oorlogsgebied is teruggekomen. Er ging ook een gedachte door mij heen: “dit kind zou wel eens heel erg ziek kunnen zijn!”.

Als ik de reacties las van mensen die ernstig getraumatiseerd zijn en ik vergeleek deze met de reacties die Michael kon vertonen dan kwam ik tot de volgende lijst:

- Gemakkelijk schrikken
- Geïrriteerd reageren op kleine provocaties
- Prikkelbaarheid
- Angstig
- Woede uitbarstingen
- Problemen met slapen, doorslapen, 's-Nachts vaker ontwaken dan anderen
- Wakker schrikken uit opnieuw beleefde gebeurtenis
- Het blijven terugkomen van beelden in droom, soms een aantal keren per week
- Hyperalert, gespannen en gejaagd
- Chronische vrees voor naderend onheil
- Klachten over lichamelijke symptomen
- Nachtmeries waarbij bijvoorbeeld het geschreeuw, bloed of brand wordt waargenomen
- Depressief
- Heftige emoties
- Het traumatische beeld wordt niet alleen beleefd in gedachten en dromen, maar ook in daden. Kinderen kunnen het traumatische gebeuren geobsedeerd herhalen, zodat iedereen kan raden wat er heeft plaatsgevonden.
- Geen prijs stellen op herbeleven. Ze zijn er bang voor en doen dit uit zelfbehoud

Ik probeerde dit beeld in eerste instantie te verdringen. Het was niet mijn bedoeling en het voelde ook niet als mijn verantwoordelijkheid als pleegmoeder om Michael te diagnosticeren. Ik bleef als pleegouder zoeken naar manieren om met het moeilijke gedrag van onze pleegzoon om te gaan zonder dat ik wist wat nu echt de achterliggende oorzaak ervan was.

Ik stelde aan de plaatsingsbegeleider de vraag hoe moeilijk Michael was in vergelijking met andere pleegkinderen. Hij antwoordde: “Michael is nog niet zo heel moeilijk vergeleken met andere kinderen die ik de afgelopen tijd geplaatst heb.” Ik vertelde dat ik er wel eens aan twijfelde of ik wel geschikt was als pleegmoeder. Hij drukte mij dan op het hart dat ik heel goed door de screening was heen gekomen en dat ik mij daar dus geen zorgen over hoefde te maken.

De Kerstperiode stond voor de deur en zoals ieder jaar gingen we ook deze Kerst een ruime week met vakantie in een huisje in Nederland.

Mijn echtgenoot vertelde mij op een avond, een paar dagen voor de vakantie, dat ik de volgende dag met mijn zoon naar de huisarts moest gaan. Mijn zoon had aan zijn vader een gezwel laten zien. Ik mocht dit niet zien van mijn zoon. Hij had er al dagen pijn aan gehad en hij had het steeds maar uitgesteld om het ons te zeggen. Meestal piept hij direct al als hij iets

heeft en nu er iets ergs aan de hand was hield hij zijn mond. De volgende ochtend werd ik door de huisarts direct doorgestuurd naar het ziekenhuis. Mijn zoon zou mogelijk dezelfde dag nog geopereerd moeten worden. Ik had Michael nog niets over het bezoek aan de huisarts verteld, want ik wilde eerst afwachten wat er aan de hand was. De dag van de opname viel samen met de bezoeksdag van Michael aan zijn familie. Ik bleef bij mijn zoon in het ziekenhuis in afwachting wat er zou gaan gebeuren. Ik vroeg aan mijn echtgenoot of hij die woensdagmiddag Michael na het familiebezoek bij het Internaat wilde ophalen.

Mijn echtgenoot vertelde in de auto aan Michael wat er die ochtend was gebeurd. Hij legde uit dat zij dus in plaats van naar huis direct door naar het ziekenhuis zouden gaan. Michael reageerde als volgt: “mijn mamma heeft mij al verteld dat het broertje waarbij ik woon heel erg ziek is en in het ziekenhuis ligt. Zij zei dat hij vier nachten moet blijven en daarna zal hij weer beter gaan worden. Ze vertelde dat ik direct mee naar het ziekenhuis zou gaan, dus ik weet het al”.

Mijn echtgenoot vertelde mij dit verhaal in het koffiekamertje van het ziekenhuis. Ik schrok van de inbreuk die de moeder van Michael door deze uitspraak pleegde op mijn privacy. Ik zat erover in hoe dit verder met mijn zoon ging aflopen en in mijn gedachten was ik bezig geweest met het wel of niet annuleren van de vakantie. Als de moeder van Michael gelijk zou hebben dan zou het kunnen betekenen dat het niet nodig zou zijn de vakantie volledig te annuleren. Vooral de kinderen hadden er erg naar toe geleefd en stelden hier toch ieder moment vragen over. Mijn zoon hoefde gelukkig niet geopereerd te worden, maar werd voor verdere behandeling aangesloten op een infuus met twee soorten antibiotica. Hij werd van het medicijn zo ziek dat ik een aantal nachten bij hem ben gebleven. Na vier nachten was de storm geluwd, de koorts weg en vertelde de arts dat hij in de loop van de ochtend mee naar huis mocht. Hij kreeg de antibiotica mee in tabletvorm en als hij het rustig aandeed mocht hij zelfs mee op vakantie. Alles stond al gepakt voor de vakantie en een dag later zijn wij alsnog naar ons vakantiehuisje gegaan.

Ik begreep hieruit dat de moeder van Michael paranormale gaven heeft en boodschappen via haar zoon door kan geven aan ons gezin. Wat ik met dit voorval wil zeggen is dat pleegouders met zulke dingen als paranormale gaven geconfronteerd kunnen worden in hun eigen gezin.

Veel mensen herkennen bij zichzelf voorgevoelens over gebeurtenissen en ik herken ze ook bij mijzelf. Wat ik echter niet begreep was dat de moeder van Michael deze ook uitte aan anderen. Ik ervoer dit als grensoverschrijdend gedrag.

Het samenvallen van het familiebezoek van Michael en de opname van mijn zoon leek mij geen toeval. Dit voorval is mij lang bijgebleven en ik wilde er iets over gaan lezen. Ik kwam o.a. terecht in geschriften van Jung. In een studieboek over de psychologie van Jung [3] trof ik informatie over de gevolgen van drugsgebruik: “ Zo staat bijvoorbeeld vast dat verdovende middelen die chemische veranderingen veroorzaken in het lichaam tevens wijzigingen te weeg brengen in de psychische huishouding. Op dit principe zou de psychosomatische geneeskunde gebaseerd zijn”.

De moeder van Michael heeft, zoals ik begrepen heb, jaren lang drugs gebruikt en misschien gebruikt ze nog steeds drugs. Het is algemeen bekend dat er bij mensen die drugs gebruiken of in een psychose verkeren een barrière wegvalt die bepaalt tot hoever ze kunnen gaan in menselijk verkeer. Ook lijkt het mij niet onmogelijk dat de moeder van Michael door de gevolgen van het drugsgebruik toegankelijker is geworden voor paranormale signalen.

Carl G. Jung heeft op latere leeftijd het principe “synchroniciteit” beschreven. Dit principe, zo schrijft hij, is van toepassing op gebeurtenissen die gelijktijdig plaatsvinden, maar elkander niet veroorzaken. Men denkt bijvoorbeeld aan een bepaald persoon die men jaren niet meer heeft gezien en even later treft men deze persoon.

Jung meent dat gezien de uitgebreide literatuur op het gebied van telepathie, helderziendheid en andere paranormale verschijnselen een synchronistisch principe beslist onontbeerlijk is in de psychologie. Men zou hier volgens Jung veeleer uit moeten afleiden dat er in het universum buiten de causaliteit nog een andere ordening bestaat.

Ik vond over dit principe een boek van de Duitse psychotherapeute Elisabeth Mardor. In haar boek “Dat kan geen toeval zijn!” [4] beschrijft zij veel verhalen over “toevalligheden”, waarmee zij o.a. door haar cliënten in haar praktijk is geconfronteerd. Aan de hand van o.a. Jungs theorieën zoekt ze naar de min of meer verborgen betekenis van zo’n toeval, de boodschap ervan voor beslissingen en veranderingen in ons dagelijks leven. Een citaat: “Komt een persoon in een gemoedstoestand die in de buurt komt van een trance, zoals uitputting, trekt dit als het ware synchronische gebeurtenissen aan. Op dagen met een strak werkschema waarop men ononderbroken verstandelijk bezig is, zal men vergeefs op zulke lotsbeschikkingen wachten”. Zij beschrijft in haar boek de voorwaarden waaraan een toevalligheid moet voldoen.

Eind december 2000 – maart 2001.

De eerste crisis.

Zo lief en meegaand Michael was geweest tijdens de ziekenhuisopname zo moeilijk verging het ons met Michael gedurende de kerstvakantie. Hij vroeg door zijn gedrag om extra structuur en een duidelijke begrenzing. Bij iedere gestelde grens reageerde hij heel heftig of kreeg hij een uitbarsting. Er was kort hiervoor een bezoekdag geweest dus wij wisten dat hij moeilijker zou gaan worden.

Er kwamen op zo’n bezoekdag heel wat werelden op hem af: vanuit zijn nieuwe school werd hij naar het terrein van het internaat gebracht waar hij heeft gewoond, in het internaat werd hij in zijn woongroep even opgevangen tot het tijd was voor het bezoekuur, daarna ontmoette hij zijn moeder in de speelruimte van zijn oude school en na afloop werd hij door zijn pleegmoeder weer opgehaald.

Waarom gingen wij dan toch met vakantie? Wij wisten immers hoe moeilijk Michael kon zijn, ook in zijn omgeving. Het leek mij niet goed om onszelf en Michael in te binden voor alles wat er verkeerdt zou kunnen gaan. Michael moest de ruimte krijgen om fouten te maken en wij konden Michael hierdoor beter leren kennen. Een intuïtie, die precies aansloot bij de intuïtie en uitspraken van de hulpverleners van het behandelinternaat waar Michael een halfjaar later ter observatie zou worden opgenomen. Buiten het tuinhok spelen ging daar ook verkeerdt. Deze confrontaties moet hij toch ervaren.

Wij zorgden ervoor dat hij voor zichzelf voldoende ruimte kreeg in het vakantiehuisje. Hij wilde graag de slaapkamer met het stapelbed, omdat hij nog nooit in een stapelbed had geslapen. Hij kon zichtbaar genieten van veel dingen zoals van het zwembad. Michael is een echte waterrad. Ook het dikke pak sneeuw in de tuin vond hij prachtig om mee te spelen. Samen spelen met andere kinderen ging goed voor korte duur. Na een kwartier ging het mis en dan ging hij stokken zoeken om mee te slaan.

Functioneren in deze vreemde omgeving was heel moeilijk voor hem. Op weg naar het activiteitencentrum vloekte hij buiten tegen andere kinderen en schold ze uit. In het zwembad maakte hij contact met andere kinderen door zich stoer te gedragen en te laten zien hoe goed hij kon schelden en vloeken.

Het was vrij glad op de weggetjes tussen de huisjes. De auto's reden uiterst langzaam om uitglijden te voorkomen. Wij gingen met z'n allen tijdens een wandeling naar het activiteitencentrum aan de kant, omdat er een auto wilde passeren. Michael rukte zich plotseling los en sprong vlak voor de passerende auto. Hij vertelde later dat hij het leuk vond om de bestuurder zo te laten schrikken en dat de bestuurder verplicht werd hierdoor om voor hem te stoppen.

In deze vreemde omgeving maakten wij voor het eerst kennis met een heftige uitbarsting van Michael. Wij stonden op het punt om naar het zwembad te gaan. De hal van het huisje was vrij klein. Wij vroegen de kinderen om de beurt hun jas en schoenen aan te trekken en dan naar buiten te gaan. Mijn zoon was bezig deze opdracht uit te voeren. Michael verzette zich tegen de opdracht door hard te schreeuwen en te gillen. Ineens ging zijn vuist omhoog en gaf hij mijn zoon een stomp tegen zijn "wond". Wij hebben hem op zijn kamer neergezet, maar deze grens accepteerde hij niet. Hij rende van zijn kamer af en stuiterde als een stuiterbal door het huisje. Hij sprong overal tegenaan en dreigde stoelen om te gooien of met voorwerpen te gaan smijten. Hij gooide uiteindelijk zelfs een stoel om. De enige manier om hem op zijn kamer te houden was om de deur zelf dicht te houden en hem in afzondering te laten afkoelen. Ik heb Michael verteld dat hij voor straf niet mee mocht naar het zwembad.

Samen met mijn dochter en zoon ben ik naar het zwembad gegaan en ik heb Michael bij mijn echtgenoot achtergelaten. Wij wisten niet wat ons overkwam toen Michael zo'n heftige uitbarsting kreeg. Er kwam zoveel woede uit hem. De periode in de maand dat Michael zulke heftige uitbarstingen kreeg bij ons op den duur de naam "de geëxciteerde fase".

Achteraf in de nabespreking met de voogd merkte deze op dat het een goede keuze is dat tijdens een uitbarsting de ene pleegouder zich met Michael bezig houdt en de andere pleegouder met de andere kinderen verder gaat. Dit houdt het evenwicht in het gezin en zo krijgt Michael niet iedereen op zich.

Mijn echtgenoot heeft even met hem gepraat over de aanleiding van zijn boosheid. Hij vertelde dat hij boos was, omdat wij hem uit het internaat hadden gehaald. Ik heb hem na het zwemmen het volgende uitgelegd: "jouw voogd is degene die bepaald wat goed voor jou is en is ook degene die bepaalt waar jij gaat wonen. Hij heeft je broertje een poosje geleden al pleegouders gegeven en nu is het jouw beurt. Het is heel belangrijk voor jou, ook voor later, om in een gezin te wonen. Je gaat hier veel van leren. Later als je een grote man bent en zelf misschien een vrouw en kinderen hebt dan is het belangrijk voor jou om te weten hoe het is om in een gezin te wonen. Iedere dag die je nu al bij ons bent is heel belangrijk voor je". In de loop van zijn verblijf heb ik deze uitleg regelmatig moeten herhalen.

Door bovenstaande gebeurtenis werd mij meer duidelijk over de aanleiding van een uitbarsting bij Michael: Er pruttelt iets in hem en dat gaat zitten koken. Hij voelt dat hem iets dwars zit, maar hij kan dit om een of andere reden niet uiten. Hij heeft een trigger nodig om het eruit te laten komen, zoals een kind die tegen zijn stoel aan stoot of iets anders waardoor hij geprikkeld raakt. Door deze trigger raakt hij oververhit en komen zijn emoties over de toedracht via agressie naar buiten. Ik begreep dus dat achter een uitbarsting bij Michael altijd iets schuil gaat. De uitbarsting is de façade en daarachter zit het werkelijke probleem of een bepaalde behoefte. Het moeilijke bij een uitbarsting van Michael is dat hij zo ongeremd, onbegrensd en ontoegankelijk hierbij is. Als hij na een uitbarsting weer rustig is geworden

opent hij zich meestal weer. Hij vertelt dan wat hem dwars zit en hij laat soms ook zijn emoties gaan door te huilen.

Hij klaagde tijdens deze vakantie ook over de drukte in zijn hoofd. Wij zaten op een avond gezellig bij elkaar, nog wat rozig van het zwembad en de kou buiten. Ineens zei Michael: “Ik wil buiten rondjes gaan rennen, want ik ben zo druk in mijn hoofd. Ik weet dat ik van rennen weer rustig kan worden”. Hij deed hard zijn best om zelf oplossingen te vinden voor zijn eigen ongemakken. Niemand wist wat hij nu echt mankeerde, dus zonder hulp heeft hij dit altijd moeten klaren. Er zat niets anders op dan met hem naar buiten te gaan. Hij raapte na het rennen een briefje op van straat en begon hier naar te staren. Hij zei: “als ik hier een poos naar kijk dan weet ik dat ik ook weer rustig word.”

Later ontdekten wij dat achter deze momenten van hyperactiviteit ook een emotie of een behoefte schuil gaat.

Na de vakantie was mij en mijn echtgenoot duidelijk dat Michael zo niet meer bij ons kon blijven wonen. Ik heb een observatieverslag [bijlage 1] geschreven en ik heb contact gezocht met pleegzorg.

In de grafiek heb ik getracht de gemoedstoestand van Michael in de tijd weer te geven. Iedere keer als Michael op familiebezoek was geweest raakte hij bijzonder geëxciteerd. Na verloop van tijd werd hij een stuk rustiger en vlak voor het begin van een nieuw bezoek begonnen zich in Michael weer nieuwe spanningen op te hopen.

Overleg met de voogd en plaatsingsbegeleider over intensievere hulp.

De plaatsingsbegeleider bleek in het ziekenhuis te liggen. De eerst volgende stap leek mij contact te zoeken met de voogd van Michael. Telefonisch heb ik hem duidelijk gemaakt dat Michael of bij ons weg moest of dat er op korte termijn professionele hulp voor Michael en ons gezin moest komen. Hij kwam de week erna samen met een gedragswetenschapper op huisbezoek.

Zij zag aan de hand van het observatieverslag dat het om een heel moeilijk kind ging. Mogelijk zou hij ondanks alle hulp in de toekomst heel moeilijk blijven. Het was niet uitgesloten dat het verleden van Michael verweven zou zijn met mogelijke, indien aanwezige, aanlegfactoren.

De voogd schrok van het verslag. Hij zei dat hij wel wist dat hij moeilijk was, maar niet dat hij zo moeilijk was. Enerzijds had het hem verbaasd dat wij in september het pleegzorgcontract hadden ondertekend. Anderzijds was hij blij dat hij een gezin had gevonden die met Michael wilde gaan werken. Hij zei: “Dit gezin is de kans die hij krijgt. Als het hier niet met hem lukt dan zie ik geen andere mogelijkheid meer. Dan is het afgelopen voor Michael in een gezin.” Ook sprak hij zijn verontrusting uit naar ons gezin. Wij mochten aangeven als wij toch liever wilden stoppen.

De hulpverleners waren het er mee eens dat er iets moest gebeuren. Zo kon hij niet meer bij ons blijven wonen. Ik had de wens om Michael te laten diagnosticeren. Stel dat Michael ergens anders zou moeten worden opgevoed dan vond ik het belangrijk dat hij op een plaats zou komen waar hij zou worden begrepen. Als hij weer bij zijn zusje in het Internaat zou gaan wonen dan was hij naar mijn gevoel terug bij af.

Voorstel was dat Michael zou worden aangemeld bij de Therapeutische Gezinsverpleging. De Therapeutische Gezinsverpleging (TGV) [5] werkt voor kinderen die eerder in hun leven ernstig getraumatiseerd zijn en geen mogelijkheid meer hebben om nog bij hun ouders thuis te

wonen. De kinderen zijn vaak al eerder in een internaat of kinderspsychiatrische kliniek behandeld. Het gaat hierbij altijd om langdurige plaatsingen, waarbij de begeleiding door de TGV in het algemeen niet langer duurt dan drie jaar. Na deze periode neemt de Voorziening voor Pleegzorg de begeleiding van de pleeggezinsplaatsing over. Het kind blijft dus gewoon in het gezin wonen.

Tijdens de voorbereidingscursus van Pleegzorg werd op het begrip “therapeutisch pleeggezin” zijdelings ingegaan. Er werd verteld dat dit een andere, bijzondere, vorm van pleegzorg betreft, die verder tijdens de cursus niet aan de orde zal komen. Er zouden andere eisen aan deze pleegouders worden gesteld. Verder werd hier niet op ingegaan. Wat jammer! Ik heb het weglaten van extra informatie over deze specifieke vorm tijdens de cursus achteraf als een gemis ervaren. Tegenwoordig, zo heb ik begrepen, wordt een kind niet zomaar uit huis geplaatst. Veel middelen zijn vaak al geprobeerd om het gezin bij elkaar te houden. Als het kind wel uit huis wordt geplaatst is het vaak niet duidelijk hoe het kind eraan toe is. Pleegouders moeten m.i. van tevoren goed geïnformeerd worden over alle vormen van Pleegzorg. Hierdoor heb ik ook geen keuze gehad om te willen functioneren als een therapeutisch pleeggezin.

In de TGV werken medewerkers uit verschillende vakgebieden samen. Problemen en veranderingen die zich voordoen in de ontwikkelingen van het kind en zijn omgeving worden in een multidisciplinair team besproken. Het team bestaat naast maatschappelijk werkers ook uit een kinder- en jeugdpsychiater, een ontwikkelingspsycholoog en een orthopedagoog. Zij beoordelen of de aangemelde kinderen in aanmerking komen voor plaatsing in een pleeggezin”.

De gedragswetenschapper schatte in dat wij als pleegouders voldoende draagkracht zouden hebben om als therapeutisch pleeggezin voor Michael te gaan functioneren. Tussen de aanmelding, beoordeling en goedkeuring zouden er volgens de gedragswetenschapper nog enkele maanden overheen gaan, die goed overbrugd moesten worden door extra ondersteuning. Deze wachttijd, zo vertelde zij, wordt volledig bepaald door de bestuurlijke en administratieve besluitvorming.

Tot aan de TGV-begeleiding werd ons gezin twee wekelijks begeleid door Pleegzorg. Wegens ziekte van de plaatsingsbegeleider was de maatschappelijk werker, die wij kenden van de voorbereidingscursus, bereid ons verder te begeleiden.

Hechting.

De eerste reactie van deze hulpverlener na het lezen van mijn observatieverslag was: “hoe komen ze erbij dat dit kind in een gezin geplaatst kan worden!”. Veel gedrag van Michael leek volgens deze hulpverlener veel op een hechtingsproblematiek. Betreffende adviseerde ons een boek te lezen over hechtingsstoornissen van Dr. G. de Lange. [6]

Heel toevallig was ik het boek een week daarvoor al tegengekomen. Een pleegmoeder vertelde via Internet dat zij tijdens de TGV begeleiding van haar pleegzoon veel aan dit boekje heeft gehad. Ik had het boek dus al besteld bij de boekhandel.

Dr. G. de Lange is een orthopedagoog die jarenlang met hechtingsgestoorde kinderen heeft gewerkt. Vanuit deze ervaring heeft hij de in dit boek beschreven methode ontwikkeld om deze kinderen beter te kunnen begrijpen en ze thuis, op school of in de hulpverlening uit hun isolement te helpen.

Hij beperkt zich in zijn boek tot situaties die uitgaan van verstoring of het niet tot stand komen van aansluiting: de behandeling van de fundamenteel relatiegestoorde kinderen. Hij gaat niet in op traumatische emotionele ervaringen en ontwikkelingsstoornissen die de groei van kinderen kunnen verstoren. Aan deze werden en worden volgens hem in de literatuur en hulpverlening voldoende aandacht besteed.

Mijn echtgenoot en ik herkenden in het boek veel gedrag van Michael m.n. zijn onaangepaste, agressieve en wereldvreemde gedrag.

De Lange zegt als een kind een hechtingsstoornis heeft dat dit niet wil zeggen dat het kind zich niet meer kan gaan hechten. Het kind zal geholpen moeten worden om opnieuw de aansluiting aan te gaan.

Wat hij ook beschrijft is dat het heel gebruikelijk is dat volwassenen een zekere terughoudend hebben naar de kinderen van een ander. Hij legt verder uit in zijn boek dat niemand zomaar een baby van een andere moeder uit de kinderwagen oppakt. Ook zegt hij dat pleegouders, die ook deze terughoudendheid voelen, toch de band met hun pleegkind moeten aangaan. Doen pleegouders dit niet, zegt hij, dan ontstaat er geen emotionele band tussen hen en krijgen ze het kind nooit.

Toen ik dit las knapte er iets bij mij van binnen. Door deze uitspraak van de Lange moest ik terugdenken aan de momenten dat het Hoofd uit het Internaat Michael van mij aftrok vanwege de afstand die ik moest bewaren. Ik heb hierdoor met Michael een hele moeilijke start gehad. Het is allemaal goed gekomen, maar ik besef dat door deze gebeurtenis de plaatsing ook had kunnen mislukken.

Bij Michael was het voor ons iedere keer opnieuw uitproberen welke manier van omgang werkte om hem beter te laten functioneren in ons gezin en zijn groei hiermee te bevorderen. Wij zijn de inhaalstrategie, holdingtherapie, gaan toepassen om te kijken welk effect dit had. Het begin van de inhaalstrategie is het aangaan van lichamelijke affectieve betrokkenheid als verzorgers en dit het kind aan den lijve te laten ondervinden.

Mijn echtgenoot zou de stoeipartijen, waarbij het er erg wild aan toe kan gaan, voor zijn rekening gaan nemen. Mijn aandeel hierin was om mij heel intensief met de verzorging van Michael bezig te houden.

Iedere avond na het eten ging mijn echtgenoot op de grond zitten. Michael kwam van een afstand hard aanrennen en sprong dan boven op zijn pleegvader. Het was een heel mooi aanzien hoe Michael kwam aanrennen: hij kwam aan met een enorme snelheid, deed op het laatste moment zijn benen recht naar voren en plofte zo neer. Hij imiteerde naar zijn zeggen "The Power Ranchers" Na een aantal keren begon de stoeipartij. Michael mocht hierbij harde klappen uitdelen en zijn boosheid als hij die had eruit slaan. Als hij overdag boos was dan vroeg mijn echtgenoot hem of hij zijn boosheid voor de stoeipartij wilde bewaren. Ook kreeg hij een kussen waarop hij zijn boosheid en irritaties die hij had af kon reageren. Ook boosheid over school of buiten mocht hij bij zijn pleegvader eruit timmeren. Op den duur vroeg mijn echtgenoot of hij uit wilde kijken om niet tegen zijn gezicht of andere zere delen te trappen. Als dit een keer gebeurde dan stopte Michael en probeerde dit goed te maken door te knuffelen. Michael liet zien dat hij ten gunste van de stoeipartij en het samenzijn zich wilde beheersen. Het resultaat hiervan was in de loop van de tijd dat zijn agressiviteit, het schoppen, slaan en stokken zoeken om mee te kunnen slaan, afnam. Ook werd zijn emotionele band met de andere gezinsleden groter.

Ik hield mij overdag bezig met een stuk intensieve zorg. Langzamerhand nam ik hem al zijn zelfstandigheid af. Hij was op het moment dat hij bij ons kwam wonen zo zelfstandig: hij waste zichzelf, kleepte zich aan, verschoonde zijn luier, trok zijn bed recht, ruimde zijn kamer op, maakte zijn brood klaar, veegde de vloer als hij dit nodig vond, net een ideale kamerbewoner. Michael vond het heerlijk om zo veel zorg te ontvangen, hoe meer hoe liever. Na een poosje intensieve zorg ging hij terug naar zijn babytijd. Hij ging op de grond liggen om zijn luier om te laten doen en kraaide dan als een baby. Hij wilde als een baby rondgedragen worden en als een baby op schoot liggen. Lopen ging hem thuis steeds moeilijker af. Ook ging hij door de fase heen van kruipen en vervolgens ging hij zelfs fladderen als een tweejarige. Hij beleefde alle jaren opnieuw van het baby zijn tot aan de kleuterleeftijd.

Michael begon heel eisend te worden. Als iemand anders dan ik de deur open deed als hij uit school dan werd hij ontzettend kwaad. Ik hoorde er gewoon te zijn voor hem en te doen zoals altijd. Volgens de plaatsingsbegeleider gaan kinderen eisen als er hechting is ontstaan. Deze juichte, omdat zijn ontwikkeling weer aan het lopen was.

Zijn hechting aan ons gezin werd ons ook duidelijk aan de hand van de volgende gebeurtenis: Michael ging samen met zijn pleegvader wandelen met de bedoeling om onderweg meteen een boodschap te kunnen doen. Onderweg zag Michael een paar straten verder een ooievaar in de tuin staan. Hij vroeg: “wat is dat voor een vogel, pappa?” Mijn echtgenoot legde hem uit dat als er een baby wordt geboren de ouders dit aan de omgeving laten weten door een ooievaar in de tuin te zetten. Hij vertelde ook dat de ouders heel blij zijn met hun nieuwe kindje, veel bezoek krijgen en beschuit met muisjes uitdelen. Bij de volgende wandeling zag Michael de ooievaar nog steeds in diezelfde tuin staan. Hij wilde weten hoe lang die vogel nog bleef staan. Ineens vroeg hij: “Pappa, zet je voor mij thuis ook zo’n kraai in de tuin, want ik ben toch ook bij jullie komen wonen?”

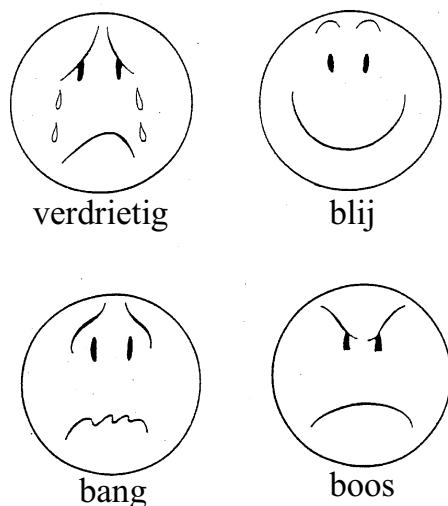
Wat ook samen ging met zijn hechting was zijn verlatingsangst. Het leek wel hoe meer hij zich hechtte hoe groter zijn verlatingsangst werd. Hij hield mij angstvallig in de gaten bij alles wat ik deed. Na schooltijd trok ik op een middag snel mijn jas en schoenen aan om buiten in de garage, waarin een grote vriezer staat, brood en vlees te halen. Ik dacht hier niet bij na en ik maakte de deur open. Opeens rende Michael achter mij aan en hij vroeg: “mamma, waar ga je heen? Kom je nog thuis vanavond of blijf je weg? Wanneer kom je weer thuis? Wat voor mijn kinderen zo vanzelfsprekend was, dat ik ze nooit in de steek liet, moest Michael nog ervaren. Vanaf dat moment heb ik hem altijd van tevoren verteld wat ik in en rond het huis ging doen.

Sociale vaardigheden.

Naast de inhaalstrategie die wij met Michael doorliepen werkten wij in samenwerking met het Medisch Kleuterdagverblijf aan het bevorderen van zijn sociale vaardigheden. Ieder kwartaal hadden wij met de maatschappelijk werkster en de groepsleiders van zijn school een evaluatie over zijn vorderingen. In overleg werd dan besloten waaraan de komende maanden extra aandacht zou worden besteed. Het leek ons goed te werken aan zijn sociale vaardigheden en door middel van logopedie zijn taalontwikkeling te stimuleren.

In het begin van het nieuwe jaar werd gestart met het geven van een sociale vaardigheidstraining, genaamd: “ het vriendenclubje”. [7] Iedere week kwam het groepje van ongeveer zes kinderen bijeen. In totaal 20 bijeenkomsten. Het doel van deze training is dat de

kinderen plezier krijgen in het met elkaar bezig zijn, waarbij het van belang is dat ze elkaar positief benaderen, naar elkaar luisteren, op hun beurt wachten, op elkaar letten in de zin van aandacht voor elkaar hebben, samen leren spelen, leren delen en samen leren werken. Deze vaardigheden worden op een speelse en zeer eenvoudige manier geoefend door luisterspelletjes, samenwerkingsspelletjes, vertrouwensspelletjes en spelletjes waarbij het gevoel centraal staat. Om de kinderen te stimuleren aan de gestelde eisen te voldoen ontvangen zij vaak een beloning, een complimentje of een schouderklopje en af en toe een materiele beloning. Bij de spelletjes waarbij de gevoelens een belangrijkste rol spelen wordt gebruikt gemaakt van Smiley-poppetjes. Met behulp van deze Smiley-poppetjes (zie figuur 3) worden de gevoelens blij, verdrietig, bang en boos uitgebeeld. De poppetjes worden in de ruimte verspreid opgesteld. Aan de hand van een verhaaltje wordt het kind gevraagd zich in een situatie in te leven en daarbij na te gaan wat je dan voelt en wat een ander voelt in die situatie. Door het horen van een zinnetje moet elk kind om de beurt naar een poppetje toe rennen. De kinderen krijgen ook huiswerk mee om het geleerde vast te houden. Thuis of in andere situaties kunnen de vaardigheden nog eens geoefend worden.

figuur 3. Smiley poppetjes zoals gebruikt in de sociale vaardigheidstraining van het MKD.

Een van de opdrachten thuis was bijvoorbeeld om in een leeg Smiley –poppetje een blij gezicht te tekenen. Meestal moesten wij Michael ertoe aanzetten om samen met een van ons zijn huiswerk te maken. Met deze opdracht had hij heel veel moeite. In plaats van een blij poppetje tekende hij een poppetje met een droevig gezicht. Hij weigerde om een blij poppetje te tekenen. Mijn dochter, die op dat moment in de eerste klas van de middelbare school zat, maakte de volgende opmerking: “mijn tekenleraar vertelde een aantal dagen geleden dat als een kind een opdracht krijgt een blij gezicht te tekenen en in plaats hiervan tekent het een verdrietig gezicht dan heeft het kind geen prettig verleden gehad”. Merkwaardig dat deze opmerking zo samenviel met een gebeurtenis die een paar dagen later bij ons thuis plaatsvond. Over zinnol toeval gesproken. Michael is uiteindelijk met het droevig getekende poppetje naar school gegaan.

Michael deed goed mee in het vriendenclubje, behalve als hij geconfronteerd werd met emoties. Vooral de emoties bang, boos en verdrietig lagen heel gevoelig voor hem. Door het beleven van emoties kreeg hij weer enge dromen. Hij vertelde dat hij zelfs bij leuke dromen enge dingen zag. Hij werd na de training bang en durfde niet te gaan slapen. Vooral de gebeurtenis over de brand in zijn ouderlijk huis kwam in zijn droom weer boven. Ik heb hem

verteld dat wij binnenkort met hem naar een hele knappe dokter gaan, de dromendokter, die hem zal gaan helpen met zijn nare dromen en boze buien.

In eerste instantie was het de bedoeling geweest om door het trainen van zijn sociale vaardigheden zijn ontwikkeling te bevorderen. Echter door het beleven van emoties leek hij weer geconfronteerd te worden met zijn verleden, die de voortgang van zijn ontwikkeling weer blokkeerden.

Tijdens de training werd hij op een ochtend weer naar zijn eigen klas teruggebracht, omdat hij te storend was. Hij zette zich af tegen de opdrachten en wilde niet meer meedoen. Op schoot bij zijn eigen juf ging het weer een stuk beter. Op de video was te zien dat de training veel bij hem losmaakte. Zijn juf merkte op dat zijn emoties boos en verdrietig mogelijk zo intens zijn dat hij er geen raad mee weet. In overleg met de orthopedagoge werd besloten om Michael met dit deel van de training niet verder te confronteren. Toen Michael werd gevraagd wat hij van het vriendenclubje heeft geleerd gaf hij als antwoord dat hij na een ruzie weet hoe hij weer vrienden kan maken. Op een vriendenclubje kan zelfs een volwassene nog wat leren!

Met zijn taalontwikkeling ging Michael goed vooruit. Thuis was hij na een aantal maanden van het stotteren af. Zijn woordenschat vergrootte zich in een razend tempo. Hij echode alles na wat ik zei, zelfs de langste zinnen. Hij heeft hier zelf veel door geleerd. Hij maakte later zelf zinnen bestaande uit 14 tot 16 woorden. Ik vroeg mij alleen af wat de reden was dat hij zo bleef echoën.

April – juni 2001.

De tweede crisis.

De kinderen van het Medisch Kleuterdagverblijf werden voorbereid op het komende schoolkamp. Ze zouden met een aantal groepen voor drie dagen gaan logeren bij een locatie dat Michael al kende van het vorige jaar. Het kamp ligt midden in een bos, is voorzien van veel speelruimte en heeft zelfs een zwembad. Een hoop plezier zou je zo denken, maar niet besteed aan Michael. Hij gaf thuis al meteen aan dat hij niet op kamp wilde. Hij had van mij ook thuis mogen blijven, maar uit de informatie bleek dat het kamp voor het schoolteam een mogelijkheid is om de kinderen in een andere omgeving te observeren.

Onze plaatsingsbegeleider, die inmiddels weer was hersteld, raadde ons aan om hem goed voor te bereiden. Hij zei: “laat hem iedere dag meehelpen om vast wat kleding en knuffels klaar te leggen, zodat hij niet de laatste dag wordt geconfronteerd met een volle koffer. De zondag voor het vertrek zijn wij nog langs de kampplaats gereden om hem te laten wennen.

Michael was de avond voor het vertrek behoorlijk tegendraads. Het was de verjaardag van mijn dochter en zij had voor deze avond een vriendin uitgenodigd, die zou blijven eten. Mijn dochter wilde graag tafelgrillen en ik was druk bezig met het voorbereiden hiervan. Tijdens het tafelgrillen werd Michael boos, omdat er glazen borden op tafel stonden. Wij hadden dit met de Kerst in het vakantiehuisje ook gedaan. Ik had hierbij plastic bordjes gebruikt vanwege het gebrek aan voldoende borden. Hij weigerde thuis een glazen bord en wilde perse een plastic bordje. Ook dit betekende voor Michael een verandering waarmee hij niet om kon gaan. Ik kan mij herinneren dat Michael in het Internaat altijd dezelfde kleur beker wilde. Na schooltijd werd daar altijd een glaasje ranja geschonken. Ik zag daar een hele stapel bakers

staan met ieder een andere kleur. Michael was en is nog steeds dol op de kleur roze. Hij wilde altijd de roze beker en geen andere.

Hij raakte tijdens het tafelgrillen nog een keer geprikkeld en kreeg een uitbarsting. Ik ben samen verder gaan eten met de kinderen en mijn echtgenoot is bij hem gaan zitten op zijn kamer om hem te laten kalmeren. Als hij overprikkeld raakt dan kan hij beter zo min mogelijk mensen om zich heen hebben. Mijn echtgenoot en ik vroegen ons af hoe lang wij dit nog volhielden. Een half uur later ben ik bij hem gaan zitten, zodat mijn echtgenoot kon gaan eten. Nadat Michael gekalmeerd was is hij weer aan tafel komen zitten.

Na het kamp begreep ik van de schoolleiding dat hij bij het vertrek behoorlijk over hun grenzen is heengegaan. Zijn verzet tegen het kamp maakte hij goed duidelijk in zijn omgeving. Boos worden en grenzen aangeven door de leiding had geen resultaat. Op kamp was hij veel moeilijker dan dat zij van hem gewend waren geweest. Hij was naar de andere kinderen toe veel uitdagender geweest dan anders. Ook het inslapen was heel moeilijk gegaan.

Op vrijdagmiddag ging ik hem weer ophalen. Toen hij mij zag sprong hij in mijn armen en wilde hij zo snel mogelijk weer naar huis. Dat het kamp moeilijk voor Michael is geweest blijkt wel uit zijn gedrag voor, tijdens en na het kamp. De vrijdagmiddag was verder rustig verlopen, maar op vrijdagavond ontstond er een crisis. Wij kregen hem niet meer naar bed. Hij bleef er iedere keer uitkomen en vertoonde hierbij uitdagend gedrag. Hij zei bijvoorbeeld: “waarom zou ik naar bed gaan? Ik kom er gewoon iedere keer uit en deed dit ook. Hij wandelde door het huis en negeerde iedere grens. Hij liet merken dat hij gewoon deed waar hij zin in had. Toen wij erg boos werden kreeg hij een heftige uitbarsting die twee uren heeft geduurd. De ontregeling van ons gezin duurde de gehele avond. Hij dreigde de planten kapot te trekken en gooide met dingen door de woonkamer. Hij kon tijdens een uitbarsting ook dreigen om iets kapot te maken waaraan iemand gehecht was. Hij kon bijvoorbeeld dreigen om mijn nieuwe bril van mijn neus te slaan. Hij zei dan: “ik weet dat dit een hoop geld kost en dan is de bril lekker kapot”. Het leek wel alsof hij zijn boosheid, pijn of verdriet op deze manier aan ons wilde laten voelen. Hem vasthouden tot hij gekalmeerd was, holding, werkte niet. Iedere keer opnieuw barstte hij uit zijn voegen. Zijn verzet en boosheid waren heftig, maar hij wilde niet vertellen wat de reden van zijn boosheid was. Meestal wil hij na afloop van de uitbarsting vertellen wat er aan de hand is, maar deze keer lukte het niet.

Voor het eerst heeft mijn echtgenoot de telefonische hulpdienst gebeld, omdat hij er mee wilde stoppen. Hij kon dit niet meer aan. Ik was degene die Michael altijd de strakke structuur bood en van wie hij grenzen accepteerde. Ik merkte dat ook ik uitgeput begon te raken van de zware druk die Michael op mij en op de rest van ons gezin legde. Terwijl mijn echtgenoot aan het telefoneren was merkte ik dat Michael hiervan terugschrok. Hij is uiteindelijk toch gaan slapen, waarbij er iemand om de beurt bij hem bleef zitten. De hulpverlener van de telefonische hulpdienst wilde alleen praten, maar ondernam verder geen actie. Mijn echtgenoot wilde de plaatsingsbegeleider bellen, maar het telefoonnummer kon betreffende vanwege de privacy niet geven.

De volgende dag, zaterdag, kreeg Michael de ene uitbarsting na de andere. De wekelijkse boodschappen moesten nog gedaan worden, maar wij worstelden beiden ermee de ander er niet alleen er voor te laten staan. Uiteindelijk hebben wij toch weer de telefonische hulpdienst gebeld. De dienstdoende hulpverlener heeft contact opgenomen met de plaatsingsbegeleider en deze belde een kwartier later. Hij stelde voor om meteen langs te komen om met Michael te praten en ons een time-out te geven om samen even de boodschappen te kunnen doen. Hij heeft met Michael gepraat en het bleek dat Michael verschrikkelijk boos was, omdat hij toch

naar het schoolkamp had gemoeten. Hij zei: “ik wilde niet, maar dat kon ik toch niet tegen pappa en mamma zeggen”. Ik dacht: “ tja, je had thuis mogen blijven, maar dat kon niet vanwege de observaties die gedaan zouden worden. Dit kon ik ook niet tegen jou zeggen”. De plaatsingsbegeleider is een groot gedeelte van de zaterdag gebleven en is met de drie kinderen een stuk gaan fietsen. De rest van het Paasweekend heeft hij ons telefonisch begeleid. Hij heeft geprobeerd om ons over de hobbel van de moeilijke kampperiode heen te tillen. De plaatsingsbegeleider wilde de plaatsing niet afbreken, omdat Michael midden in een hechtingsproces zat. Meerdere hulpverleners legden dit gedrag van Michael ook positief uit, namelijk als een groeiende hechting.

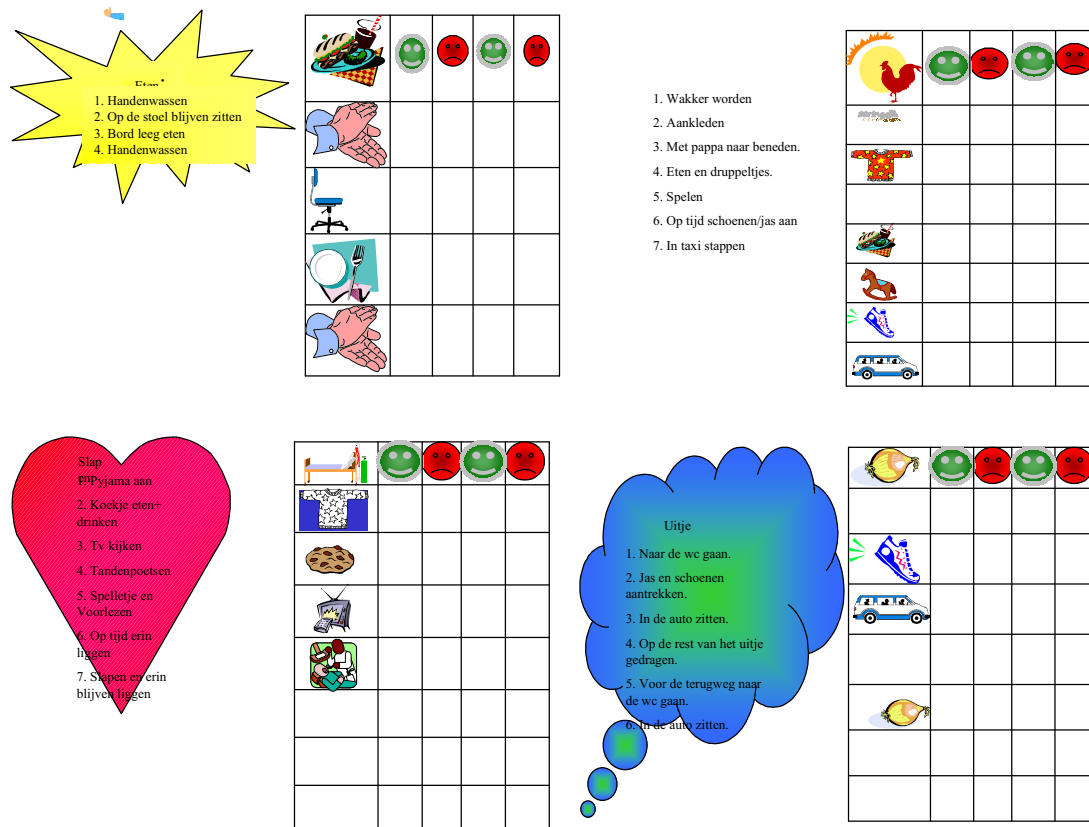
Achteraf was de conclusie van het team van het MKD dat het kamp voor Michael toch teveel is geweest. Hij wilde niet gescheiden worden van zijn nieuwe thuis. Weer weg uit een stuk veiligheid. Aan de ene kant verwijt ik mezelf dat ik niet assertiever ben geweest in het nemen van de beslissing om hem gewoon thuis te laten. Aan de andere kant was het zowel voor het MKD als voor ons niet voorspelbaar dat het kamp zo moeilijk voor hem zou zijn.

Gedragstherapie, ruimte verkleinen en ordenen door middel van schema's

De plaatsingsbegeleider adviseerde ons het volgende: als Michael het moeilijk kreeg na een grote verandering zoals het schoolkamp was het belangrijk om de ruimte voor Michael klein te maken. Weinig mensen en ruimte om hem heen, zodat hij zichzelf kan hervinden. Zijn wereld zal weer opnieuw geordend moeten worden en dit is te bereiken door kort en duidelijk te zijn, o.a. door alles in schema te zetten en dit samen met hem af te kruisen.

Onze dochter hielp mee om op de computer schema's te maken met leuke plaatjes erbij. Ze kon zich creatief uitleven op de computer en probeerde op haar manier om Michael te helpen. Uiteindelijk hadden wij een verzameling van schema's (zie figuur 4 met een viertal voorbeeld schema's) voor allerlei dagindelingen:

- Een schema bij het opstaan
- Een schema voor het slapen gaan
- Een schema tijdens het avondeten
- Een schema voor het maken van een uitje
- Een schema om bepaald gedrag in banen te leiden, zoals schoppen, slaan etc.
- Stickerschema's voor de beloningen die in het vooruitzicht werden gesteld.

Figuur 4 De schema's voor eten, opstaan, slapen en het maken van een uitje.

Het resultaat van deze ordening was dat Michael in een periode waarin hij juist geëxciteerd was dit nauwelijks aankon. Hij toonde weinig inzet om snel naar een beloning toe te kunnen streven. Als de kaart vol was dan mocht hij iets kopen in de speelgoedwinkel. Wij zagen dat Michael niet om kon gaan met de confrontatie van de ongewenste kant van zijn gedrag.

Kinderen van zijn leeftijdsfase hebben er over het algemeen moeite mee als zij tijdens een spel verliezen. Zo ook Michael. Als hij een spelletje met andere kinderen deed dan werd hij erg boos als hij verloren had. Boosheid is een emotie en deze emotie kwam bij hem via agressie naar buiten. Bij deze agressie kwamen tegelijkertijd ook dingen boven uit zijn verleden die hij er dan uitgilde. Wij confronteerden hem niet meer met een verlies en zorgden ervoor dat hij de winnaar was.

Hetzelfde gebeurde bij het in beeld brengen van zijn gedrag. Hij voelde de confrontatie met dingen die niet goed waren gegaan mogelijk als een verlies en liet zijn agressie hierbij de vrije loop. Wat wij aan de ene kant probeerden te bereiken, het ordenen van zijn wereld, werd meestal ongedaan gemaakt door de confrontaties die hij daarmee opdeed. Volgens de plaatsingsbegeleider was het toch belangrijk om Michael te confronteren met deze negatieve effecten van zijn gedrag om hem hiervan te laten leren.

Mijn echtgenoot ondervond steun aan deze methode, omdat het hem houvast gaf. Hij is niet sterk in het bij iemand opleggen van een stuk structuur. De schema's betekenden voor hem dat hij op een speelse manier de regels en de structuur thuis voor Michael weer in beeld kon brengen. Zelf had hij met name veel houvast aan de linker kolom, de visualisatie van het gewenste gedrag.

Ik voelde mij niet comfortabel bij de schema's, omdat ik niet het gevoel erbij had dat het hem stimuleerde. Het stickers uitkiezen vond hij leuk, maar hij vertoonde geen drang om zijn gedrag voor het verkrijgen van beloningen erbij aan te passen.

Ik wilde advies over de manier waarop ik Michael zou kunnen begrenzen, bijvoorbeeld wanneer hij iedere keer zijn kamer afliep. Wat werkte was het volgende: ik ging achter de deur staan als hij geen grens accepteerde. Ieder keer als hij de deur opendeed pakte ik de deurkruk beet en trok hem weer dicht. Ik hield dit lang vol tot hij het opgaf.

Kennismaking met de moeder van Michael

Na een week was het bezoekdag van moeder en dit betekende na even uitblazen dat er weer een heftige periode aankwam. Voor het eerst maakte ik kennis met zijn moeder. Ik had een poos ervoor aangevraagd of ik contact kon krijgen met zijn moeder. Ik had foto's meegenomen van het kamp en een groepsfoto van zijn klas. Zij wilde hier graag een aantal foto's van hebben. Haar eerste reactie toen zij mij zag was dat zij mij even tegen haar aan wilde houden om te voelen wat voor een vrouw ik was. Ik heb dit toegestaan. Ze zei tegen haar zoon: "deze vrouw is goed voor jou, dat voel ik. Ik ben je moeder, maar ik kan niet voor je zorgen. Deze mevrouw zorgt voor jou en zij is ook je mamma dus ik wil dat je goed naar haar luistert. Denk eraan mamma wil dat zo. Ga goed je best doen in je gezin". Regelmatig vertelde ik haar hoe het met Michael ging. Ik vond het heel belangrijk dat Michael zag dat zijn moeder en ik op een prettige manier met elkaar omgingen. Ooit maakte zijn moeder de opmerking dat ik er niet alleen voor haar zoon was, maar ook voor haar.

Achteraf begreep ik dat er een gesprek had plaatsgevonden tussen de voogd en de moeder van Michael. Hij heeft haar uitgelegd dat het heel belangrijk is voor een pleegkind dat het voelt dat het van zijn ouders in het pleeggezin mag wonen. Deze acceptatie helpt het pleegkind om zich te kunnen invoegen in het gezin. De moeder heeft dit heel goed opgepakt en dit vond ik heel sterk van haar!

In een van de vorige bezoeken had Michael het naamplaatje van ons adres uit het venster van zijn schooltas gehaald en dit na het bezoek aan zijn moeder gegeven. Het leek wel of hij hiermee wilde zeggen: "kijk mamma, daar woon ik". Hij wilde zijn moeder laten weten waar hij verbleef. Hij voelde zich verantwoordelijk voor zijn familie.

Ik merkte dat ik meer vat op hem kreeg door de acceptatie die Michael voelde om bij ons te mogen wonen. Een enkele keer zei ik als hij niet wilde luisteren dat ik hierover vast een keer met zijn moeder zou gaan praten. Hij begon dan meestal te lachen en liet hierbij blijken dat hij het wel op prijs stelde als ik over zijn moeder sprak. Hij vertelde wel eens iets over zijn moeder en samen praatten wij daar dan over.

Vanaf het begin dat hij bij ons woonde kregen wij te maken met zijn loyaliteitsgevoelens voor zijn familie. In welke auto wij ook reden, hij vond het prachtig, maar zijn vader had zeker 7 jaguars. De tuin van zijn moeder was altijd veel groter met zeker drie zwembaden erin. Wij beaamden dit. Hij had altijd het gevoel dat hij zijn ouders moest verdedigen. Op een avond kwam hij in een koude periode naar beneden om te vertellen dat hij het zo koud had. Ik vertelde hem dat ik een kruik voor hem ging maken. Toen hij de kruik eenmaal in bed had vertelde hij dat hij van zijn moeder ook een kruik kreeg als het koud was, soms wel drie. Het mooiste voorbeeld van loyaliteit ervoer ik toen ik hem een keer naar bed bracht. Dit vond vlak na een bezoek aan zijn moeder plaats. Hij zei: "jij bent mijn moeder helemaal niet. Ik vind jou

een vreselijk mens en pappa beneden ook. Ik vind alleen mijn eigen moeder lief en jou niet. Dit vind je zeker wel erg hè, dat ik dat tegen je zeg! Ik zei: “nee hoor, Michael. Ik weet dat jij een eigen moeder hebt en zij is voor jou heel belangrijk. Zij komt op de eerste plaats en dat vind ik goed. Ik ben niet je echte moeder, maar ik ben wel degene die voor jou zorgt. Vind je mij helemaal niet aardig?” Nee dus.

De volgende dag zette ik hem in bad. Hij riep mij en zei: “mamma ik vind je wel lief hoor en pappa ook, net zoals mijn eigen pappa en mamma! Hij had er toch nog een nachtje over geslapen. Het leek wel alsof hij aan het zoeken was hoeveel ruimte en acceptatie er bij ons thuis voor zijn eigen moeder was.

Nieuwe voogd

In april namen wij afscheid van de voogd van Michael. De voogd is op eigen verzoek uit deze zaak gestapt. De vader van Michael heeft de voogd tijdens zijn werk bij Stichting Jeugdzorg met de dood bedreigd. De voogd werd met messen op zijn keel bedreigd. Het gevolg hiervan was dat de vader weer een poosje werd opgesloten. Wij maakten tegelijk kennis met de nieuwe voogdes van Michael.

Uitbarstingen

Het leek wel hoe sterker Michael zich ging hechten aan ons gezin hoe heftiger en frequenter zijn uitbarstingen werden. Een autorit maken met zijn allen ging op een gegeven moment niet meer. Hij kon niet meer samen met mijn kinderen achterin de auto zitten. Hij raakte dan snel overprikkeld. Als een van de kinderen ging verzitten en hierbij tegen zijn jas aan schuurde dan kreeg hij weer een aanval. Hij vloog de kinderen dan aan en schopte ze met zijn schoenen waar hij ze maar raken kon. Hij raakte helemaal door het dolle heen. Ik was verplicht om bij een noodzakelijk uitje achterin te gaan zitten en hem in toom te houden. Hij vertelde een keer onderweg tijdens een uitbarsting dat hij zo druk in zijn hoofd was en dat hij dat niet wilde. Hij huilde hierbij zo verschrikkelijk en hij raakte helemaal van streek. Michael wilde dit zelf ook niet en werd soms gek van zichzelf. Ik heb zijn schoenen uit gedaan terwijl zijn benen alle kanten heen vlogen en ik ben hem gaan aaien over zijn bolletje. Hij vertelde dat hij daar rustig van werd.

Uitbarstingen had Michael niet alleen thuis, maar ook in de omgeving in het bijzijn van anderen. Wij gingen op bezoek bij een oudere vriendin van mij en haar partner. Zij bewonen in de zomer een vakantiehuisje hier in de omgeving. Na de koffie zijn wij met mijn vriendin een stukje gaan wandelen op het terrein van de camping. In de speeltuin, waarin hooguit een paar kinderen speelden, kreeg hij een uitbarsting. Ik hoorde hem verschrikkelijk schreeuwen en uiteindelijk rende hij naar zijn pleegvader toe bij het hek van de speeltuin. Hij was zo boos dat hij zijn pleegvader ging schoppen, slaan en in zijn gezicht spuugde, terwijl hij bukte om Michael op te tillen. Op dat moment kreeg mijn vriendin een huilbui en ze raakte hierbij over haar toeren. Haar reactie was hard: “Gerrit, stop hier toch alsjeblieft mee. Waarom hebben ze jullie dit kind gegeven. Jullie zijn zo’n rustig en sociaal gezinnetje. Jullie zouden zoveel kinderen kunnen helpen. Had Pleegzorg niets anders voor jullie in hun bestand zitten? Het lijkt wel of dit kind een gekte in zijn hoofd heeft en ik maak mij verschrikkelijk veel zorgen om jullie”.

Deze vriendin is vroeger ook pleegmoeder geweest en verleende tijdelijke pleegzorg aan pubers. Sommige kinderen kwamen met haar eigen kinderen mee naar huis en bleven. Ze hadden vaak nergens meer zin in, ook niet in school, en het was haar taak om de kinderen

weer op de rails te zetten. Geen gemakkelijke taak! Wat zij bij ons aantrof daar is zij duidelijk van geschrokken. Hier kregen wij als pleegouders dus ook mee te maken, met mensen uit de omgeving die na verloop van tijd ongevraagd commentaar of advies gingen geven.

Vaak reageerden totaal vreemden op een situatie. Ik deed een boodschap bij de drogist en buiten stond een groot fietsenrek. Michael voelde aan de fietsbel van de eerste fiets en daarna van de tweede en de derde en ineens ging de hele lange rij fietsen om. Een meneer van pensioengerechtigde leeftijd draaide zich om en ging verschrikkelijk te keer tegen mij en Michael. Volgens deze voorbijganger was het mijn taak om hem te leren overal met zijn handen vanaf te blijven. Ook moest hij leren wat een grens was. Michael was op dat moment nog maar drie maanden bij ons. Er was nog zoveel wat ik hem allemaal moest leren. Michael een grens en geremdheid bijbrengen, dat was het grote probleem. Ik merkte vaker in mijn omgeving dat mensen heel agressief konden reageren, hoewel ze zelf meenden over voldoende normen en waarden te beschikken. Mijn ervaring hierin nu is dat deze mensen zich niet bewust lijken te zijn van hun eigen agressiviteit.

De Therapeutische gezinsverpleging.

De observatie van Michael.

Begin april was Michael aan de beurt voor een observatie bij de jeugdpsychiater van de TGV. Een uur was hij samen met deze deskundige in een speelzaal, waarin van alles te doen was. Bij binnenkomst mocht hij kiezen waarmee hij het eerste wilde spelen. Als eerste zag Michael een zwaard liggen en begon hiermee te spelen.

Terugmelding observaties door de kinder- en jeugdpsychiater

Een week later werden mijn echtgenoot en ik uitgenodigd voor een intakegesprek, waarbij naast het team van deskundigen van de TGV ook de voogd van Michael en de plaatsingsbegeleider aanwezig waren.

De jeugdpsychiater was tijdens de observatie het volgende opgevallen:

- Michael is een uitermate bang, angstig jongetje. Hij vroeg naar de eerste levensjaren om een mogelijke verklaring voor zijn angstige gedrag te vinden. In het kort werd door de voogd en plaatsingsbegeleider achtergrondinformatie weergegeven, t.w.:
 - Geweld in huis/ ook verbaal geweld
 - Opgesloten zijn
 - Verwaarloosd zijn
 - Geconfronteerd met vuur/ brand
 - Getuige geweest dat moeder geschopt/ geslagen is.
- Ernstig getraumatiseerd
- Michael is sociaal-emotioneel een jongetje van twee

Kinderen van twee jaar spelen naast en niet met andere kinderen. Voor Michael was het heel moeilijk bij binnenkomst om samen met een ander kind te spelen. Hij speelde er meestal naast. Door onze kinderen en onze stimulans om veel met hem in de omgeving te ondernemen ging hij steeds vaker iets met een ander kind doen.

Een kind van twee, als ik dit vergelijk met mijn eigen kinderen, wordt vaak nog geholpen om een boze bui of verdriet te ordenen en een plek te geven. Dit was bij Michael inderdaad op zesjarige leeftijd nog steeds noodzakelijk.

- Cognitief 6 jaar oud
- Niet dom
- Creatief
- Michael is een kind met een spraakgebrek; de algehele constitutie van de mond speelt hier mee. Hij kwijlt, heeft een slappe mondmotoriek, wellicht speelt ook angst mee. Hij heeft vaak zijn tong uit zijn mond. Hij trekt met zijn mondhoeken.
- Gekeken zal moeten worden hoever hij kan hechten.

De eerste vraag die bij ons opkwam was of Michael wel in een gezin kon. Wij kregen als antwoord dat dit in de loop van de tijd bekeken zal worden. Na 6 tot 12 weken observatie hoopt deze deskundige meer prognose te kunnen geven.

- De jeugdpsychiater vraagt zich af of er ook nog aanlegfactoren een rol spelen bij zijn gedrag.
- Hardop dacht de jeugdpsychiater over de mogelijkheid om Michael residentieel te behandelen met als voordeel dat men intensief deskundig met hem bezig kan zijn. Als nadeel hiervan noemde hij dat dit een storing zou kunnen betekenen in het huidige hechtingsproces.
- Hij leek ook kenmerken geobserveerd te hebben die zouden kunnen duiden op de stoornis Gilles de la Tourette. De jeugdpsychiater heeft eerder een aantal jongetjes van de Nederlands-Antilliaanse cultuur ontmoet, die na onderzoek Gilles de la Tourette bleken te hebben in een hardnekkige vorm. Hij wil er alert op zijn of hier bij Michael ook sprake van kan zijn.
- Hij wil Michael gaan helpen door middel van medicijnen. Hij vroeg ons hier onze gedachten over te laten gaan.

Binnenkort zullen wij bericht krijgen welke maatschappelijk ons gezin zal komen begeleiden.

Kennismaking met de maatschappelijk werkster

Eind mei maakten wij kennis met de maatschappelijk werkster van de TGV. Dit was zes weken voor onze vakantie. De belangrijkste punten op korte termijn tot aan de vakantie hebben wij uitgebreid met haar doorgepraat, zoals: onze gedachte over het gebruik van medicijnen, de frequentie van de bezoeksregeling en de plaats van de bezoeksregeling. De maatschappelijk werkster stelde allerlei vragen. Wij waren er inmiddels aan gewend geraakt dat wij bij de komst van een nieuwe hulpverlener opnieuw veel gegevens moesten verstrekken. Deze hulpverlener was druk doende met het opbouwen van een beeld over Michael en zijn verleden.

Wij hebben bij de TGV de vraag neergelegd welke frequentie van familiebezoek goed is voor onze pleegzoon. Michael geeft aan behoefte te hebben aan een maandelijks bezoek, maar na afloop wordt hij hier helemaal hoteldebotel van. Wij hebben deze vraag ook voorheen voorgelegd aan de voogd. Hij vertelde dat de ouders het recht hebben hun kinderen maandelijks te bezoeken. Hij durfde vanwege de bedreigingen van de vader geen veranderingen in de frequentie aan te brengen.

Terugblik op de wachttijd

Achteraf gezien is deze wachttijd veel te lang geweest. Wij gingen als pleeggezin van de ene moeilijke situatie naar de volgende crisis, zonder diagnose en prognose. Op het moment dat TGV in actie kon komen, in mei 2001, zaten we al vlak voor de vakantie en waren we zo'n vier maanden kwijt geraakt waarin we wellicht de volgende crises hadden kunnen voorkomen of waarvan minimaal de gevolgen minder zwaar hadden kunnen zijn. Met andere woorden: als de TGV er in de maand februari was ingestapt was Michael waarschijnlijk niet op kamp gegaan en waren wij goed begeleid in de keuze voor een zomervakantie.

Overleg bij TGV

Begin juni vond er een overleg plaats tussen de kinder- en jeugdpsychiater, de maatschappelijk werkster en mijn echtgenoot en mij. Michael en mijn dochter kwamen er later in het gesprek even bijzitten.

Het onderwerp van gesprek was de medicatie. Mijn echtgenoot en ik vonden het belangrijk dat Michael verder geholpen ging worden. Met behulp van medicatie wilde de psychiater proberen rust in Michael te creëren, zodat ambulante hulp in het gezin mogelijk zou worden. Als dit niet het gewenste effect zou hebben dan zou residentiele of klinische hulp een laatste hulpmiddel kunnen zijn. Er zouden volgens de psychiater wel eisen gebonden zijn waaraan dit zou moeten voldoen:

- Michael moet contact blijven houden met zijn pleeggezin
- Hij moet ook enige hechting met de groep daar aan kunnen gaan
- Dat hij zijn thuis nog heeft moet hem niet verteld worden, maar dat moet hij voelen
- Hij moet voelen dat hij nog bij zijn pleeggezin woont
- Dat zijn pleegouders er nog voor hem zijn
- Dat wij hem niet in de steek laten.

De bedoeling van de medicatie zou zijn, zo werd ons uitgelegd, om te zorgen dat de ontwikkeling van Michael op tijd blijft lopen. Ook legde de psychiater uit dat kinderen ieder half jaar een piek in ontwikkeling hebben waarin ze iets bereiken hebben. Als Michael dit na 9 maanden pas bereikt dan gaat hij dus achter lopen. Hij begint dan na 6 maanden aan een stuk ontwikkeling, terwijl hij het vorige nog niet afgemaakt heeft.

De angst is volgens de psychiater het belangrijkste kenmerk. De angst is hetgeen hij wil gaan behandelen. Hij legt uit dat angst veroorzaakt kan worden door aanleg, maar ook veroorzaakt kan worden door het verleden. Het is belangrijk om dit te weten bij Michael voor de te kiezen therapie.

Voor de vakantie zal er gestart worden met de medicatie, een antipsychoticum, genaamd Risperdal. Belangrijk is dat wij over het effect van het medicijn regelmatig telefonisch contact hebben. Te weinig medicijn zal niet het gewenste effect hebben en van te veel aan medicijn kan hij passief worden.

De frequentie van het familiebezoek zal verder bekeken worden. De maatschappelijk werkster zal verder gaan werken aan het opbouwen van een totaalbeeld van Michael en dit kost nog enige tijd. Hiervoor zal zij veel informatie uit het verleden van Michael gaan verzamelen.

De voorbereiding op de vakantie.

Thuis hebben wij kalenders voor Michael gemaakt om hem een gevoel te geven hoe lang het nog duurt voor wij met vakantie gaan. Hij wist nog van de vorige keer dat wij na de vakantie gewoon weer terug komen. Wij hebben hier nog extra aandacht aan besteed. Hij mocht vast nadenken over wat speelgoed en knuffels die hij mee wilde nemen. Er vonden in deze periode tot aan de vakantie allerlei gebeurtenissen plaats.

Na het laatste familiebezoek voor de vakantie was Michael boos geworden. Na afloop had hij, zoals altijd na het bezoek, een knuffel opengesneden. Bij iedere uitbarsting werd hij op zijn kamer gezet om te kalmeren. Ik vroeg hem of hij boos of verdrietig was. Ik vertelde hem dat ik dat alleen kon weten als hij mij dit vertelde. Hij zei: “Ik ben boos”. Ik vroeg of dit iets met het bezoek te maken had. Hij zei: “ja, te koooot”. Door de verandering van de locatie was het niet mogelijk om hem op tijd op het bezoek te brengen. De voogd was druk in de weer om de tijd van het bezoekuur aan te passen aan de schooltijden. Michael had duidelijk gevoel voor de lengte van de tijd en ging protesteren.

In deze periode heeft hij zijn kikkerdiploma gehaald, een onderdeel van zijn eerste zwemdiploma. Hij was heel trots op zichzelf!

Hij maakte kennis met een zwervpoes in onze tuin. Ieder dag ging hij naar haar toe om met haar te spelen. Uiteindelijk hebben wij haar, na overleg met het dierenasiel, in huis opgenomen. Michael had het heel druk met het opvoeden van de poes van ongeveer een jaar oud, genaamd Fifi.

Zo zei hij regelmatig over haar: “Ze luistert niet in een keer” en “Fifi, heb je dat wel gevraagd?” Hieruit concludeerde ik dat Michael toch wel van alles oppakte uit de opvoeding die hij wij hem gaven. De poes heeft haar manieren gevonden om met Michael om te gaan. Als Michael niet goed in zijn vel zat dan verdween zij onder de bank. Als Michael een goede bui had dan mocht hij haar dragen. Ik kon aan het gedrag van de poes zien hoe Michael zich voelde.

Michael haalde rare grappige streken uit. Hij had in een weekend na het opstaan zijn hele lijf van top tot teen vol getekend met pen. Na een wasbeurt was nog niet alles verdwenen. Op school had hij aan de juf verteld dat er thuis geen papier was om op te tekenen.

Tijdens het bezoek van vrienden maakte Michael hun zoontje van twee en een half jaar bang. Ook de poes maakte hij regelmatig bang door achter haar aan te jagen. Volgens de psychiater is dit zijn eigen angst, die hij op anderen projecteert.

Tijdens zijn verjaardag zijn wij naar een speelparadijs geweest. Hierbij hebben wij zijn broertje, zusje en de pleegouders uitgenodigd. Zijn zesde verjaardag hebben wij gebruikt om hem weer een stukje zelfstandigheid terug te geven. Ik heb hem verteld dat jongens van zes jaar zichzelf kunnen aan- en uitkleden.

Mijn dochter ging vlak voor de vakantie een week naar een jeugdkamp. Wij hebben in zijn kalender de dagen gemerkt die zij wegbleef. Michael is zeer gehecht aan onze dochter. Bij het slapen gaan merkte hij dat zij echt weg was, want zij was er niet om hem nog even te knuffelen. Hij begon te brullen en was even niet te troosten.

Volgens zijn juf had Michael op school ook af en toe een uitbarsting en hij liet zich hierbij niet helpen. Meestal richtte hij zijn boosheid op de juf, ook al had ze er niets mee te maken. De leidsters vertelden dat zij zich niet laten schoppen en slaan en hielden hem stevig vast. Ook zij zochten, net zoals wij, naar een omslagpunt om de uitbarsting te doorbreken. Zij stimuleerden hem om te praten over zijn boosheid, met de opmerking dat hij dit zo goed kon. Afleiden werkte soms ook op school. De samenwerking met het schoolteam heb ik altijd als een rijke aanvulling ervaren bij de opvoeding. Wij wisselden regelmatig ideeën uit die werkten.

Op een middag kwam Michael uit school en in zijn schooltas vond ik plastic plaatjes met daarin getekende bommen. Michael had er een paar mee naar huis genomen om ze thuis te kunnen laten zien. Als hij op school een boze bui voelde aankomen dan kon hij een bommetje gaan halen. Zo kon hij aan zijn juf laten zien hoe hij zich voelde. Thuis werkte deze fantastische tip ook.

Na een volgende uitbarsting zat hij boos bij mij op schoot. Hij vertelde dat hij zijn ouders vaker zou willen zien. Hij was ook boos op zijn moeder, omdat zij hem al lang geleden schoenen had beloofd, terwijl hij ze nog steeds niet gekregen had. Voor mij was dit een aanleiding om over de vergeetachtigheid van zijn moeder te praten. Ik heb hem uitgelegd dat zijn moeder een “vergeetziekte” heeft, een lange poos ziek is geweest en om deze reden niet voor hem kan zorgen. Hij vroeg of zijn moeder dood ging. Ik heb hem hierin gerustgesteld en verteld dat zij al een stuk beter is, maar nog niet beter genoeg om voor hem te zorgen. Ik heb hem ook uitgelegd dat nieuwe schoenen veel geld kosten en dat ik niet wist of zijn moeder nu wel zoveel geld had.

Iedere ochtend zwaaide Michael mijn echtgenoot uit als hij naar werk ging. Meestal gingen ze samen als eerste naar beneden. Op een ochtend was Michael langer blijven slapen. Hij werd wakker en merkte dat zijn pleegvader al naar zijn werk was. Hij was te laat om een kusje te geven. Hij merkte huilend op: “pappa was sneller dan mijn droom”. Michael kan hele bijzondere opmerkingen maken.

Vlak voor de vakantie heeft mijn echtgenoot voor Michael een routekaart getekend. Michael kon met een pen aankruisen waar wij al voorbij waren. De route begon bij ons huis met een tekening van ons huis. Bij iedere grote plaats die wij passeerden was een plaatsnaam geschreven of een tekeningetje gemaakt.

De vakantie zouden wij eerst een week in Luxemburg doorbrengen en daarna zouden wij doorreizen naar Frankrijk. Eerst een week naar Luzy en daarna naar vrienden van mijn schoonouders, die zich na hun pensioen in de omgeving van Bordeaux gevestigd hebben.

Juli – september 2001

De derde crisis, de zomervakantie

Michael liet blijken heel enthousiast te zijn om met vakantie te gaan. Op school had hij een aantal keren verteld dat hij naar Frankrijk ging. Hij vertelde vlak voor de vakantie wat hij zo leuk had gevonden aan de kerstvakantie. Ondanks de moeilijke buien die hij daar had geeft hij aan toch duidelijk te hebben genoten.

Vanaf het begin van de reis heb ik hem om en om met een onze andere kinderen voorin en achterin gezet om te zorgen dat hij voldoende ruimte kreeg. Het grootste gedeelte van de reis

naar Luxemburg is hij heel stil geweest. Hij slaakte allerlei geluiden zoals oh en ach als hij weer dingen zag die hij nooit eerder had gezien. Hij maakte een opmerking: “kijk eens wat een hoge bobbels?” Dat waren bergen die hij voor het eerst zag. Hij werd zo in beslag genomen door alles wat hij zag. Luxemburg, klein Zwitserland, is voor ons bekend terrein. Mogelijk hadden wij hierdoor een rustige zekere uitstraling en kon Michael zich ook een stuk rustiger voelen. Michael is heel empatisch.

Michael was dol op de omgeving: de bergen, de beekjes waarin de kinderen zwommen. Meestal is Luxemburg voor ons een vakantieland in het voorjaar om te gaan wandelen. Wandelen was aan Michael heel goed besteed. Wat veel moeite gaf was het naar bed gaan en het inslapen. Hij zag ons met de andere kinderen kaarten en hij vertelde ons dat hij dit niet leuk vond. Wij zaten aan tafel te kaarten, terwijl hij in bed lag. Michael geeft aan, ook thuis, als hij zich buitengesloten voelt. In plaats van het kaarten heb ik een avondwandeling ingelast langs bergen en kastelen. Na afloop was hij zo moe dat hij hierdoor gemakkelijker in slaap viel. Ook de uitbarsting die hij meestal voor het slapen gaan kreeg bleef hiermee achterwege. Wij hebben Michael tijdens deze week leren pesten, een kaartspelletje. Hierdoor heeft hij geleerd om de getallen te lezen en heeft hij een begin gemaakt met rekenen.

Regelmatig kwam hij met vriendjes thuis die hij in het park had gemaakt. Het was een klein park met ongeveer 12 huisjes, dus heel overzichtelijk. Hij vroeg een keer of zijn vrienden binnen mochten en ook iets te drinken kregen. Daarna ging hij weer naar buiten met de vriendjes. Na een kwartier kwam hij zijn tenniserackets halen. Ik dacht dat hij leuk ging spelen. Kort daarna hoorde ik een heleboel gekrijs en bleek dat Michael met zijn tenniserackets een ruzie aan het bestrijden was. Vrienden duren maar even. Michael kan geen contacten/vrienden onderhouden. Interactie met de omgeving hoe dan ook blijft moeilijk. Veel moeilijker dan thuis was hij niet. Het was wel belangrijk om in te spelen op gebeurtenissen en te blijven zoeken naar manieren om hem te laten functioneren.

De weg naar Frankrijk verliep een stuk moeilijker. Hij was druk, had moeite om afscheid te nemen van het leuke Luxemburg.

Het verblijf in Luzy is heel moeilijk verlopen. Het weer veranderde van een koele regenachtige week in Luxemburg naar een hittegolf in Frankrijk.

Wat mijn echtgenoot en mij iedere keer weer opvalt is dat Michael in een periode met fel licht drukker en moeilijker is dan in een donkere periode. Als het in de zomer 's -avonds donker wordt dan wordt Michael rustiger. In de winter ervaren wij Michael een stuk rustiger dan in de zomer. Ook hier heb ik geen verklaring voor. Wij observeren dit alleen. Ik verklaar hier niet deze moeilijke week mee. Mogelijk speelde dit mee.

Michael kreeg een ongelukje op het terrein. Hij viel met zijn step, terwijl hij een hellende weg afreed. Hij kwam met zijn hand op het grint terecht en verwondde hiermee een deel van zijn hand onder zijn duim. Hij werd hiervoor behandeld door de plaatselijke huisarts. Het was een lelijk diepe wond, die ik viermaal daags moest behandelen en verbinden. Hierdoor kon hij de rest van de week niet meer in het zwembad. Dit was een behoorlijke tegenvaller voor hem.

Luisteren ging heel slecht in die week. Hij luisterde niet of gaf geen antwoord of reactie. Voorbeeld: Michael, blijf staan en hij liep gewoon door. Zijn oren zijn uitstekend, want soms hoort hij zeer zacht uitgewisselde informatie, op de manier van “kleine potjes hebben grote oren”.

Hij overschreed continu onze grenzen. Niet op zijn kamer blijven, tegen deuren schoppen, deuren hard dicht slaan en wegrennen wanneer hij moest komen. Als de vaste rituelen van het naar bed gaan / slapen gaan zijn doorlopen dan weet hij dat de tijd van echt slapen gaan is aangebroken. Hij moet dan in bed blijven liggen. Hij bleef er toch iedere keer uitkomen, eerst met een smoesje en later met een brutale opstandige opmerking. Hij weigerde te gaan slapen en rekte de tijd met enkele uren.

Na het aantrekken van de pyjama weet hij dat hij binnen moet blijven. Hij lapte de regel aan zijn laars. Bij een poging van ons om de tuindeur naar buiten te sluiten glipte hij zo snel als hij kon zijn toch door het kiertje van de deur naar buiten, waarbij hij dan bijvoorbeeld uitgleed over de stenen en zich bezeerde. Meerdere kinderen zullen dit bij hun ouders wel een keer uithalen, maar bij Michael zijn deze voorvallen zo structureel.

Hij heeft deze week verschrikkelijke uitbarstingen gehad. Het huisje had redelijk wat comfort, maar was niet meer dan een luxe houten tent. Als Michael hard met de deuren sloeg dan begonnen de ruiten te rinkelen. Dit was door het gehele park te horen. Hij kon hierbij zo schreeuwen en te keer gaan. Hem vasthouden om hem te laten bedaren kan wel even, maar houdt geen mens de gehele dag vol.

Wij zijn deze week weer gestart met het maken van een schema voor de dagindeling. Het schema bestond uit 5 “dagdelen”: slapen, opstaan, ochtend, middag en avond. Deze vorm van gedragstherapie met stickers als beloning werkte nauwelijks.

Wij kregen contact met naaste burens, die de uitbarstingen al een poosje hadden aangezien. Na een aantal dagen vroegen deze burens zich af hoe wij dit toch in godsnaam volhielden. Door een opmerking van de omgeving werd het ons vaak pas duidelijk hoever wij onze grenzen al hadden verschoven als overlevingsmechanisme. De zwaarste uitbarsting kreeg hij vlak voor het slapen gaan. Deze duurde vaak meer dan twee uur. Uren lang geschreeuw door het park met rinkelende ramen.

Mijn zoon was aan het spelen naast het huisje bij een wandelpad. Er kwamen wandelaars langs die tegen elkaar zeiden: “dat is het huisje waar al die rare dingen gebeuren!”. Mijn zoon had het hier zo moeilijk mee en hij schaamde zich dood. Mijn zoon geneerde zich vaker voor het extreme gedrag van zijn pleegbroertje. Ook wanneer Michael het raam van zijn kamertje opendeed en begon te vloeken tegen voorbijgangers. Hij maakte in het huisje eens het raam open en riep tegen twee jongedames: “stelletje hoeren”. Ik haalde hem bij het raam vandaan en ik vroeg hem wat de reden was dat hij dit deed. Hij zei: “moet je eens zien hoe ze eruit zien, ze vragen hier toch gewoon om”. Ik was het met hem eens dat deze dames meer aan hadden kunnen trekken. Maar uitschelden, zo vertelde ik hem, is net zo verkeerd.

Onze vakantiebuurvrouw was van oorsprong kleuterleidster. Zij was al een aantal jaren gestopt met werken en had een zoon van 9 jaar. Ze vertelde dat zij als kleuterleidster regelmatig probeerde om de kleuters zo positief mogelijk te laten doorwerken door middel van stroopsmeren: “oh, wat doe je dit goed, och wat ben je al ver.....”. Wij waren met Michael ook dagelijks bezig om hem uit een negatief spiraal te houden. Dit is een hele zware opgave en vraagt de gehele dag, ook thuis, de volle aandacht van minstens een volwassene. De buurvrouw heeft in het zwembad even aandacht aan hem besteed. Ze zei: “dit kind vraagt alle aandacht, je moet constant alleen met hem bezig zijn. En dit gaat niet merk ik, want ik heb zelf toch ook een kind “.

In de speeltuin naast het zwembad was Michael met een jongetje van ongeveer drie jaar aan het spelen. Ik zag dat hij dit jongetje die op een schommel zat aan het duwen was. Ik zag

verder niets bijzonders en ik dacht dat hij leuk aan het spelen was. Wat eigenlijk gebeurde was dat het jongetje niet meer geduwd wilde worden en bang werd. Michael negeerde de vraag van dit jongetje en duwde gewoon door. Toen Michael weer bij onze picknickplek stond kwam de boze vader van dit jongetje aanlopen. Hij sprak Michael hier op aan. Het merkwaardige was dat de vader ons hier niet op aan sprak. Hij wilde dit alleen met Michael afhandelen. Deze vader negeerde mijn vraag om dit gesprek verder met mij aan te gaan. Dit is weer een voorbeeld van hoe agressief sommige volwassenen op een klein kind kunnen reageren als er iets mis gaat. Na afloop van deze gebeurtenis vroeg ik Michael of hij dit jongetje had geplaagd en wat de reden hier van was. Hij vertelde dat hij boos was, maar hij wilde niet vertellen waarom hij dit gedaan had. Het is en blijft heel moeilijk om met Michael in de omgeving te functioneren. Wij moesten ook altijd alert zijn. Michael was geschrokken van deze boze vader en begon te huilen. Ik heb hem uitgelegd dat andere vaders en moeders dit niet goed vinden en dat zowel hij als wij hier problemen mee krijgen.

Wij gingen voor een boodschap naar het dorp en naast mij in de auto maakte Michael een opmerking. Hij zei: “eerst woonde ik thuis en nu woon ik hier, wat raar eigenlijk”. Hij maakte hierbij ook weer trapbewegingen, waarmee mij duidelijk werd dat hem iets bezig hield. Hij vertelde dat hij heel boos was op de mannen die hem thuis hadden weggehaald. Ik zei: “Michael, er moet thuis toch wat gebeurd zijn, want dat doen die mannen toch niet zomaar?” Hij werd erg boos en riep: “houd je bek”. Ik had een zere plek geraakt. Eigenlijk wist hij het wel, maar zit de uithuisplaatsing hem nog steeds dwars. Ik heb hem weer uitgelegd dat zijn moeder een poos ziek is geweest, wel een stukje beter is, maar nog niet voor hem kan zorgen. Eenmaal uit de auto heeft hij zijn boosheid er bij zijn pleegvader uit mogen slaan. Terwijl hij hiermee bezig was zag hij dat mijn zoon over zijn rode verbrande rug wreef. Mijn zoon had geen T-shirt aangedaan waardoor zijn huid aan het verbranden was. Michael zag dit, trok zijn shirt uit en gaf deze aan mijn zoon. Hierna ging hij weer door met uit zijn bol gaan. En dit is Michael. Ook al heeft hij het zelf nog zo moeilijk, toch wil hij goed zijn voor anderen en behulpzaam zijn.

Na deze week wilde ik naar huis, maar mijn echtgenoot wilde perse door naar Etaules, vlak boven Bordeaux.

Tijdens de reis was Michael regelmatig onhoudbaar in de auto:

- Hij trapte in het wilde weg met zijn schoenen aan tegen het hoofd van mijn dochter, waardoor haar bril werd verbogen.
- Hij draaide na een korte escalatie de middelvinger van mijn zoon meer dan 90 graden achterover. Mijn dochter was net op tijd erbij om de handen van Michael vast te houden, anders was de vinger mogelijk gebroken.
- Hij maakte zijn gordel los in de auto en sloeg het ijzeren uiteinde ervan tegen het gezicht en de armen van mijn kinderen.

De ene keer gaf hij aan niet druk te willen worden en de andere keer kwam hij in een roes en werd hij alleen maar drukker/ doller. Het leek dan wel alsof hij voldoening of bevrediging ontleende aan zijn gedrag.

Deze week bij onze vrienden gaf ons gezin weer een stuk rust. Het viel ons op dat Michael gedurende de vakantie steeds meer last kreeg van tics, zoals klik klak geluiden met zijn mond. Na vijf minuten gaat zoiets behoorlijke irriteren bij anderen. Ook neuriede hij in de auto iedere keer opnieuw een deel van een liedje.

Het viel ons op dat Michael dit vooral overkomt als hij gespannen is. Hij heeft dan geen controle meer over zijn tics. Wij zijn veel naar het strand geweest en dit vond hij heerlijk.

Onze vrienden wonen in een Franse boerderij, waar wij een eigen vleugel met slaapkamers kregen. Michael kreeg een eigen slaapkamer, de kinderkamer voor de eigen kleinkinderen, met een speelhoek erin.

Hij is in deze week veel met seksualiteit bezig geweest. Hij uitte veel vieze woorden zoals kut, tiet en piemel. Kinderen van deze leeftijd zijn bezig met seksualiteit en kunnen hierover al allerlei woorden uiten. Bij Michael was dit zo extreem. Hij legde in de speelhoek poppen op elkaar en completeerde het spel met kreungeluiden. Mijn kinderen maakten op een gegeven moment de opmerking: "Ah, Michael heeft weer speelgoed gevonden om mee te kunnen neuken!". Een aantal keren per dag sloeg hij tegen, kneep hij in of raakte hij de geslachtsdelen van de andere gezinsleden aan. Met name deed hij dit bij onze kinderen. Thuis kwam dit ook wel een enkele keer voor en hadden wij hem uitgelegd dat dit absoluut niet mag. Hij wist dus dat dit niet mocht.

Tijdens de vakantie heeft Michael weinig over nachtmerries gepraat. Eenmaal heeft hij op een ochtend verteld dat hij droomde over slangen die uit de poep komen, haaien in een zwembad en een dier dat dood ging.

Tijdens de terugreis heeft Michael voor het eerst een groot gedeelte van de tijd op mijn schoot liggen slapen. Hij vertelde aan de anderen dat hij dit wel leuk had gevonden, maar dat dit gelukkig maar even was. Hij was duidelijk een stuk hechting met ons aangegaan. Enerzijds genoot hij hiervan en anderzijds stond de loyaliteit naar zijn moeder hem in de weg. Ik heb vaak het gevoel gehad dat hij zich schuldig voelde om zich te hechten. Pleegkinderen moeten hier doorheen, maar bij Michael ging ook dit gepaard met veel uitbarstingen en agressie. Zijn agressie leek gericht tegen de pleegfamilie, waar hij van zichzelf niet mocht wonen. Ook merkte ik vaak dat hij zich zorgen maakte om zijn moeder. In de laatste week dicteerde hij een brief aan zijn moeder, waarin hij zijn moeder een deel van zijn gespaarde Franse zakgeld toezegde. Hij vertelde haar dat hij voor haar wil gaan zorgen. Hij voelde zich heel verantwoordelijk voor zijn familie en liet dit ook blijken.

Thuiskomst: overleg met de voogdes

Bij thuiskomst heb ik de voogdes van Michael gebeld om de gebeurtenissen gedurende de vakantie door te spreken. Haar reactie was kort en kordaat: "Ik kom er meteen aan". Toen ze mijn echtgenoot en mij thuis op de bank zag zitten was haar reactie: "Jullie zien er niet uit als een gezin, dat zojuist is teruggekeerd van een vakantie". Ze zag mensen met dikke rode ogen, die ernstig vermoeid waren. Haar inschatting was dat hier sprake was van een crisis. Ze ging proberen om via de TGV, die hiervoor een mogelijkheid heeft, een time-out voor ons te organiseren.

Uit ervaring wisten wij dat Michael een poos heel druk zou blijven tot alle vakantiespanning gezakt was. Daarna zou hij langzaam aan weer rustiger gaan worden. Tot aan de time-out heeft hij nog vele wilde uitbarstingen gehad.

Bij een ervan heeft hij de deurdranger uit zijn slaapkamerdeur gesprongen. Op een aantal deuren hadden wij tijdens mijn zwangerschap deurdrangers gemaakt, vanwege de katten. Ik wilde niet dat de katten in de babykamers zouden komen.

Om hem echt te begrenzen hebben wij een stevig slot, een schuifslot van een oude boerderijdeur, op zijn kamerdeur geschroefd. Het moest stevig genoeg zijn, want hij sloopte alles. Voor ons was het heel moeilijk om Michael zo te moeten begrenzen om hem 10

minuten te laten afkoelen. Op deze wijze willen wij geen pleegouders zijn en is er bij ons een absolute grens bereikt. Kinderen opsluiten is niet datgene wat past in ons gezin.

Michael voelde vaak onze onmacht en maakte hier gebruik van. Maandenlang voelden wij ook de onmacht van Michael. Hij voelde dat de plaatsing mis ging lopen, maar had hier zelf niet de controle over.

Hij vertelde zelf dat hij de gehele tijd druk is in zijn hoofd en dat hij hier last van heeft. Hij klaagde erover dat Mirte en Rowan hem bespuugd hebben en hem 2 tegen 1 aanpakken. Ik heb hem uitgelegd dat hij zoveel heeft getrapt, geslagen en gespuugd, dat het logisch is dat zij dat nu terug gaan doen. Ik heb hem uitgelegd als hij zelf ophoudt dat zij dit ook zullen doen. Ik heb met hem afgesproken dat ik hierover met de kinderen zou gaan praten.

Op een avond kwam hij uit bed in tranen. Hij vertelde over zijn hondje dat dood was gegaan. Dit hondje zou hij vroeger thuis hebben gehad en zou door een bliksemschot gedood zijn. Een paar dagen ervoor was hem een verhaaltje voorgelezen over een hondje dat was aangereden en dood was gegaan. Daarna zei hij dat hij zelf ook dood wilde. Hij gaf verschillende manieren aan waarop dat kon: een sjaaltje om zijn nek aantrekken, zijn keel doorsnijden of een mes in zijn tepels steken. Hij wilde dan bij zijn hondje begraven worden.

De observatieperiode

Kort hierna vernamen wij, na overleg tussen de deskundigen en ons, dat Michael op korte termijn voor zes weken ter observatie zou worden opgenomen in een behandelinternaat voor Orthopedagogische en Jeugd-Psychiatrische behandeling. De bedoeling van de opname zou zijn om:

- Michael te kunnen observeren
- Ons een time-out te geven
- Ons handvatten aan te reiken om met Michael om te gaan

De vraag was wanneer en hoe wij dit Michael zouden gaan vertellen. Michael raakt van iedere verandering van streek en uit dit via agressie in een uitbarsting. Wij wilden voorkomen dat hij in paniek zou raken of zich gedumpt zou voelen. Om uit te sluiten dat Michael lange tijd van tevoren onnodig zou worden overprikkeld werd besloten om dit de ochtend zelf aan hem te vertellen. In samenspraak met TGV en met behulp van een zelf ontworpen schema (zie figuur 5 hieronder) hebben mijn echtgenoot en ik het hem verteld.

De uitleg die wij hem gaven kwam op het volgende neer:

“Michael, wij willen je iets vertellen. Je weet dat je vaak druk bent in je hoofd en boze buien hebt. Jij vindt dit heel erg en je hebt hier last van. Wij vinden dit ook heel naar voor je. We hebben met zijn allen geprobeerd om ons best te doen. Jij hebt ook heel goed je best gedaan hier, maar toch gaat het nog wel eens verkeerd. Nu wil de dromendokter jou graag verder helpen met je drukke hoofd en je boze buien. Hij wil dat jij een poosje bij hem komt logeren, zodat hij beter op jou op je medicijnen kan letten.

Je komt daar in een huis te logeren met nog 7 andere kinderen. Het huis lijkt een beetje op het Internaat waar je vroeger woonde en lijkt ook een beetje op een ziekenhuis. De andere kinderen komen daar ook een tijd logeren en velen krijgen net zoals jij medicijnen. Je hebt daar een speeltuin, een kinderboerderij, een visvijver en in het huis zijn er ook computers.

Vanaf vanochtend ga je daar zes weken naar toe en daarna kom je weer gewoon bij ons wonen. Tussendoor komen wij je bezoeken en je mag ook wel eens een dagje naar huis. Wij hebben hem de zelfontworpen tekening laten zien. Tijdens de uitleg begon hij te huilen en vertelde hij dat hij liever bij ons bleef. Bij het zien van de tekeningen werd hij toch wel enthousiast.

Figuur 5. De tekening om Michael uit te leggen waar hij naar toe ging.

Je komt in een huis met nog 7 andere kinderen. Je slaapt met nog een ander jongetje op een kamer, samen in een stapelbed. Jij slaapt boven en het andere jongetje beneden.” Michael merkte op dat pappa vergeten was om het laddertje van het stapelbed te tekenen.

Dezelfde middag heb ik Michael samen met mijn vriendin naar het behandelinternaat gebracht. In het begin reageerde hij zowel bij de intake als in het huis wat onzeker. Terwijl ik in gesprek was met de kinderpsycholoog werd Michael samen met mijn vriendin rondgeleid in het huis. In zijn kamer vroeg hij aan mijn vriendin: “Is dit mijn bed en blijf ik hier wonen?”. Mijn vriendin legde hem uit dat hij dit bed even mocht gebruiken totdat hij weer naar huis ging, omdat er daarna weer een ander kind zou komen logeren. Hij zocht zekerheid en was mogelijk zijn vertrouwen in ons even kwijt geraakt.

Na twee weken hebben wij hem bezocht en zijn wij daar in de omgeving met hem uit geweest. De laatste weken is hij regelmatig in het weekend thuis gekomen. Van een van de groepsleiders vernamen wij dat Michael daar zijn eerste uitbarsting heeft gehad. Hij was hierbij door de woonkamer gestuiterd en was daarbij de andere kinderen aangevlogen. De groepsleider vertelde dat ze het zelf hebben ervaren hoe dit is en dat ze zich er even geen raad mee wisten. Hij werd daar op zijn kamer neergezet om te bedaren. De groepsleider is erbij gebleven, omdat hij iedere keer van zijn kamer afrende.

Michael kon gezien de afstand niet op zijn eigen school blijven. Op het terrein van het Internaat staat een ZMOK school bestemd voor kinderen vanaf groep 3 van het basisonderwijs. Voor Michael werd een andere oplossing gezocht op de plaatselijke kleuterschool in het dorp. Tijdens de ochtenden was het voor Michael al heel moeilijk om mee te kunnen functioneren in de groep van 14 kinderen. De werkjes deed hij goed, maar hij raakte snel overprikkeld in de groep. Tijdens de middagen werden er groepen samengevoegd

en dit was dus te druk voor Michael. Tijdens het buiten spelen was hij heel uitdagend naar andere kinderen. Michael kennende is de beste verdediging, ook tegen zijn angsten, altijd een aanval. Voor zover de kleuterjuf Michael observeerde zocht hij juist de kinderen eruit die er snel voor open stonden om met hem een conflict aan te gaan. Uiteindelijk ging hij een paar ochtenden naar school en de rest van de week kreeg hij werkjes mee om in het Internaat zelf te maken.

Toen Michael de kinderen in zijn paviljoen beter leerde kennen kon hij vaak samen met hen bezig zijn. Hij klaagde erover dat de kinderen buiten op het terrein “rot kinderen” waren. Buiten het tuinhok ging het daar ook vaak verkeerd. Hij begreep niet wat de reden was dat hij door de andere kinderen werd geschopt of op de grond werd gegooid. Het is voor Michael heel moeilijk om te zien wat voor effect zijn gedrag op anderen heeft.

Michael gaat weer naar huis

Op de dag dat wij hem weer gingen ophalen kreeg hij tijdens de terugrit opstandige buien. Hij wilde zijn autoriem niet vast maken en wilde niet blijven zitten. Meestal houdt dit voor de bestuurder in dat het autorijden wordt belemmerd. Hij had moeite met de verandering. Afscheid nemen houdt een verandering in en daar kan hij niet mee omgaan. Michael is in het behandelinternaat merkbaar een stuk hechting aangegaan. Hij vertelde dat hij door het afscheid zijn vriendje niet meer zou zien.

Wij werden uitgenodigd voor het evaluatiegesprek over de observatieperiode. Tijdens een gesprek met de maatschappelijk werker hebben wij aangegeven definitief te willen stoppen met Michael. Zij drukte ons op het hart dat een professioneel dit thuis ook niet met hem zou trekken.

Het evaluatiegesprek over de observatieperiode

Tijdens de observaties gedaan bij de opname werd duidelijk dat:

- Hij in het begin naar huis wilde
- Men bij Michael niet aantreft wat men bij kinderen aantreft met hechtingsstoornissen
- Michael niet hyperactief is
- Michael geen kat uit de boom kijker is
- Hij later handiger wordt in gedrag bijvoorbeeld naar kinderen toe

- Michael ver gaat in het opzoeken van grenzen van volwassenen
- Dat als er iets gebeurt hij zich weer snel herstelt
- Hij van het ene naar het andere fladdert, ongeconcentreerd is
- Hij in het begin grimassen maakt en hakkelt in een spelcontact
- Hij later in het spelcontact lief kan spelen en liedjes zingt

- Zijn mondmotoriek onrijp is
- Hij een zware ademhaling heeft (cara)
- Hij zich uitdagend en uitlokkend manifesteert
- Hij zich snel tekort voelt gedaan
- Hij na het spelen, waarbij hij van alles tevoorschijn heeft gehaald, grote monden geeft als hij moet opruimen

- Hij uit zichzelf moeilijk is
- Het opzoeken van dingen, het uitdagen en zijn agressie zijn ontstaan uit onrijpheid/ onveiligheid
Hier moet men een hele speciale pedagogische benadering op los laten
- Zijn opmerkingen dat hij dood wil, zijn depressiviteit, is zijn onvermogen om uit te voeren wat van hem gevraagd wordt. Hij voelt aan dat hij anders is dan anderen. Het loopt thuis bij zijn pleegouders mis en ook in het behandelinternaat. Hij voelt dat het niet alleen in zijn eigen pappa en mamma zit.
- Uitingen van “ik wil dood” nog wel 3 of 4 jaar kan duren. Hem zal duidelijk worden hoe moeilijk hij zelf is.
- Hij bij depressiviteit zich bewust van alles wordt
- Hij in een aantal opzichten heel rijp is
- Michael een Gilles de la Tourette type persoonlijkheid heeft
- Er bij Michael mogelijk een Tourette in ontwikkeling is
- Hij vocaal nogal wat overuren maakt, vooral gillen doet hij veel
- Michael qua drukte ongeveer 15 jongetjes in zicht heeft. Na een strakke structuur zullen er een paar af gaan, maar blijven er zeker nog 12 over.
- Het bij Michael van belang is hem flink te structureren en anderzijds heel liefdevol te zijn
- Michael na een structurerende behandeling beter af zal zijn in een gezinshuis

Mijn echtgenoot en ik hadden geen andere conclusie verwacht dan dat hij beter af zou zijn op een andere plaats waar hij goed begrepen en begeleid zou worden. De conclusie was dat hij opgenomen moest worden in het behandelinternaat. De afspraak was dat wij bereid waren om Michael tot aan de overplaatsing, in februari 2002 of zo veel eerder als mogelijk was, nog thuis te verzorgen. Voor zover ik Michael heb leren kennen zou een verplaatsing naar een andere tijdelijke plek voor hem heel moeilijk zijn geweest. Hier zou tegenover staan dat de TGV zou proberen om ons zo veel mogelijk te ontlasten voor een aantal weekenden en ons time-outs te geven.

Het werd ons duidelijk gemaakt dat dit eigenlijk een hele hoge uitzondering was om een kind met een korte wachtlijst in behandeling te nemen. Veel kinderen staan jaren op een wachtlijst. Er was wel sprake van een bijzondere situatie. Ook de time-outs die wij kregen behoorden tot deze hoge uitzondering.

Er werd afgesproken dat de voogd Michael na 2 of 3 weken zal gaan vertellen dat hij in het Behandelinternaat zal gaan wonen. Na een aantal dagen zou er volgens de kinder- en jeugdpsychiater bij Michael een opluchting kunnen komen dat hij weggaat.

Hoofdstuk 4 Het afscheid.

Oktober 2001 – januari 2002.

Zoals afgesproken kwam de voogdes van Michael thuis om hem te vertellen dat hij in het behandelinternaat zal gaan wonen. Wij hebben hem van tevoren verteld dat zijn voogd zou komen om hem iets te vertellen. Op het moment dat zij binnen kwam kroop Michael bij zijn pleegvader opschoot. Hij weet uit ervaring dat voogden niet altijd met een leuke boodschap komen. De mededeling gebeurde in een aantal korte zinnen: “Michael, hoe gaat het met jou? Ik kom je iets vertellen. Jij woont nu hier bij je pleegouders, maar je hebt meer nodig. Je gaat in het Internaat wonen waar je een poosje hebt gelogeed”. Michael begon heel hard te gillen: ik wil dit niet, ik wil dit niet.... Ik wil gewoon hier bij pappa en mamma blijven wonen. Terwijl hij aan het huilen was, voelde hij zijn pleegvader mee schudden. Michael reageerde even boos en riep: “lach me niet uit, pappa”. Hij verraadde hiermee zijn achterdocht, die hem vaak parten speelt. Hij keek omhoog naar het gezicht van zijn pleegvader en zei vol verbazing: “pappa, jij huilt ook!”. Ik kon mijn tranen nauwelijks bedwingen, maar ik heb dit toch gedaan. Michael wilde weten wanneer hij daar heen ging. Hij was bang dezelfde dag nog.

De voogdes ging direct hierna weg en wij hadden de moeilijke taak om Michael op te vangen. Wij legden hem uit dat hij met Sinterklaas nog bij ons zou zijn, ook nog met de Kerst en daarna ook nog met het vuurwerk van het nieuwe jaar. Vlak voor het Carnavalsfeest, zei ik, ben je waarschijnlijk al daar. Michael kon al redelijk omgaan met het begrip “tijd”. Wij hebben hem verteld dat hij in het Internaat regelmatig een weekend of een week zal gaan logeren om langzaam aan te kunnen wennen.

Michael vertelde dat het zijn grootste zorg was dat hij zijn eigen moeder niet meer zou zien. Hij wist dat het zeker een uur rijden was met de auto naar het Internaat. Zijn angst was dat zijn moeder hem niet zou kunnen bezoeken, omdat zij dit nooit uit zichzelf zou kunnen vinden. Zijn angst was zeker niet ongegrond. Zijn moeder kreeg na de overplaatsing van haar dochter Eunice vier keer een uitnodiging toegestuurd om kennis te maken met de nieuwe woonplek. Achteraf bleek dat ze er tegenop zag deze relatief korte afstand af te leggen. Ze wist niet waar het was, hoe ze er moest komen en wachtte uiteindelijk een tijd tot ze een familielid bereid vond haar te brengen.

Als het gezinsleven gewoon doorgaat is het moeilijk te bevatten dat ieder gezinslid een afscheid te wachten staat. Wij hebben geprobeerd om zo gewoon mogelijk te functioneren zoals anders. Wij wilden Michael niet laten afglijden in ons gezin. Hij heeft tot op het laatste moment van ons de strakke structuur gekregen die hij zo hard nodig heeft.

Bij iedere time-out werden wij allen weer herinnerd aan het afscheid dat er toch aan stond te komen. Als wij Michael voor een weekend wegbrachten zei hij meestal vlak voor het vertrek: “ik wil niet, ik wil niet.....”. Bij aankomst in het Internaat ging hij verschrikkelijk te keer, rende weg het terrein op. De eerste keer vonden wij hem terug in onze auto waar wij hem niet uit kregen.

Iedere time-out werd moeilijker voor Michael. Op vrijdagmiddag, vlak voor een time-out weekend, werd ik door zijn school gebeld. Michael was ziek geworden. Hij was hangerig op school, had buikloop, was astmatisch en had vermoedelijk ook verhoging. Hij bleef op de bank liggen in de klas en wilde niet meer mee doen aan een activiteit. Hij wilde dat zijn pleegmamma werd gebeld, die eerst moest informeren hoe het met hem ging. Na dit

telefoongesprek stapte hij van de bank af en ging mee doen met de andere kinderen. Ik ben hem op gaan halen. Thuis merkte ik dat hij last had van psychosomatische klachten. Hij vond dat hij zo ziek niet naar het Internaat kon. Ik moest het Internaat maar van hem afbellen.

Bij een volgend weekend vroeg hij of ik het Internaat wilde afbellen. Hij zei: “je belt gewoon op, mamma, en dan zeg je dat ik niet kom. Ik zei: “Michael, je weet dat het een afspraak is dat je af en toe een weekend naar het Internaat gaat en ze rekenen op jou”. Hij gaf als antwoord: “bel ze gewoon af en de volgende keer ook, anders blijven ze aan de gang!”

Bij de volgende time-out ging hij verder met onderhandelen. Pappa, bel ze af, dan zal ik dit weekend beter mijn best doen”. Niemand hoeft zich na deze opmerking nog af te vragen waar hij mee zat. Zijn onvermogen om zich in een gezin te voegen en te kunnen functioneren was hem duidelijk. Hij had geen andere mogelijkheid dan proberen hierover te onderhandelen.

Als Michael een weekend weg was konden wij thuis met de kinderen even op adem komen. Het viel mijn echtgenoot en mij op dat onze kinderen zo groot en zelfstandig waren geworden. Op zaterdag gingen we samen de boodschappen doen en na afloop ergens een kop koffie drinken. De kinderen bleven thuis en vermaakten zichzelf. Wij kregen niet alleen meer tijd voor onze kinderen, maar wij kregen ook weer tijd voor elkaar. Samen iets doen was er lange tijd niet meer van gekomen.

Geleidelijk aan gingen wij in de omgeving vertellen over het afscheid van Michael. In oktober kregen wij een fijne brief van een van onze vrienden, die op zijn manier probeerde ons een hart onder de riem te steken. [bijlage 2]

Voor Michael was het heel moeilijk om over het afscheid te praten. Meestal zei hij: “ik wil er niet over praten, want dan hoef ik er ook niet aan te denken”. Ik heb geprobeerd om het gesprek met hem hierover toch open te houden.

De buurvrouw confronteerde Michael met zijn afscheid bij ons en zijn nieuwe woonplek. Hij trok zich dan terug en vertelde dat hij het niet fijn vond om er over te praten. De opluchting, die er volgens de kinder- en jeugdpsychiater bij Michael zou komen als hij zou horen dat hij bij ons weggaat, herkende ik niet.

Zowel van pleegzorg, de TGV als van de omgeving kregen wij de vraag of wij hierna weer aan een ander pleegkind zouden beginnen.

Mijn scriptiebegeleidster, een therapeute, heeft mij ondersteund in deze gedachte en mij op het hart gedrukt dat het te vroeg is om na te denken over een ander pleegkind. Michael is zo lang bij ons geweest. Dit heeft een enorme indruk nagelaten in ons gezin. Wij zullen eerst onszelf en het evenwicht in het gezin weer moeten hervinden. De eigen kinderen hebben vaak de behoefte om te helpen en de bereidheid zichzelf hier voor een deel voor weg te cijferen. De eigen kinderen zullen eerst weer een stuk gevoed moeten worden in zorg en aandacht willen ze in staat zijn dit een volgende keer weer aan te gaan. Als je zelf als ouders een volgend eigen kind krijgt zit hier op zijn minst een jaar tussen met de laatst geborene. Er is tijd voor nodig om met de komst van het laatst geboren kind in het gezin een nieuw evenwicht te vinden. Daarna is er weer ruimte voor een volgende. Dit geldt ook voor het aannemen van een ander pleegkind.

Er werd ons gevraagd na te denken welke betekenis Michael en ons gezin in de toekomst voor elkaar nog kunnen hebben. Wat willen wij nog met Michael. Wij hebben hier heel wisselend over gedacht. Wij zullen voor hem als weekend pleeggezin kunnen gaan functioneren. Dit zou betekenen dat wij hem nog steeds de liefde kunnen geven. Wat wij ons ook realiseren is dat

iedere keer als wij hem ophalen wij hem zullen confronteren met datgene wat hij is kwijtgeraakt en waarschijnlijk nooit meer zal krijgen.

In een later gesprek kregen wij te horen dat wij Michael een aantal keren per jaar mogen bezoeken. Hij mag dan mee voor een uitje en een keer komen logeren. Belangrijk is dat hij begrijpt dat hij in het Internaat blijft wonen en dat niet de verwachting bij hem wordt gewekt dat hij misschien weer bij ons mag komen wonen. Hiervoor zullen de perioden tussen de bezoeken ruim genoeg moeten zijn. Wij mogen onze gedachten over dit voorstel laten gaan.

Voor de vakantie kregen wij te horen dat er begin januari een plaats was voor Michael. Wij vroegen ons af of wij nog iets op korte termijn voor Michael zouden kunnen betekenen. Het leek ons een idee om zijn zusje, die wij af en toe een keer gingen halen, weer een keer uit te nodigen bij ons thuis. Ook hebben wij een afspraak gemaakt met de pleegouders van Richenel, zodat wij met Michael daar een keer op bezoek konden gaan.

Met de Kerst is Michael voor een week naar het Internaat gegaan. Zijn reactie hierop was: “jullie gaan met vakantie zonder mij en ik moet naar het Internaat! Ik wil ook mee naar Zeeland om te zien hoe het vakantiehuisje eruit ziet”. Dit is een voorbeeld van een situatie die een aankomende scheiding voor mij voelbaar maakte.

Via de kerstkaarten hebben wij aan de verdere familie, vrienden en kennissen laten weten dat Michael ons gezin ging verlaten.

Nu de tijd van afscheid in zicht kwam ging ik mij steeds meer met het afwikkelen van praktische zaken bezig houden. Ik heb Michael van zwemles moeten afmelden. Ik vond het heel jammer dat hij zijn zwemlessen niet verder heeft kunnen volgen voor het behalen van zijn zwemdiploma. Ik was druk bezig met het merken van zijn kleding. Een poos hiervoor had ik etiketten laten maken met zijn naam erop. Deze bezigheden gaven mij het echte gevoel van het afscheid dat komen zou.

Het laatste weekend dat Michael bij ons was zijn wij op zondag met hem naar het pannenkoekenhuis gegaan. Achter het restaurant zijn skelterbanen, waar Michael altijd graag komt. Bij aankomst kreeg hij in de auto een uitbarsting. Ik vroeg mij af wat hem dwars zat. Uiteindelijk kwam het grote woord eruit. Zijn moeder had hem tijdens het laatste bezoek verteld dat zij aan het wachten is op een ander huis. Als zij deze gevonden heeft dan komt zij haar kinderen ophalen en dan gaat ze weer zelf voor hen zorgen. Ik zei: “Michael, je moeder, jij en je broertje en zusje willen dit vast heel graag. Ik kan dit heel goed begrijpen, maar het gebeurt niet, echt niet. Zijn moeder beloofde hem tijdens de bezoeken van alles. Hij raakte hierdoor van slag waardoor hij uitbarstingen kreeg.

In diezelfde week zijn wij een middag bij de pleegouders van zijn broertje op bezoek geweest. Zoals de eerste voogd van Michael aangaf is dit net zo’n type gezin als wij zijn. Ik zag dat de omgang tussen de twee broertjes goed ging. Richenel wilde graag dat Michael bij hem bleef logeren. Michael vond logeren wel een leuk idee, maar dan wel bij hem thuis. Het liefste wilde Michael dat zijn broertje bij ons kwam wonen. Ik zag twee kinderen die een hechting waren aangegaan met hun pleeggezin. Ik zag ook twee kinderen die door het meedraaien in een goed lopend gezin weer in staat waren om met elkaar om te gaan.

Dit in tegenstelling als hij samen is met zijn zusje. Als ik het zusje van Michael op bezoek heb dan lijkt het erop dat de kinderen terugvallen in de situatie zoals ze bij hun ouders hebben samengeleefd: elkaar schoppen, slaan, bijten en hard gillen als mogelijke communicatie die de kinderen toen onderling hadden.

Ik heb Michael verteld dat hij in het Internaat niet heel lang zal blijven. Na een poosje, zo vertelde ik, ga je waarschijnlijk naar een kleine woongroep dat veel op een gezin lijkt. Hij schudde zijn hoofd en zei: “nee mamma, hierna kom ik weer bij je terug”. Ik zei: “Michael, ik weet niet of dit kan”. Ik had het hier heel moeilijk mee, maar ik wist dat ik geen valse verwachtingen mocht wekken”.

Voor het definitieve vertrek stond Michael in de keuken en zei: “ik wil niet, ik wil niet. Ik ben hier net gewend en nu moet ik hier weg”.

Ondanks dat hij niet wilde wist hij dat hij niet kon blijven. Ik heb Michael de laatste tijd na een uitbarsting regelmatig gezegd: “Michael, wat er nu is gebeurd is veel te moeilijk voor mij, ik kan dit niet meer”. Hij zei: “pappa kan dit wel”. Ik gaf als antwoord dat dit voor pappa ook veel te moeilijk was en dat pappa hier heel erg moe van werd”.

Tijdens het intakegesprek, waarbij ook de jeugdpsychiater en de kinderpsycholoog aanwezig waren, vertelde hij dat hij bij pappa en mamma wilde blijven wonen. Ik merkte dat de psychiater heel direct op Michael reageerde. Hij zei: “je wilt graag bij je vader en moeder blijven wonen. Je zult wel gemerkt hebben dat het voor jou ook moeilijk is om in een gezin te wonen. Het gaat ook nog wel eens fout. Daarom is het beter voor je dat je nu bij ons komt wonen” Michael beaamde dit wel, maar keek toch wat verontwaardigd.

In het paviljoen hebben mijn echtgenoot en ik de kamer van Michael ingeruimd. Na een kop koffie kwam het echte afscheid. Wij liepen naar de bestelauto en Michael werd opgepakt door zijn mentor. Tijdens het afscheid deed Michael zijn armen wijd en riep: “Ik huil niet pappa, kijk maar, ik huil niet”.

Bij ieder tijdelijk afscheid was hij zo te keer gegaan. Deze keer wilde hij flink zijn. Flink ook om anderen te helpen niet zo verdrietig te worden. Ik herkende er weer dat jongetje in die tegen alle tegenslagen in zich sterk hield om te kunnen incasseren.

Hoofdstuk 5. Rouwverwerking

De eerste week voelde heel rustig en de tweede week ook nog, maar daarna was het de vraag: hoe gaan wij nu verder. We hadden een afspraak gemaakt om hem na vijf weken te bezoeken en ik had sterk de neiging om daar dan maar op te gaan wachten. Wij hadden met zijn allen nog geen nieuw evenwicht in ons gezin gevonden. Wij misten Michael in zoveel dingen zoals aan tafel, tijdens uitjes en dat lege kamertje. We waren gewend geweest om voor het slapen om beurten nog even bij hem te gaan kijken en dat ritueel was verdwenen. Het was heel stil thuis. Michael had iedere minuut van de dag wel de aandacht van een van ons gevuld.

Na het afscheid van Michael merkte ik dat zijn verblijf heel wat effecten bij ieder gezinslid heeft achtergelaten. Na ruim een week werd ik heel moe. Het zal mij niet verbazen dat ik de laatste tijd op adrenaline heb gedraaid. Ik heb drie weken lang aan een stuk door geslapen. Dit was voor mij de manier om mezelf weer te hervinden.

Vorig jaar in het voorjaar kreeg ik klachten over een zware druk in mijn hoofd en in mijn keel. Bij een bezoek aan de huisarts bleek dat ik een hele hoge bloeddruk had (200/ 120). Ik had nog nooit eerder in mijn leven een hoge bloeddruk gehad. Als ik mijn bloeddruk liet opnemen in het verleden ging het meestal om de vraag of hij niet te laag was. In de herfst ervoor was mijn bloeddruk nog in orde. (140/ 85). De huisarts zag een verband tussen de komst van Michael en mijn bloeddruk. Na het vertrek van Michael is mijn bloeddruk, met gebruik van medicijnen, weer stabiel (130/ 90). Mogelijk zal ik over een aantal maanden ook met de medicijnen kunnen stoppen. Zoveel heeft het verblijf van Michael mij blijkbaar gekost.

Langzaam aan ben ik wat dingen gaan doen thuis waar ik lange tijd niet meer aan toe gekomen was, zoals alle achterstallige post van bijna een meter hoog uitzoeken en opbergen. Ik ging de belastingpapieren uitzoeken en mij scriptie vorderde aanzienlijk. Ook heb ik veel aandacht aan mijn eigen kinderen moeten besteden om ze weer op de rails te zetten.

Door het verblijf van Michael zijn wij met een allen een stuk agressiever geworden in reageren. De kinderen waren de laatste tijd heel ongezeglijk, gaven snel een brutale mond, luisterden niet en gingen door alle grenzen heen. Als ik ze vroeg om hun kamer op te ruimen dan kreeg ik een grote mond en lieten ze alles liggen. Na verloop van tijd gingen de kinderen uit zichzelf hun spullen opruimen.

Mijn echtgenoot was ook heel moe en kreeg allerlei lichamelijke kwaaltjes, zoals darmklachten, rugpijn en was snel geïrriteerd. Ook hij heeft een poos een verhoogde bloeddruk gehad. Na een poosje ging hij allerlei klusjes doen waar hij niet meer aan toe was gekomen. Mijn echtgenoot is opnieuw het aquarium gaan inrichten en bedenkt nu om kastjes te gaan maken voor in het badkamer.

Het was oorspronkelijk zijn bedoeling geweest om van het grenen bed waarin Michael sliep een auto te maken. Wij hadden zelfs al een ontwerp ervoor gemaakt. Ook hadden wij met instemming van Michael de hoofdkleur roze bedacht, omdat dit zijn lievelingskleur is. Helaas is mijn echtgenoot tijdens het verblijf van Michael hier niet meer aan toegekomen.

Gezamenlijk doen wij als gezin ook veel meer. Mijn echtgenoot heeft samen met mijn zoon de inrichting van zijn kamer veranderd. Wij zijn een aantal keren met elkaar uit eten gegaan. Er vond een inhaalstrategie plaats van alles wat wij gemist hadden of waar wij niet meer aan toegekomen waren. Michael heeft ons gezin ontwricht. Hij was niet alleen een belemmering

in het uitvoeren van praktische dingen, maar ook in de onderlinge relaties tussen de gezinsleden. Wij zijn onderling in een andere verhouding tot elkaar komen te staan. De kinderen hebben ons als ouders ook op een andere manier leren kennen. Mijn zoon verweet zijn vader regelmatig dat hij meer voor Michael opkwam dan voor hem. Wij hebben als ouders ook karaktertrekken van onze kinderen gezien die wij nog niet van ze kenden. Mijn zoon liet zien dat hij zijn territorium afbakt als iemand over zijn grenzen gaat. Ik zag dat mijn zoon Michael grenzen aanleerde en structuur oplegde als hij dit nodig vond. Hierin lijkt hij dus erg op mij. Mijn dochter had haar manieren om Michael uit een negatief spiraal te halen en hem aan het spelen te krijgen. Ze had heel veel geduld met hem. Hierin lijkt ze precies op haar vader.

Michael blijft nog steeds in onze herinnering. Op dit moment werken wij aan het samenstellen van een fotoboek voor Michael over de periode dat hij bij ons heeft gewoond. Iedere keer komt Michael in gedachten bij ons boven. Aan tafel hoeft het eten niet meer met folie afgedekt te worden. Als wij een keer naar Mac Donald gaan dan mis ik hem, omdat hij altijd iets extra bij mij kwam bietsen. Als wij op de snelweg reden en Michael zag motoren dan wilde hij er altijd snel voorbij om er naar te kijken. Hij was gek van snelle motoren. Als we nu op de snelweg rijden en er zijn motoren dan zeggen we tegen elkaar: "Hier hadden wij van Michael al langs ontmoeten". Er zijn zoveel situaties die ons doorlopend aan Michael laten denken.

Een aantal hulpverleners willen graag nog een aantal nagesprekken om een terugblik te kunnen werpen, maar ook om ons gezin verder te begeleiden. De eerste tijd vonden wij onszelf hier nog niet fit en rijp voor. Zo langzamerhand komen de afspraken van de grond. Vorige week, vijf weken na zijn vertrek, hebben wij Michael voor de eerste keer bezocht. Hij was ontzettend blij met onze komst. Hij was gewoon blij, omdat er iemand naar hem kwam kijken. Hij sprong ieder om de nek en wilde meteen met ons mee om een uitje te maken. De bedoeling van het eerste bezoek was om hem in zijn nieuwe woonomgeving te bezoeken. Het zal hem eerst duidelijk moeten worden dat hij daar woont en niet meer bij ons. Een volgende keer mag hij wel een keer mee uit.

Hij zag allerlei nieuwe dingen aan ons. Hij zag dat mijn dochter een nieuw tasje had gekocht en nieuwe CD's bij zich had. Thuis kon Michael vaak narrig worden als een van de kinderen iets groots had gekocht waarvoor lang was gespaard. Hij voelde zich dan tekort gedaan.

Van de groepsleiding vernam ik dat Michael al vier nachten droog was. Ze zagen dit als een fantastisch resultaat van Michael. Ik heb Michael anders leren kennen. Als Michael een aantal nachten droog is gebleven dan is hij behoorlijk gestresst geraakt. Michael vertelde dat de week ervoor zijn moeder niet op bezoek was gekomen. De week na ons bezoek zou hij naar zijn echte woongroep gaan. In deze groep zal hij veel structuur gaan krijgen en wordt hij voorbereid op de kleinschalige leefgroep waar hij zal gaan opgroeien. Onze komst was voor hem toch ook weer heel spannend. Als Michael zich weer kan ontspannen dan laat hij al zijn urine los en drijft hij uit zijn bed. Dit patroon zie ik iedere keer weer terugkomen.

Volgens de groepsleiding is hij moeilijk en heeft hij het heel moeilijk. Hij heeft veel verdriet en huult regelmatig. Ook kan hij schoppen en slaan naar de andere kinderen in het paviljoen. Bij het vertrek vroeg hij: "wanneer komen jullie weer"? Bij het weggrijden wilde hij dat ik de deur van de auto nog even opendeed om iets te kunnen vertellen. Hij vertelde dat een ander jongetje in de groep met een sleutelhanger had geslingerd en hem hiermee per ongeluk tegen zijn hoofd had geraakt. Hierdoor was er een wondje ontstaan. Hij moest dit nog even kwijt aan mij, zoals hij dat altijd heeft gedaan.

Hoofdstuk 6. Hoe voegde Michael zich in ons gezin en wat betekende dit voor de andere gezinsleden

Michael voegde zich in het begin niet in als een aangepast kind. Hij liet meteen zien wie hij was. Aan de ene kant lief en aanhankelijk en aan de andere kant afstandelijk en zelfs agressief in zijn gedrag. Met de zinnen “houd je rotkop” en “blijf van mi (mij) af” probeerde hij als hij dit nodig vond anderen op afstand te houden.

Vanaf het begin was het voor Michael heel belangrijk om erbij te horen. Hij wilde deel uitmaken van het gezin alsof het nooit anders was geweest. Hij maakte dit bijvoorbeeld duidelijk door ons van het begin af aan pappa en mamma te noemen. Toen mijn zoon opmerkte dat hij zijn ouders wel snel “pappa en mamma” noemde reageerde hij als volgt: hij sloeg met zijn vuist tegen zijn borst en maakte zo duidelijk dat wij ook zijn pappa en mamma waren. Hij had een periode dat hij zichzelf Michael Muller noemde. Zijn eigen achternaam mocht niet door ons genoemd worden.

Hij wilde niets weten van alles wat met het woord “pleeg” te maken had. Hij wilde geen pleegkind genoemd worden. Wij waren niet zijn pleegouders, maar zijn ouders. Een of twee keer per jaar organiseert Jeugdzorg een dagje uit in een pretpark ergens in Nederland. Wij hebben Michael niet verteld dat wij een dagje uit gingen via Pleegzorg. Ik vermoed dat hij ontploft was als ik hem dit had verteld. Ik vertelde hem dat wij een dagje iets leuks gingen doen met z’n allen.

Erbij willen horen betekende voor Michael een spanningsveld tussen enerzijds mee willen draaien en onderdeel willen zijn van en anderzijds zijn eigen wil hebben, waarbij zijn oppositiedrag en zijn angsten hem parten speelden.

Michael voelde zich buitengesloten op een moment dat mijn kinderen samen iets gingen doen. Hij zei dan ook dat de andere twee samen waren en hij alleen was. Zowel mijn zoon als mijn dochter speelden regelmatig met hem of besteedden in ieder geval aandacht aan hem. Dat de andere kinderen iets samen wilden doen was voor hem moeilijk te begrijpen. Hij ging dan mopperen en klagen dat hij zo alleen was.

Michael had moeite met het verschil van behandeling naar leeftijd. Hij ging eerder naar bed dan de twee oudsten en hij kreeg ook minder zakgeld. Waar hij voornamelijk moeilijk over deed was als mijn kinderen iets hadden gekocht waarvoor zij hadden gespaard. Michael kreeg ook iedere week zakgeld en hij wilde hier ook iedere week iets voor kopen. Wat hij dan kocht was vaak dezelfde dag al kapot. Ik heb hem geleerd zijn geld te sparen, zodat hij iets kon kopen dat mooier en steviger was. Hiervoor moest hij wel geduld hebben. Als een van de andere kinderen iets had gekocht dan werd hij boos, omdat hij vond dat de anderen vaker iets mochten kopen dan hij. Ze hadden meer te besteden, want ze kregen meer zakgeld. Voor Michael was alles pas eerlijk als alles gelijk was. Hij probeerde het gezin te tiranniseren door gelijkheid af te dwingen. Hierdoor zou ieder kind niet krijgen wat hem/ haar toekwam en zou ieder moeten lijden onder die ene lijn van gelijkheid. Hij heeft moeten leren dat, naast hetgeen ze allen kregen, het belangrijk is dat ieder kind krijgt wat het nodig heeft en dat dit ook eerlijk en gelijk kan zijn.

Een voorbeeld: net zoals voor ieder kind was het voor Michael moeilijk om zich op alle momenten aan zijn dieet te houden. Aan het einde van een dagje uit in een pretpark gingen wij nog iets te drinken halen. Hij mag onder andere geen suiker en koemelk. Een cola light is vaak zijn favoriet, maar bij deze gelegenheid was het uitverkocht. Hij had een keuze uit appelsap, sinaasappelsap of spa blauw. Mijn kinderen wilden iets anders kiezen. Hij is

hierover verschrikkelijk te keer gegaan en er waren momenten waarop ik dit ook niet meer trok. Ik heb mijn kinderen iets gegeven dat Michael ook mocht hebben voor de lieve vrede. Ik realiseerde mij dat ik ook nog naar huis moest met Michael erbij in de auto.

Zodra Michael mijn kinderen ruzie hoorde maken of hij hoorde mijn echtgenoot en mij op elkaar mopperen dan kwam hij tussenbeide. Hij kwam op voor degene die volgens hem gerechtigheid verdiende en bemiddelde hierin. Hij had een afkeer van ruzie en probeerde op alle mogelijke manieren vrede te stichten. De partijen moesten het maar weer snel goedmaken met elkaar.

Ik heb hem geleerd dat hij niet tussen een ruzie van andere mensen in moet gaan staan. Ik legde hem uit dat hij dan deelgenoot wordt van de ruzie. Hij heeft ook geleerd om er tussenuit te blijven.

Het opkomen voor de zwakkere merkte ik ook aan hem als ik een boek voorlas. Iedere keer wilde hij dat ik hem het sprookje voorlas van het lelijke eendje. Na afloop werd hij verschrikkelijk boos op de andere dieren die het lelijke eendje isoleerden. Hij wilde die dieren in elkaar slaan.

De invloed van zijn oorspronkelijke gezin en cultuur.

Hij voegde zich in met zijn cultuur en zijn eigen gezin(systeem). Hij vertelde dat hij een heel bruin jongetje was, net zo bruin als zijn vader, moeder, broertje en zusje. Hij beschreef van alle gezinsleden wie het lichtste en het donkerste waren van huidskleur. Hij wilde in ons gezin net zo blank zijn als wij, mogelijk om er helemaal bij te willen horen.

Zijn ouders spraken een aparte taal dat hij zelf “engels” noemde. Als hij bij zijn moeder op bezoek was geweest dan vertelde hij wel eens dat hij met zijn ouders engels had gesproken. In ons gezin leerde hij een aardig woordje ABN en hij wist dat hij daarnaast ook nog een moedertaal had.

Michael zat op een middag televisie te kijken en ineens maakte hij de opmerking: “die mevrouw praat net zoals mijn eigen mamma”. Het was een donkere vrouw uit een andere cultuur en blijkbaar voelde hij even contact met zijn moeder en zijn eigen cultuur. Wat ik van Michael herkende uit zijn cultuur was dat hij gek was op kippenpoten en frietjes. Als je aan zijn kippenpoot kwam dan kwam je aan zijn ziel. Hij vroeg ook wel eens aan mij of ik voor hem kippenpootjes wilde maken uit de oven.

Michael kende een aantal Antilliaanse liedjes die hij vaak zong. Hij kon ritmisch dansen en was heel temperamentvol.

Iedere week had Michael belcontact met zijn zusje. Eunice belde het eerste jaar iedere week op een vaste avond rond dezelfde tijd. Voor Michael was het heel moeilijk om telefonisch contact te hebben. In het begin begon hij te huilen en vertelde hij dat hij zijn zusje wilde zien en niet horen. De telefoon was voor Michael een onbekend communicatiemiddel. Hij wilde haar vast kunnen pakken en met haar kunnen spelen. Hij weigerde ook regelmatig het telefoontje en zei dat hij daar geen zin in had. Wij probeerden hem te stimuleren om iets te vertellen. Toen hij op een avond weer weigerde de hoorn te pakken heb ik hem gevraagd zelf tegen zijn zusje te zeggen dat hij dit niet meer wilde. Als ze met elkaar communiceerden gebeurde dit in gilgeluiden. Ze gebruikten hierin verschillende toonhoogten om vervolgens weer reacties hiermee uit te lokken. Dit bleek voor hen een bekende manier om met elkaar te communiceren en elkaar te begrijpen. Voor de andere gezinsleden was dit minder leuk en zij werden hierdoor gestoord in hun bezigheden.

Wij kregen in ons gezin ook te maken met de pleeggezinnen waarin zijn zusje en broertje verbleven. Het pleeggezin van Richenel ontmoette ik regelmatig tijdens de maandelijkse bezoeken. Eunice verbleef twee keer per maand in een weekend pleeggezin, een alleenwonende mevrouw die een vriend heeft. Door het vieren van verjaardagen kwamen wij zo af en toe met elkaar in contact.

De moeder van Michael heeft een zus, met een volwassen dochter. Deze nicht heeft zich aangemeld om als pleeggezin te willen functioneren voor Eunice. Uiteindelijk functioneert zij nu als weekendpleeggezin voor Eunice. De nicht deelt nu Eunice samen met de andere weekendpleegmoeder. De tante en de nicht hebben te kennen gegeven om ook Richenel een middagje bij zich te willen hebben. Ik vraag mij af wat de reden is dat zij nooit om Michael vragen. Dit is een voorbeeld van mijn frustratie als pleegmoeder. Ook voor Michael is het heel belangrijk dat hij contact heeft met zijn familie en zijn eigen cultuur.

Grenzen en structuur.

Ik merkte dat hij bij ieder gezinslid de grenzen opzocht en hier heel ver in ging. Hij probeerde grenzen te verleggen door er doorheen te gaan of ging tussen relaties in zitten.

De plaatsingsbegeleider van pleegzorg maakte in het begin de inschatting dat hij een stuk warmte bij zijn pleegvader en pleegzus zou gaan vinden. Met mij zou hij nog wel eens iets te stellen krijgen, maar dat zou alleen maar goed voor hem zijn. Deze inschatting is heel juist geweest. Achteraf moet mij van het hart dat wij ook heel wat met Michael te stellen hebben gehad.

De relatie met de pleegmoeder

Ik was degene die hem vanaf zijn komst alle structuur gaf en hem begrensdde. Of hij mij ooit aardig zou gaan vinden wist ik niet. In ieder geval vond ik het belangrijk dat hij wist wie van ons beiden de baas was. Ik was zeker ook liefdevol, maar niet uit angst om door hem niet aardig gevonden te worden. Het was bij Michael heel moeilijk om hem structuur te geven en tegelijkertijd liefde. Liefde geven of leuk met hem bezig zijn ging altijd ten koste van de structuur. Hij zocht meteen weer de grens op om doorheen te gaan. Ik voelde het altijd als schipperen tussen die twee. Soms had ik het gevoel dat hij mij niet wilde, maar als ik even uit het zicht was dan ging hij mij zoeken. Enerzijds had hij iets afwijzends en anderzijds kon hij mij naar zich toe trekken. Hij accepteerde mij ook als de baas. Hij zei regelmatig: “mamma is de baas, niet pappa”. Zelfs als mijn echtgenoot een pak koekjes wilde openmaken dan vond Michael dat dit eerst even aan mamma gevraagd moest worden. Bij de andere gezinsleden kon hij fysiek geweld gebruiken, maar hij heeft mij nog nooit geschopt, geslagen of bespuugd. Ik had vaak het gevoel, ik weet niet of Michael dit ook zo voelde, dat wij veel op elkaar leken. Even temperamentvol en wij lieten beiden niet over ons lopen. Vrienden en bekenden beweerden dat hij heel sterk op mij gericht was.

Ik vond het leuk om samen met Michael te winkelen. Hij gaf mij dan een hand en samen gingen we een rij winkels langs waar ik boodschappen nodig had. Na afloop kon hij nog wel eens onderhandelen over wat we zouden gaan eten. Hij probeerde mij dan over te halen om frietjes te gaan halen in plaats van boerenkool klaar te maken. Ondanks de structuur voelde hij bij mij ruimte om te zeggen wat hij dacht. Als hij zijn zin niet kreeg dan riep hij bijvoorbeeld: lelijke toverheks. Hij kon ook heel attent zijn. Als hij zag dat ik aardappelen aan het schillen was ging hij een krant voor mij halen om te schillen in te doen. Hij hielp mij ook oude kranten op te ruimen.

De relatie met de pleegvader

De relatie die Michael met zijn pleegvader had was heel anders. Mijn echtgenoot deed in het begin zijn uiterste best om hem op zijn gemak te stellen. Hierdoor trok hij erg naar zijn pleegvader en probeerde als het even kon zijn structurerende pleegmoeder kwijt te raken. Structuur opleggen, zo heb ik gemerkt, is niet de sterkste kant van mijn echtgenoot. Hij legde Michael wel structuur op, maar hij had geen overwicht op hem. De taken werden hierdoor verdeeld. Mijn echtgenoot volgde mijn bevelen op wat er moest gebeuren en was de knuffelschoot voor Michael. Samen konden ze het heel gezellig hebben, zoals samen fietsen, stoeien, voetballen, timmeren en boodschappen doen. Michael liet ons zien dat hij een behoorlijk technisch inzicht heeft. Hij kan goed onthouden en kan zichzelf snel iets aanleren.

De relatie met de pleegzuster

Michael had met zijn pleegzus een speciale band. Zij was zijn “grote zus” bij wie hij bijvoorbeeld op schoot liggend met zijn duim in zijn mond televisie keek. Echt spelen deden ze niet samen. Zij kon hem bemoederen en Michael kon hiervan genieten. Mijn dochter ging wel eens op een vrije dag met Michael mee naar school en draaide daar dan een dagje mee. Mijn dochter heeft ook een andere kant en dat zijn momenteel haar puberbuien. Ze kan dan schreeuwen en tekeer gaan. Michael kon hier niet mee omgaan. Hij ging of mee opvoeden tot en met slaan of werd heel druk.

De relatie met de pleegbroer

Met mijn zoon had Michael een totaal andere band dan met mijn dochter. Hij zette zich af tegen mijn zoon en er was sprake van een concurrentiepositie. Michael probeerde bij binnenkomst de pikorde te bepalen. Mijn zoon werd, ook al stond hij even in de woonkamer, door Michael geschopt. Ik heb lang gezocht naar de oorzaak hiervan. Mijn zoon kan net zoals mijn dochter leuk met kleine kinderen omgaan. Ook op school is hij heel geliefd en heeft hij veel vrienden. In het begin reageerde mijn zoon er nauwelijks op, want het is zijn eer te na om een kleuter te schoppen. Na een aantal maanden werd mijn zoon er opstandig van en ging hij het terugdoen. Samen spelen deden ze wel. Mijn zoon heeft voor Michael van karton een ridderpak gemaakt. Ze gingen samen voetballen of met lego bouwen. Meestal legde mijn zoon hem een grens hierbij op: “ik doe dit alleen voor jou als jij je gedraagt”. Die twee hadden volgens mij een haat liefde verhouding. Mijn zoon heeft Michael ook het mein en het dein bijgebracht. Michael kwam in het begin overal aan en kwam ook in de kamer van mijn zoon. Hij nam hier dingen uit mee en vaak was het daarna kapot. Mijn zoon leerde Michael dat de drempel van zijn kamer de grens van betreden was en verder betreden was absoluut niet toegestaan. Michael kreeg wel eens iets van hem, maar dan werd er bijgezegd dat hij het gekregen had en het nu van hem was. Voor mijn zoon was het spettergedrag aan tafel van Michael een plaag. Hij was er vies van en reageerde panisch als Michael begon te praten als de schalen nog niet waren afgedekt. Michael deed zijn best om met zijn hand voor zijn mond te praten, maar de angst voor het gespetter bij mijn zoon bleef.

Tweedeling

Na een verblijf van een aantal maanden ontstonden er in huis twee partijen. Michael trok veel naar zijn pleegvader en pleegzus en dit werd de ene partij. Mijn zoon en ik werden de tweede

partij. Michael ging ook enerzijds tussen mijn echtgenoot en mij en anderzijds tussen mijn zoon en dochter inzitten. Iedereen kreeg ruzie met elkaar, vooral mijn echtgenoot en ik. Ik kan mij niet herinneren dat wij samen veel ruzie hadden, maar door de komst van Michael ontstond dit wel. Hij speelde ons vaak tegen elkaar uit. Mijn echtgenoot was bijvoorbeeld van mening dat ik Michael anders aanpakte als hij zich misdroeg dan mijn eigen kinderen. Hij miste de escalerende stappen die altijd werden genomen. Als Michael door alle grenzen heen ging dan zette ik hem meteen op zijn kamer om af te koelen. Van iedere escalerende stap werd hij alleen maar drukker. Hij kreeg naar mijn gevoel niet meteen de zwaarste straf, maar datgene wat hij nodig had: rust en weinig prikkels om weer bij te kunnen komen.

Niet kunnen terugvallen op anderen

Door het verergeren van de uitbarstingen van Michael was ik verplicht altijd thuis te blijven. Ik was degene die zijn uitbarstingen opving en Michael verder hiermee hielp. Mijn echtgenoot kon dit absoluut niet aan. Dit betekende voor mij dat ik in een isolement terecht kwam. Ik kon nergens meer heen. Ik had zo graag bij de opleiding een weekend aan een workshop mee willen doen. Helaas ging dit niet. Een avond naar mijn vriendin toe was heel ook moeilijk. Regelmatig belde mijn echtgenoot dan op wat hij nu weer met Michael aan moest vangen.

Mijn echtgenoot en ik konden ook samen niet meer een avond uit. Het was niet verantwoord om een oppas in te huren. Wij konden een scholier van 16 jaar niet achterlaten met een jongetje die uitbarstingen kon krijgen. Michael accepteerde het ook niet als wij weg waren. Het was niet mogelijk om Michael uit te besteden. Ik kan mij nog herinneren dat er in de cursus werd gevraagd of wij in ons eigen netwerk een gezin hadden die eventueel ons pleegkind in geval van nood zou kunnen opvangen. Wij hebben een behoorlijke kennissenkring, maar ik zou hem niet durven uitbesteden. Wij hebben o.a. kennissen van 55+ die zeker bereid zijn even te helpen of een kind een nacht op te vangen. Ik had er niet aan moeten denken om Michael daar uit te besteden. Dit echtpaar had zich geen raad geweten als hij een uitbarsting had gekregen en zeker niet als hij daarbij dingen ging slopen.

Mijn echtgenoot heeft een baan waarvoor hij een aantal keren per jaar naar het buitenland moet. Hij heeft deze reizen uitgesteld, omdat hij er naar zijn gevoel niet met een gerust hart naar toe kon gaan. Ik had het volgens hem perfect gedraaid zo'n week, maar hij wist ook hoe onvoorspelbaar Michael kon zijn in zijn gedrag.

Samenvatting invoegen

Michael probeerde op zijn manier zijn best te doen om zich in te voegen in ons gezin. Het invoegen in ons gezin kon hij maar heel beperkt. Wij moesten ons om hem heen voegen en wij leefden maar zo'n beetje om hem heen.

Als ik samenvat wat zo moeilijk was met Michael in ons gezin dan is dit het volgende:

- Enerzijds zijn woede uitbarstingen en anderzijds het onbegrensd en ongeremd zijn. De combinatie van dit maakt het verblijf van Michael onleefbaar en onhoudbaar in een gezin. Ook gingen de uitbarstingen ten koste van de eigen kinderen.
- Het ontbreken van een back-up. Er was geen mogelijkheid aanwezig om ons te ontlasten door bijvoorbeeld Michael in een weekendpleeggezin of bij familie te plaatsen.
- Hij blokkeerde veel leuke dingen in ons gezin of blokkeerde datgene wat een gezin draaiende houdt. De ene keer was zijn oppositionele gedrag de oorzaak hiervan en de andere keer zijn uitbarstingen. Ook kon zijn oppositionele gedrag doorschieten in een uitbarsting.

Hoofdstuk 7. Ziektebeeld

Het syndroom van Gilles de la Tourette

Vanaf het moment dat ik vernam dat er bij Michael mogelijk het syndroom Gilles de la Tourette aan het ontwikkelen is heb ik zoveel mogelijk getracht mij in de materie te verdiepen. Op Internet trof ik veel informatie aan van de Vlaamse Vereniging Gilles de la Tourette. [8]

Vanuit de opleiding kan ik mij herinneren dat er tijdens het College “omgaan met mensen met een persoonlijkheidsstoornis” zijdelings werd ingegaan op het syndroom van Gilles de la Tourette. Er werd verteld dat het mogelijk is dat mensen die lijden aan dit syndroom een dwangmatige persoonlijkheidsstoornis (OCS) kunnen gaan ontwikkelen.

Volgens deze Vlaamse Vereniging wordt dit syndroom gekenmerkt door ongewenste bewegingen en geluiden die men tics noemt. Wanneer er minstens twee motorische en een vocale tic (niet noodzakelijk tegelijkertijd) optreden en dit gedurende een periode van minstens een jaar, dan spreekt men van Tourette. De eerste verschijnselen van het syndroom manifesteren zich meestal rond de leeftijd van zes tot zeven jaar, soms ook later, maar altijd voor het 21ste levensjaar. In de meeste situaties is dit erfelijk.

Dit syndroom kan ook samengaan met aanverwante stoornissen, zoals:

- Concentratiestoornissen in combinatie met hyperactiviteit (ADHD)
- Drang- en dwanghandelingen en merkwaardige rituelen (OCS)
- Ontwikkelingsstoornissen of contact- en relatieproblemen (PDD-NOS)

Tijdens het lezen van deze informatie herkende ik veel van Michael hierin, zoals:

- Overbeweeglijkheid in ieder geval vanaf zijn derde levensjaar. In het eerste Internaat waar Michael vanaf zijn derde jaar geplaatst werd bleek hij al heel beweeglijk. Het heeft de groepsleiders een aantal maanden inzet gekost om Michael even op de bank bij de andere kinderen van de groep te laten zitten.
- Angsten
- Scheidingsangst, geen afscheid kunnen nemen
- Stotteren
- Concentratieproblemen
- Michael is heel gevoelig. Hij voelt een bepaalde sfeer aan in huis. Michael was vaak met een schuldvraag bezig. Is het mijn schuld dat de andere kinderen ruzie maken? Ik legde hem meestal in het kort uit wat er speelde en dat dit niet door hem kwam
- Hij kon een dwanggedachte hebben, bijv. “Ik wil naar de speelgoedwinkel en ik wil daar perse iets kopen”. Hij wilde kopen om te kunnen kopen. Als hij niets had kunnen kopen dan kreeg hij buiten een woedeaanval.
- Het is moeilijk voor hem om “nee” te verdragen. Hij wil zijn zin doordrijven.
- Woedeaanvallen
- Een goed ontwikkeld geweten. Hij vertelt het als hij iets gedaan heeft. Vaak al voordat ik het ontdekt heb. Hij vertelt het, omdat hij het zo erg vindt als ik boos op hem word.
- Een time-out zou volgens de informatie geen juiste aanpak zijn bij kinderen met een Tourette. Bij Michael hielp een time-out juist goed om rustig te worden en niet

overprikkeld te raken van een gebeurtenis. Ik vertelde hem erbij dat het geen straf was, maar voor hem een goede manier om rustig te worden.

- Moeilijk gedrag aan tafel.
- voedselallergieën
- had er bijvoorbeeld moeite mee over te schakelen van een korte broek in de zomer naar een lange broek in de winter
- tics: schoudertrekkingen, grimassen van het gelaat, scheel kijken met de ogen, tongklakken, meerdere keren herhalen van zinnen van anderen, grof zijn in taalgebruik, een muurtje beetpakken en dan een lange tijd van het ene op het andere heen springen
- de tics kwamen voornamelijk voor tijdens vakantieperiodes en periodes met spanning
- tijdens het inslapen allerlei vreemde bewegingen met de armen en benen maken, hierbij het hoofd naar verschillende kanten bewegen en geluiden erbij maken
- anderen teveel aanraken m.n. heel hard op billen slaan van andere gezinsleden
- achterdochtig
- huisdier plagen
- steeds op dezelfde plaats aan tafel of bij de televisie willen zitten. Een stoel in de hoek bij de televisie was zijn plek. Als een van onze kinderen op zijn stoel ging zitten dan vloog hij ze aan.
- Altijd uit dezelfde kleur beker willen drinken
- Aan tafel had hij soms merkwaardig gedrag. Michael gaf vaak aan dat hij de behoefte had om met een mes of vork in zijn neusgaten, zijn oren, ogen of in zijn gebit te willen boren.

De Vlaamse Vereniging Gilles de la Tourette geeft uitgebreide informatie over dit syndroom en reikt hierbij veel praktische tips aan hoe men om kan gaan met deze kinderen.

Zowel de hulpverleners als ik hadden in het begin de veronderstelling dat veel kenmerken bij Michael, zoals zijn agressieve buien en angsten voortkwamen uit zijn verleden. Ik zie nu enige overlap van kenmerken tussen het syndroom van Gilles de la Tourette en het Posttraumatisch Stresssyndroom, zoals:

- Angst
- Woede uitbarstingen
- Depressiviteit
- Gespannenheid
- Momenten van hyperactiviteit

Op het moment dat Michael bij ons kwam leek hij in gedrag veel op een volwassene die een Borderline Persoonlijkheidsstoornis heeft ontwikkeld. Het is voor mij als leek nog steeds mijn angst dat zich dit bij Michael zal gaan ontwikkelen.

Volgens de kinder- en jeugdpsychiater lopen kinderen met de stoornis Gilles de la Tourette de kans om een Antisociale Persoonlijkheidsstoornis te ontwikkelen. Kinderen met de stoornis PDD-NOS lopen een kans om een Borderline Persoonlijkheidsstoornis te ontwikkelen. Michael zal in het behandelintenaat goed worden begeleid om te voorkomen dat hij een Persoonlijkheidsstoornis zal gaan ontwikkelen.

Hoofdstuk 8. Het hulpverleners circuit.

Met welke hulpverleners kregen wij te maken? Hoe vaak vonden deze gesprekken plaats, waarvoor vonden deze gesprekken plaats, op welke wijze en op welke locatie.

De hulpverleners van pleegzorg:

De maatschappelijk werker tijdens het eerste huisbezoek

Hoe vaak : Eenmalig
Waarvoor : Zij nam de eerste screening af
Zij beoordeelt of mijn echtgenoot en ik door konden gaan naar de stappencursus als aspirant-pleegouders
Hoe : Via een vaste vragenlijst
Via open vragen
Ze vroeg toestemming om even met de eigen kinderen te mogen praten
Locatie : Thuis

De twee maatschappelijk werkers die de stappencursus gaven

Hoe vaak : Een wekelijkse cursus gedurende een maandag
Waarvoor : Mijn echtgenoot en mij te screenen
Het afleggen van een huisbezoek
Hoe : via een groepsgewijze voorbereiding
Via open speltechnieken in de groep
Gesprekken tussen de cursisten
Een profielschets die iedere cursist, onafhankelijk van de partner, in moet vullen
Locatie : Bij een instelling

De plaatsingsbegeleider

Wanneer : In het begin een keer per 6 weken
Na drie maanden een keer per twee weken
Waarvoor : Samen een pleegzorgplan opstellen
Praten over het verloop van de plaatsing, door counseling
Praktische zaken regelen
Hoe : Thuis
Samen met ons in teamverband bij instellingen

De vervanger van de plaatsingsbegeleider i.v.m. langdurige ziekte

Hoe vaak : Een keer per twee weken
Waarvoor : Continuïteit van de begeleiding tijdens deze plaatsing te waarborgen
Locatie : Thuis

De hulpverleners van jeugdzorg:

De eerste voogd van Michael

- Hoe vaak : Een aantal keren per jaar en in urgente situaties
Waarvoor : Hij heeft Michael geplaatst
Regelde de bezoekenregelingen
Zorgde voor een paspoort
Volgde de ontwikkelingen van Michael nauwlettend
Kwam met de juiste deskundigen op bezoek in crisissituaties
Verleende toestemming aan ons voor een bepaald schooltype
Behartigde nog veel meer belangen van Michael
Hoe : Via een gesprek, vaak in bijzijn van meerdere hulpverleners
Locatie : Huisbezoek
Via telefonisch contact

De tweede voogd van Michael

- Hoe vaak : Een aantal keren per jaar en in urgente situaties
Waarvoor : Zij kwam middenin de aanvraagprocedure voor begeleiding van de
Therapeutische gezinsverpleging
Zij was samen met ons ook aanwezig tijdens het intakegesprek bij de
therapeutische gezinsverpleging (TGV)
Overleg over de frequentie van de bezoekenregeling en de locatie ervan
Zeer actief in de begeleiding van de crisis na de zomervakantie
Begeleidende gesprekken voor en na de opname van Michael
Hoe : Huisbezoek
Locatie : Bij de instelling
Telefonisch

De gedragswetenschapper

- Hoe vaak : Eenmalig
Waarvoor : Om na de eerste crisis ons observatieverslag door te spreken
ervoor zorgdragen dat er gespecialiseerde begeleiding komt

De maatschappelijk werkster die de familiebezoeken begeleidde

- Hoe vaak : Een keer per maand
Waarvoor : Zat bij de kinderen en hun biologische ouders tijdens het bezoek
Gaf feedback over het bezoek aan de pleegouders
Locatie : Het eerste Internaat waar Michael woonde

De hulpverleners van het Internaat waar Michael woonde:

Zijn mentor

- Wanneer : Bijna wekelijks gedurende 3 maanden
Waarvoor : Bij de kennismaking van Michael
Voor de begeleiding van de gewenningsperiode en plaatsing
Locatie : Thuis en in de instelling

Het hoofd van de groepsleiders

Wanneer : Wekelijks in de gewenningsperiode
Waarvoor : Om het verloop van de plaatsing door te praten
Handvatten aan te reiken om met Michael om te gaan
Locatie : In de instelling

De groepsleiders

Wanneer : Wekelijks in de gewenningsperiode
Waarvoor : Praktische zaken: de ontvangst, overhandigen van de kledingtas
Gesprekken over het verloop van de plaatsing

De hulpverleners van het eerste medisch kleuterdagverblijf (MKD), op het terrein van het internaat:**De orthopedagoog**

Wanneer : Eenmalig
Waarvoor : Voor een kennismakingsgesprek
Welke vorm van onderwijs is geschikt voor het komende schooljaar
Hoe zij Michael ervoer
Hoe : Op school

De maatschappelijk werkster

Zie orthopedagoog

De groepsleiders

Wanneer : Eenmalig
Waarvoor : Inzicht geven hoe hij in zijn klasje functioneerde
Een thuisbezoek brengen
Hoe : Thuis
Op school

De hulpverleners van het tweede medisch kleuterdagverblijf:**De orthopedagoog**

Hoe vaak : Geen direct contact
Waarvoor : Ontving onze observatieverslagen

De maatschappelijk werkster

Hoe vaak : Een keer per 3 maanden
Waarvoor : Samen met de groepsleidster praten over zijn functioneren in de klas de afgelopen tijd
Overleggen aan welke gebieden de komende maanden aandacht besteed zal moeten worden
Evalueren hoe het thuis gaat
In een moeilijke periode belde ze nog even op om ons een hart onder de riem te steken
Locatie : De school

De schoolarts

Hoe vaak : Twee keer per schooljaar
Waarvoor : Medisch onderzoek
Aspecten van de plaatsing doorspreken
Locatie : Op school

De groepsleiders

Hoe vaak : Dagelijks contact
Waarvoor : Om elkaar dagelijks op de hoogte te houden van de gebeurtenissen, thuis en op school. Dit gaat via een schriftje
Hierin wisselen we bijv. ideeën uit van een aanpak, dat effect heeft. Ook vermeldde wij zijn gedrag en stemmingen.
Tijdens activiteiten programma's op school
Huisbezoeken om kennis te maken met zijn thuis

De hulpverleners van de telefonische Hulpdienst.

Hoe vaak : Twee keer tijdens de plaatsing
Waarvoor : Wij wilden na de Pasen onze plaatsingsbegeleider bereiken om acute hulp te krijgen voor zijn ongeremde en onbegrensde gedrag.
Locatie : Thuis

De hulpverleners van de Therapeutische gezinsverpleging (T.G.V.)**De maatschappelijk werker**

Hoe vaak : Een keer per twee weken
Waarvoor : Begeleiden van het gezin in plaats van de plaatsingsbegeleider van pleegzorg
Opbouwen van een beeld van Michael
Gegevens inventariseren van zijn achtergrond
Ze zorgde voor de contacten tussen de pleegouders en de jeugdpsychiater
Ze was aanwezig tijdens de gesprekken tussen de pleegouders en de jeugdpsychiater
Locatie : Thuis en in de instelling

De vervanger van de maatschappelijk werker

Hoe vaak : Een aantal weken tijdens vakantie
Waarvoor : Zorgdragen dat de begeleiding die zojuist was gestart doorliep
Wij konden een beroep op haar doen in geval van nood
Locatie : Thuis

De jeugdpsychiater

Hoe vaak : Een aantal keren
Waarvoor : Om Michael te kunnen observeren
Een intakegesprek met het team van deskundigen
Gesprekken over de medicatie en de verdere begeleiding hierin
Hoe : Via individuele gesprekken, intakegesprek en (telefonische) gesprekken
Locatie : In de instelling

De hulpverleners van het orthopedagogisch internaat:

De kinderpsycholoog

Hoe vaak	:	Een aantal keren tijdens de opnamen
Waarvoor	:	Om het doel van de opname door te spreken Een beeld te geven van zijn probleemgedrag thuis Een schets te geven van zijn achtergrond De observatieverslagen te overleggen
Hoe	:	Via teamgesprekken, individuele gesprekken en telefonische gesprekken
Locatie	:	In de instelling

De jeugdpsychiater

Toevallig is de jeugdpsychiater van de TGV dezelfde als de jeugdpsychiater van het behandel instituut.

Hoe vaak	:	Eenmalig
Waarvoor	:	Evaluatie over de bevindingen tijdens de opname
Hoe	:	In een teambespreking
Locatie	:	In de instelling

De mentor

Hoe vaak	:	Een aantal keren
Waarvoor	:	Voor een bespreking Praten over het functioneren in de groep en thuis Regelen van praktische zaken
Hoe	:	Via een teambespreking en telefonische gesprekken
Locatie	:	In de instelling

De groepsleiders

Hoe vaak	:	Een aantal keren
Waarvoor	:	Voor een aantal praktische zaken Een dieet doorspreken
Hoe	:	In de groep zelf Via een telefonisch gesprek
Locatie	:	In de instelling

De hulpverleners van het Orthopedagogisch Internaat, waar het zusje van Michael woont:

De mentor

Hoe vaak	:	Een aantal keren per jaar
Waarvoor	:	Afspraak maken voor een speeluurtje, bij mij thuis of in het tehuis
Hoe	:	Telefonisch contact
Locatie	:	Thuis en in de instelling

De groepsleiders

Hoe vaak : Een aantal keren per jaar
Waarvoor : Voor het uitvoeren van de afspraak
Nabespreken hoe het gegaan is
Hoe : In een gesprek
Locatie : In de instelling

De hulpverleners in de medische hoek:

De huisarts

Hoe vaak : Een aantal keren per jaar
Waarvoor : Medische klachten en medicijnen
Een beeld geven hoe het met Michael en de rest van het gezin gaat

De orthomoleculair arts

Hoe vaak : In het begin een keer per twee maanden
Waarvoor : Dieetvoorschrift in verband met voedselallergieën
Lichamelijk en geestelijke malaise
Hoe : Op consult
Locatie : Bij de arts

De intensiteit van de begeleiding

Het afgelopen jaar zijn mijn echtgenoot en ik geconfronteerd geweest met een lange rij van hulpverleners. Veel hulpverleners waren vergaand gespecialiseerd in een vakgebied, waardoor voor de complexe situatie van Michael meerdere hulpverleners tegelijk nodig waren.

Van ons werd als pleegouders verwacht dat wij ons open opstelden. Wij hebben onze zwakke plekken aangegeven en gepraat over dingen waar wij moeite mee hadden. In de gesprekken ging het voor een deel over onze emoties. Deze gesprekken zijn dus intiem en zeer intensief voor de pleegouders. Met andere woorden: deze gesprekken kosten de pleegouders heel veel energie.

De consequentie van deze gesprekken is dat ze niet te lang mogen duren (max. 45 minuten). Mijn ervaring is dat een aantal hulpverleners deze grens voor de pleegouders niet bewaken en vaak te lang, soms wel 2 uren, thuis op huisbezoek zijn. Deze gesprekken zorgden voor een stuk extra overbelasting, naast de overbelasting die Michael veroorzaakte. De totale overbelasting uitte zich bij ons in vermoeidheid en stressklachten.

Ik heb ervaren dat als sommige hulpverleners emoties los maakten bij ons zij niet wisten hoe ze hier dan mee om moesten gaan. Zij waren niet in staat ons hierin op te vangen. Ik kreeg ook wel te maken met een hulpverlener, die door het maken van een aantal opmerkingen liet blijken dat deze zich voelde aangevallen in zijn/ haar deskundigheid.

Soms moesten we problemen oplossen, waar de hulpverlening zelf geen oplossing voor had. Dit legde een te zware verantwoording bij de pleegouders, bijvoorbeeld:

- De begeleiding van de familiebezoeken vond in het begin plaats in het eerste MKD op het terrein van het internaat waar Michael heeft gewoond. De begeleiding werd gedaan door een maatschappelijk werkster die een koordje om haar nek droeg met een drukbel. De pleegouders werden door haar ontvangen en verder door haar begeleid. Vanaf het moment dat het zusje van Michael ging verhuizen werden de familiebezoeken gehouden bij Jeugdzorg zelf. De bezoeken werden voor de broertjes verminderd van een keer per maand naar een keer per twee maanden. De ene maand het zusje samen met het ene broertje en de andere maand het zusje met het andere broertje. De bezoeken werden daar niet begeleid, omdat ze hier niemand voor konden vinden. De pleegmoeder van Richenel en ik kregen te horen dat wij er zelf maar bij moesten gaan zitten. Ons werd gevraagd er voor te zorgen dat het bezoek goed verliep.
- Ik heb zelf aangeboden, als de bezoeken in ons dorp of op het MKD zouden plaatsvinden, dat ik bereid was het zusje van Michael even op te halen en weer thuis te brengen. Vervolgens werd de bezoeksregeling op een moeilijk te bereiken adres in de binnenstad geregeld, maar werd er toch nog verwacht dat ik ook dan het zusje mee zou nemen. Wat ik niet wist was dat deze kinderen zulke gedragsproblemen hadden dat ze samen niet achter in de auto konden zitten. En zeker niet tijdens een lange rit naar Jeugdzorg in een grote stad.
Na de zomervakantie was Michael zo moeilijk dat ik het niet aandurfde om met hem en ook nog zijn zusje erbij te chauffeur. Het is mijn verantwoordelijkheid dat Michael op tijd op familiebezoek verschijnt. Ik werd ook op deze verantwoordelijkheid gewezen. Ik heb verteld dat ik tijdens het chauffeur verantwoordelijk ben voor vier kinderen. Mijn pleegzoon, zijn zusje en mijn twee eigen kinderen die ik thuis moet laten. Als er iets gebeurt draag ik hiervoor de verantwoording. Ik heb moeten uitleggen dat ik de verantwoordelijkheid van het chauffeur met Michael en zijn zusje samen niet kon en niet wilde dragen.

Ik merkte dat er van de hulpverleners ook veel wordt verwacht. De voogdes van Michael heeft wegens omstandigheden een keer op haar vrije middag de kinderen naar het familiebezoek gereden.

Hoofdstuk 9. Waarom deze matching?

Wat zijn wij voor een gezin?

Volgens de screening van pleegzorg wordt ons gezin omschreven als een intellectueel gezin. Hiernaast hebben wij ook wat alternatieve trekken, milieu bewust en sociaal bewogen. Gemak dient de mens en zeker voor wat betreft de inrichting van het huis. Gebruiksvoorwerpen hebben een praktische waarde en moeten tegen een stootje kunnen.

Wij vormen een open gezin. De sfeer wordt omschreven als informeel met ruimte voor ieder individu. Er is contact met vrienden, buurt en familie. Er wordt veel samen ondernomen, buiten werk/ studie en sport wordt alles samen gedaan.

Mijn echtgenoot is academisch gevormd en werkt op hoog gekwalificeerd universitair niveau bij het bedrijfsleven. Ik wordt omschreven als een pleegmoeder die op intellectueel niveau al behoorlijk bezig is.

Mijn dochter heeft als karaktereigenschappen dat zij sociaal, hulpvaardig en creatief is en gek op kleine kinderen. Ze kan ook dominant en jaloers zijn, afwisselend puberend en kinderlijk. Ze houdt van gezelligheid en heeft een duidelijke eigen mening. Als oudste heeft ze de neiging te willen moederen.

Mijn zoon heeft als karaktereigenschappen dat hij sociaal, serieus en temperamentvol is, soms wat moeite heeft met zijn eigen gevoelens, geliefd bij vrienden, een geestelijk rijp kind. Hij heeft manieren gevonden om het overheersende, moederende gedrag van zijn zus te bestrijden.

Een aandachtspunt voor invoeging van een pleegkind in ons gezin is dat het pleegkind zich niet dom mag gaan voelen. Onze kinderen zijn voorlijk en dat zou bij een pleegkind die moeilijk leert of een achterstand heeft opgelopen in zijn ontwikkeling tot moeilijkheden kunnen leiden.

Wat had Michael nodig?

Michael, zo werd gezegd, is een kind die veel ruimte en structuur nodig heeft. We hebben een woning met veel leefruimte en een grote tuin. Daarnaast bieden wij de kinderen een structuur waardoor zij weten waar zij aan toe zijn. Iedere dag weten de kinderen op tijd en uur wat er van ze verwacht wordt. We hebben een aantal duidelijke huisregels waaronder de bedtijden voor de kinderen, vaste dagen en tijden dat ze in bad gaan, eigen spullen opruimen, op welke manier ruimtes voor een ander achtergelaten worden en respect voor elkaar.

Toen Michael eenmaal bij ons in huis was merkte ik dat ons gezin nog een andere betekenis voor hem had. Michael komt uit een gezin waarin veel geweld en agressie werd gebruikt. Hij leefde in een machocultuur, waarin sterk en stoer zijn voor de man van groot belang is.

Hij kwam in een pleeggezin waar de pleegvader en pleegmoeder samenleven op basis van gelijkwaardigheid. Een pleegvader, een rustige teruggetrokken man, die leuke dingen met de kinderen doet en niet geïnteresseerd is in spierballen, agressie en geweld.

Michael kreeg bij ons het tegenoverstelde aangeboden van wat hij thuis gewend was geweest. Hij zou hier vast dingen van op gaan pikken. Dit andere beeld zou hem later verder kunnen helpen voor het opbouwen van een eigen toekomst.

In het begin van zijn komst heb ik mij wel afgevraagd of de matching wel een juiste is geweest. Achteraf zie ik dat wij vanaf het begin al tegen problemen zijn aangelopen. Uiteindelijk bleek hij een stoornis te hebben. Een kind met deze stoornis past in geen enkel pleeggezin. Er is volgens mij geen sprake van een verkeerde matching. Zoiets kan gebeuren.

Hoofdstuk 10. Wat was mijn rol als psychosociaal werkende

Een aantal hulpverleners in de Jeugdzorg merkten op dat ik door het volgen van deze opleiding als pleegmoeder in een dubbelrol terecht kwam. Ik zie mijn functioneren als pleegmoeder en als psychosociaal werkende niet als twee gescheiden rollen. Al hetgeen ik heb geleerd is geïntegreerd in mijn persoonlijkheid, waardoor ik een andere, bredere blik naar mijn omgeving heb gekregen. Ik kijk nu met andere ogen naar mijn medemens, waarbij ik besef dat mijn persoonlijkheid gevuld en gevoed met deze kennis niet meer dezelfde is als voorheen.

Ik kan mij herinneren dat mij bij het eerste MKD werd gevraagd na te denken over de schoolkeuze van Michael. Een poos ervoor bleek uit een test dat hij naar het gewone basisonderwijs kon gaan. Ik heb aangegeven aan welke punten bij Michael eerst gewerkt zou moeten worden om hem in het basisonderwijs te laten functioneren. Betreffende vroeg wat ik zelf voor opleiding hierin had gevolgd. Ik vertelde dat ik hier geen opleiding in heb gevolgd, maar dat ik wel gekeken heb hoe hij in een speeltuintje functioneert. Betreffende vertelde dat zij dezelfde punten op haar lijstje had staan en er werk van zou maken om Michael in een grotere groep van een ander MKD te plaatsen met meer mogelijkheden voor ontplooiing.

Door Michael goed te observeren was ik in staat na ongeveer drie maanden een verslag te maken over de gemoedstoestand van hem in de tijd. Hierna heb ik de juiste hulpverleners erbij gehaald en gevraagd om een diagnose en behandeling van Michael.

Ik heb kunnen bepalen welke informatie op welk moment en naar welke hulpverlener gecommuniceerd moest worden.

Michael had bij binnenkomst in veel opzichten een achterstand, o.a. emotioneel, sociaal en in taalvaardigheid. Vanuit een holistische kijk ging het niet goed met Michael. Fysiek verkeerde hij in een slechte conditie. Hij was chronisch vermoeid en had uitslag op zijn huid. Hij volgde een dieet vanwege voedselallergieën en hij gebruikte hoge vitaminekuren. Mentaal ging het ook niet goed. Hij was o.a. angstig en zeer gestresst. Hierdoor functioneerde hij in zijn omgeving ook niet goed. Mede dankzij de opleiding waren bij ons aan het einde van zijn verblijf de volgende ontwikkelingen zichtbaar:

- Een goede taalontwikkeling
- Stotteren was zo goed als weg
- Een goede lichamelijke ontwikkeling
- Een goede conditie opgebouwd
- Meer concentratievermogen
- Leren rekenen
- Liedjes geleerd
- Leren kaarten
- Beheersing: heeft zich leren gedragen
- Een aantal woorden leren schrijven, o.a. zijn naam
- Een stuk socialer geworden in zijn omgeving
- Kan met andere kinderen samen spelen in plaats van ernaast
- Niet meer zo wereldvreemd
- Geleerd om te vertrouwen

- Heeft leren omgaan met emoties, benoemt emoties en kan erover praten
- Maakt zijn nieuwe speelgoed niet meer kapot. In boze buien slaat hij iets kapot dat hij niet meer zo leuk vindt.
- Minder angstig
- Heeft meegedraaid in een echt gezin

De onderwerpen vanuit de opleiding die mij tijdens de plaatsing van Michael tot steun zijn geweest, zijn:

- Ontwikkelingspsychologie
- De levensloop vanuit spiritueel perspectief
- Counseling m.n. de behoeftecirkel
- De Transactionele Analyse
- De transculturele vaardigheden
- De Algemene Systeemtheorie
- Omgaan met overspannen en getraumatiseerde mensen
- Omgaan met mensen met een persoonlijkheidsstoornis
- Het Neuro-linguistisch programmeren
- Psychosomatiek

Een aantal van de overige vakken hebben ook bijgedragen om mij inzicht te verschaffen in de problematiek van de familie van Michael, zoals drugsverslaving, criminaliteit en agressie.

Hieronder staan een aantal voorbeelden hoe ik deze onderwerpen in de praktijk heb kunnen gebruiken.

In het belang van Michael en de familieband heb ik getracht contact te leggen met zijn moeder en de pleegouders van zijn zusje en broertje. Wij gingen bij de pleegouders van zijn broertje op bezoek en wij nodigden zijn zusje af en toe bij ons thuis uit. Door het leggen van contact met zijn moeder leerden zijn moeder en ik elkaar kennen. Zijn moeder kon zien bij wie haar zoon woonde. Van daaruit kon er gewerkt naar het gevoel bij Michael dat zijn moeder het goed vond dat hij bij ons woonde.

Michael is een jongetje dat heel agressief naar buiten kan treden. Het is bijna niet mogelijk om aan deze agressie te ontkomen. Vanuit dit gegeven heb ik geprobeerd om er via de behoeftecirkel achter te komen wat er in hem speelt en hem dit laten uiten.

Ik heb gezien dat Michael een sterke band heeft opgebouwd met zijn moeder, waarin zijn loyaliteit naar haar heel groot was. Ik heb mij niet in een concurrentiepositie gevoeld, maar beseft hoe belangrijk het voor Michael was te voelen dat zijn moeder door ons geaccepteerd werd en er van ons mocht zijn.

Vanuit de colleges ontwikkelingspsychologie werd benadrukt altijd te vragen hoe de hechting bij een kind is verlopen. Er werd verteld dat Michael enige hechting had opgebouwd met zijn moeder. Tijdens het contact dat Michael met zijn moeder had zag ik dat hij sterk aan zijn moeder was gehecht. Dit was voor mij een reden om het toch met Michael in ons gezin te proberen met het gegeven dat hij in staat is zich te hechten.

Ik heb een keer aan Michael gevraagd welk beroep hij later wil gaan uitoefenen. Hij vertelde dat hij graag chauffeur op een ambulance wilde worden. Ik vroeg of hij gewonde mensen wilde helpen. Hier had hij niet over nagedacht. Wat hij eigenlijk wilde was lekker hard rijden met zo'n ambulance. Het leger was voor hem ook nog een optie. Ik merkte dat hij een beroep koos waarbij hij zijn enorme golf van energie kwijt kon. Alles met snelheid vindt hij prachtig. Ik heb ooit gelezen dat het leger bijvoorbeeld graag mensen heeft met een ADHD-achtige achtergrond, omdat zij in korte tijd veel prikkels kunnen opvangen. Het viel mij op dat hij, mogelijk onbewust, zocht naar een beroep waarin hij zich goed zou kunnen thuis voelen. Door het stellen van deze vraag werd mij duidelijk hoe hij zich voelde in zijn lichaam met zijn drukke aard.

Michael is in een gezin terecht gekomen met een stevige basis. Wij hebben allen veel kunnen incasseren. Als psychosociaal werkende heb ik mij ieder jaar gesterkt in het observeren (van Michael) en in het communiceren met de geëigende hulpverleners. Ik vraag mij af of er bij deze plaatsing sprake is geweest van toeval of was hier sprake van een zinvol toeval?

Hoofdstuk 11 Conclusies en aanbevelingen.

Aanbevelingen voor hulpverleners

- De hulpverleners die de cursus geven aan aspirant pleegouders moeten, zeker de eerste keer bij een perspectief biedende plaatsing, plaatsens. Deze hulpverleners hebben via veel interactie het gezin goed leren kennen.
Een volgende hulpverlener krijgt in de praktijk niet de tijd om het gezin goed te leren kennen. Deze moet het voornamelijk via papier leren.
- Het schoppen, slaan, bespugen en het bevoelen van de geslachtsdelen van de eigen kinderen door een pleegkind mag niet gebeuren. Dit is ontoelaatbaar. Ik merk achteraf dat mijn kinderen er een stuk agressiever van zijn geworden en wie weet wat ze er nog meer aan over hebben gehouden.
De hulpverlener moet erop letten of onaanvaardbaar gedrag slechts incidenteel is of eigenlijk structureel. Kinderen die structureel schoppen, slaan, spugen etc. moeten niet geplaatst worden.
- Als die kinderen om die reden niet geplaatst moeten worden dan zal er meer energie in diagnose gestopt moeten worden om te zorgen dat de kinderen op een juiste plek komen. Waar het in het eerste internaat mogelijk aan ontbrak was de mogelijkheid om de kinderen te observeren en te diagnosticeren. Wat ik thuis heb gedaan met mijn pleegzoon, hem observeren in de buitenwereld en proberen dit onder woorden te brengen, had eigenlijk in het internaat moeten plaatsvinden. Hiernaast blijkt directe samenwerking in een internaat met een gespecialiseerde deskundige, zoals een kinder- en jeugdpsychiater, noodzakelijk.
- Het moet worden voorkomen dat een ernstig getraumatiseerd kind in een pleeggezin wordt geplaatst. Een pleeggezin mag niet geconfronteerd worden met een ernstig getraumatiseerd kind. De gezinsleden kunnen hier zelf ook door getraumatiseerd raken.
- Voor kinderen die langdurig geplaatst worden moet een kinder- en jeugdpsychiater beoordelen of een kind dit kan. En zo niet wat dan wel de juiste plaats is voor het kind.
- Als een kind met een achtergrond van drugs wordt geplaatst is het zowel in het belang van het kind als van het pleeggezin om het kind te testen op het Aids-virus. Dit initiatief hoort niet bij de pleegouders te liggen, maar bij de plaatsende instantie.
- De biologische vader van de kinderen bedreigde de voogd om bijvoorbeeld gedaan te krijgen dat de maandelijkse bezoeken gehandhaafd bleven.
Hulpverleners moeten hierin beschermd worden, zodat zij de belangen van de pleegkinderen kunnen blijven behartigen.
- In situaties zoals in bovengenoemd punt omschreven moet met geheime plaatsingen worden gewerkt. Er werd aan de pleegouders gevraagd of ze het erop wilden wagen om het kind in huis te nemen. Pleegouders moeten in bescherming worden genomen.
- Ik kreeg tijdens het verblijf van mijn pleegzoon last van een extreem hoge bloeddruk. Achteraf heb ik dit gezien als een waarschuwing dat ik te maken kreeg met een behoorlijke overbelasting. Toevallig sprak ik een andere pleegmoeder die als reactie hierop had dat dit haar heel bekend in de oren klonk. Zij dacht in eerste instantie aan een familiale aanleg. Er wordt bij ziekte niet altijd verband gelegd tussen oorzaak en gevolg. Ik wil hiermee zeggen dat gezondheidsproblemen bij pleegouders waarschijnlijk vaker voorkomen dan de hulpverleners vermoeden. De plaatsingsbegeleider zal hierin alert moeten zijn en zal door het stellen van vragen hier achter moeten komen. In de cursus zou hier aandacht aan kunnen worden besteed, zodat pleegouders dit bespreekbaar maken.

- Wij hebben diverse keren aangegeven dat onze pleegzoon moeite had met zijn uithuisplaatsing. Hij liet dit regelmatig via zijn uitbarstingen aan ons blijken. Wij hebben diverse keren gevraagd of bijvoorbeeld zijn voogd hier een keer met hem over wilde praten. Het leek erop dat de voogd hier geen tijd voor had, doordat hij teveel formaliteiten van teveel kinderen moest regelen. Voor de pleegouders is het belangrijk dat de voogd voldoende tijd heeft om het kind duidelijkheid te verschaffen over zijn plaats en toekomst.
- Ik heb begrepen dat kinderen niet zo maar uit huis worden geplaatst. Vaak zijn er al veel middelen geprobeerd om het gezin bij elkaar te houden, zoals gespecialiseerde gezinszorg, schoonmaken en ontsmetten van de woning etc. Als een kind lang genoeg in de shit heeft gezeten wordt het kind uiteindelijk uit huis gehaald. Bij een kind is dan niet altijd bekend hoe ernstig het beschadigd is. Vaak wordt het kind dan bij pleegouders geplaatst, twee leken, die mogen proberen om er nog iets van te maken. Schrijnend! Het uithuis plaatsen is beschadigend voor een kind, maar een kind in diepe ellende laten zitten levert ook ernstige beschadigingen op. Dit laatste zou zwaarder in een beslissing moeten worden meegewogen. Op dit moment lijkt de maatschappij te terughoudend te zijn met uithuis plaatsen.
- Wij werden als pleegouders geconfronteerd met 30 a 40 hulpverleners. Dit is naast het verblijf van een moeilijk pleegkind die een intensieve zorg nodig heeft veel te belastend. Zoek naar manieren om dit te verminderen.
- Ik heb aan de voogd om acute hulp van de TGV gevraagd. Dan start er een administratief bureaucratisch traject met onder andere een zorgcommissie dat drie maanden in beslag neemt. Ik heb niet gevraagd om te wachten op een administratieve procedure, waarbij ik aan het einde van deze weg ja of nee zou horen. De hulpverlening zal een onderscheid moeten maken tussen gezinssituaties die acuut zijn en hier moet direct hulp gegeven worden en situaties die minder acuut zijn.
- Ik merkte dat ik door alle problemen waar ik tegen aan liep, het onvermogen van hulpverleners door welke oorzaak dan ook om bepaalde dingen op te lossen en de intuïties die ik had, dat ik sterk de behoefte had om dit alles centraal te kunnen melden. Hierbij denk ik aan de komst van een centraal meldpunt voor pleegouders, waar pleegouders situaties waar zij tegenaan lopen kunnen neerleggen.

Aanbevelingen voor pleegouders

- Schroom niet als pleegouders om voor de plaatsing te vragen om een aids-test.
- Schroom niet als pleegouder om bij een langdurige plaatsing te vragen om een rapport van een kinder- en jeugdpsychiater, waaruit blijkt dat het kind inderdaad in een gezin kan gaan wonen.
- Vraag er om uw adres geheim te houden indien u dit noodzakelijk acht
- Geef aan als u twijfelt aan de juistheid van de matching
- Geef grenzen aan voor wat betreft de gedragsproblemen van het pleegkind. Fysiek geweld richting eigen kinderen is onacceptabel, ook al brandt nog zo het gevoel in u het pleegkind te willen helpen.
- Twijfel niet aan uw eigen intuïtie en leg deze niet zo maar naast u neer.
- Geef gezondheidsklachten die optreden tijdens het verblijf van uw pleegkind aan. Dit is geen teken van zwakte, maar een waarschuwing die u krijgt dat u wordt overbelast.

Mijn individueel leereffect / mijn persoonlijke ontboezeming

Zie de vertrouwelijke bijlage.

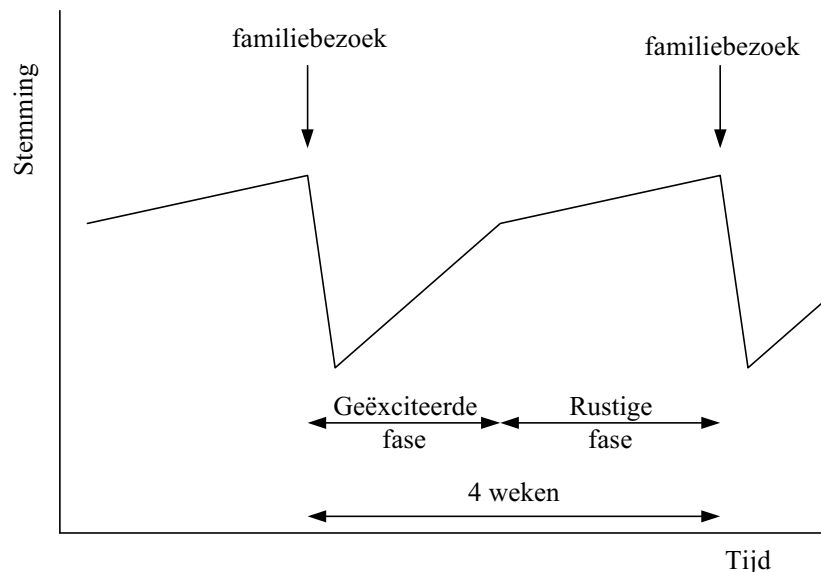
Nawoord

Ik kijk terug op een zinvolle maar heftige periode. Zinnig, omdat ik een kind heb kunnen helpen die zo alleen stond in het leven. Een vader die regelmatig in het gevang zit en een moeder die zwakbegaafd is. De rest van zijn familie, voor zover hij die had, leek weinig in hem geïnteresseerd. Heftig, vanwege het gevecht dat ik tijdens zijn verblijf met mezelf heb gehad. Enerzijds wilde ik er mee stoppen, omdat zijn verblijf te zwaar voor het gezin was. Anderzijds wilde ik dat hij op een goede plek kwam waar hij begrepen werd.

Ik heb er geen spijt van gehad dat Michael bij ons heeft gewoond. Wij hebben er met z'n allen ook veel van geleerd. Als iemand mij zou vragen of ik het nog een keer over zou willen doen dan zeg ik nee, nooit meer.

Bijlage 1. Observatieverslag geschreven na de eerste crisis, januari 2001.

Probleem

- Afwisseling van rustige en geëxciteerde fases
- Familiebezoek triggert de excitatie
- Het gezin wordt meegezogen in deze sterke stemmingswisseling, dit is onacceptabel verstorend
- De netto progressie is te klein, de regressie in de geëxciteerde fase doet de progressie van de rustige fase teniet. Alles wat je hebt opgebouwd is in 1 klap weer weg.
- In de rustige fase lijkt Michael te willen compenseren; hij is dan “extra” lief of behulpzaam.

Rustige fase

- Voor reden vatbaar
- Geeft positieve reacties
- Lief, innemend, behulpzaam, zorgzaam
- Is regelmatig moe, passief (zit TV te kijken met duim in zijn mond)
- Lijkt volledig door TV geabsorbeerd te worden (reageert niet op vragen/opmerkingen)
- Kan voor langere tijd zelf spelen (auto's, duplo, dino's, knutselen)
- Speelt vredesstichter
- Wil eerlijke oplossingen
- Probeert grenzen te verleggen
- Heeft groot scala aan tijdrekkende technieken (bij naar bed gaan e.d.)
- Zit overal aan (zonder het eerst te vragen)
- Lost alles zelf op

In rustige en in geëxciteerde fase

- Prikkelbaar
- Reageert bovenmatig op irritaties
- Angstig, alert, achterdochtig
- Primaire reactie is “nee”
- Gewelddadige fantasieën (alles wordt als wapen gebruikt: stokken, bezems, pennen, springtouw, enzovoorts)
 - Heeft knuffelaap in buik en keel open gesneden of geknipt
- Vertelt soms over:
 - Brand in huis, gerelateerd aan zijn vader
 - Steken met messen
 - Gebroken been of arm
- Laat bij het spelen 2 dieren of poppetjes “sexen”, d.w.z ze liggen (bloot) op elkaar in een huis.
- Vraagt (in tranen) soms om Eunice of zijn moeder
- Nachtmerries
- Incontinentie
- Doet onverwachte onverantwoorde dingen, zoals ineens voor een auto springen
- Moet altijd rennen, kan niet gewoon naast je lopen
- Maakt veel spullen (per ongeluk) kapot, combinatie van kracht, nieuwsgierigheid en niet stoppen, zelfs niet als je hem waarschuwt.

Geëxciteerde fase

- Snelle stemmingswisseling
- Plotselinge hyperactiviteit, gerelateerd aan emoties
- Plotselinge uitbarstingen, tot en met gewelddadige acties
- De meeste interacties escaleren
- Agressiviteit, andere willekeurige gezinsleden aanvliegen
- Schelden, slaan, schoppen, spugen, dreigen
- Niet voor reden vatbaar
- Een harde lijn, duidelijkheid in combinatie met afkoeling in afzondering is effectief
- Komt bij vergaande escalatie in een “onbereikbare” toestand:
 - Huilen, kwijlen en trillen
- Lichamelijke klachten, o.a. buikpijn, maagklachten, maagzuur, spugen, sterkere incontinentie, benauwdheid
- Negatieve reacties
- Slechte concentratie
- Onleefbaar voor de rest van het gezin en voor hemzelf
- Zegt op het eerste internaat te willen wonen, of bij zijn moeder

Relatie met moeder, vader

- Sterke band met moeder
- Heeft behoefte aan regelmatig contact
- Moeder lijkt plaatsing niet te accepteren en lijkt dit door te geven aan Michael
- Maakt zich zorgen over zijn vader
- Vraagt om een dagje thuis bij zijn moeder te kunnen zijn, “net zoals Richenel”

Hulpvraag

- Wat voor onderzoeken zijn er in het verleden al gedaan, m.b.t. het bovenstaande?
- Gericht onderzoek naar oorzaak van geëxciteerde fase en naar oorzaak van geobserveerd gedrag in alle fases (alertheid, achterdocht, angst, gewelddadige fantasieën, nachtmerries). Het totaalbeeld duidt op een ernstig psychische oorzaak, zoals Post Traumatisch Stress Syndroom. Is er mogelijk sprake van (gedeeltelijke) ADHD?
- Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek een gerichte therapie en een prognose voor de toekomst
- Intensievere begeleiding van het gezin (bijvoorbeeld de pleegzorgbegeleider een keer per twee weken)
- Contact met de moeder om acceptatieniveau te verbeteren, zodanig dat Michael het gevoel heeft dat hij hier mag wonen

Bijlage 2. Brief uit de vriendenkring.

Berke Gerit en Lia,

Het spreekt me heel erg te horen dat jullie zoveel zorgen en verdriet hebben met betrekking tot jullie pleegkind.

Met name na de enorme hoeveelheid zorg en liefde die jullie hem hebben proberen te geven moet dit een grote teleurstelling zijn. Ik heb met enorm veel respect gekeken naar wat jullie deden - er zijn maar weinig mensen met zo'n idealisme en inzet - en daarom ervan ik jullie als twee heel bijzondere mensen! Ik wil gewoon even laten weten dat het me erg spijt dat jullie dit zo moeten doormaken.

Veel sterkte toegewent

Reimer

Literatuurlijst

1. Deelnemersmap voor de groepsgewijze voorbereiding voor aspirant pleegouders
2. Herman Judith Lewis; Trauma en herstel; Uitgeverij Wereldbibliotheek Amsterdam; 1998.
3. Calvin, S. Hall; De psychologie van Jung. Een inleiding. Uitgeverij Donker.
4. Mardor Elisabeth; Dat kan geen toeval zijn; Uitgeverij Ankh-Hermes; Deventer; 1999.
5. Voorlichtingsfolder “Een bijzondere vorm van pleegzorg” van de Therapeutische Gezinsverpleging
6. De Lange Dr. G; Hechtingsstoornissen; Uitgeverij Dekker & van de Vegt, Assen; Van Gorkum, Assen/ Maastricht; 1991.
7. Informatiefolder voor de sociale vaardigheidstraining, genaamd : ”Het Vriendenclubje” gebruikt bij het MKD.
8. Informatie van de Vlaamse Vereniging Gilles de la Tourette, Bron: Internet, <http://www.tourette.be/welcome.shtml>.
9. Verhulst F.C.; De ontwikkeling van het kind, Van Gorkum, Assen, 1997.
10. Heusden, van Ammy & Eerenbeemt, v.d. Elsemarie. Balans in beweging. Uitgeverij de Toorts. 1998.
11. Mertens, M. & E. Vandebroek, E. Systeemgerichte methoden in de hulpverlening. Uitg. Garant. 1997.
12. Derksen, J.J.L. Handboek Persoonlijkheidsstoornissen, diagnostiek en behandeling van de DSM-IV en ICD-10 persoonlijkheidsstoornissen. De Tijdstroom, Utrecht, 1993.
13. Lievegoed, B; De levensloop van de mens; Uitg. Lemniscat zj.